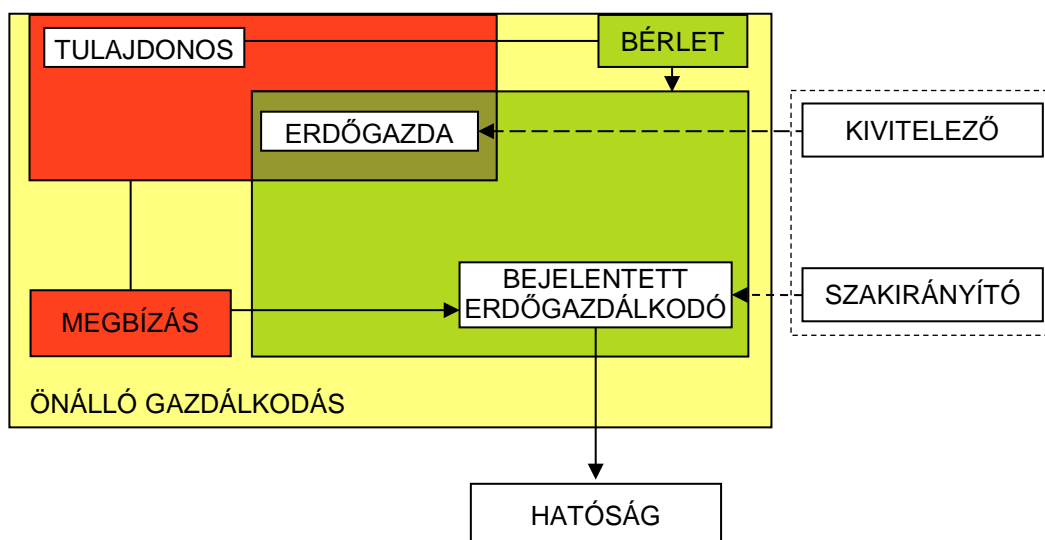

Huszonöt év a magán-erdőgazdálkodásban – A helyzet, a korlátok és a lehetőségek

Szerkesztette:

Lett Béla

Sopron, 2018

Huszonöt év a magán-erdőgazdálkodásban –
A helyzet, a korlátok és a lehetőségek

Huszonöt év a magán-erdőgazdálkodásban – A helyzet, a korlátok és a lehetőségek

Szerkesztette:

Lett Béla

SOPRONI EGYETEM KIADÓ

Sopron, 2018

A kiadvány az Erdővagyon-gazdálkodás tantárgy megalapozója és kidolgozója, Prof. Dr. Mészáros Károly tiszteletére készült a Mészáros Károly Erdészeti Felsőoktatási Emlékalapítvány gondozásában és finanszírozásával.

ISSN 2064-8049

ISBN 978-963-334-317-3

ISBN 978-963-334-318-0 (online)

Kiadja: Soproni Egyetem Kiadó
9400 Sopron, Bajcsy-Zs. u. 4.

Felelős kiadó: Dr. Alpár Tibor László
kutatási és külügyi rektorhelyettes

© Soproni Egyetem Kiadó, Sopron 2018

Nyomda: Lővér-Print Nyomdaipari Kft.
Sopron, Ady E. u. 5.

Felelős vezető: Szabó Árpád

Tartalomjegyzék

LETT BÉLA:

Bevezetés – Tanulmányok	13
--------------------------------------	----

SCHIBERNA ENDRE:

Az újjáalakuló magán-erdőgazdálkodás működőképessége	17
1. Bevezetés.....	17
2. Történelmi előzmények.....	18
2.1. Erdőgazdálkodás a szocialista gazdaságban	18
2.2. Magán-erdőgazdálkodás a XX és XXI. sz. fordulóján.....	18
3. A magán-erdőgazdálkodás naturális adottságai	20
4. A magán-erdőgazdálkodás nevezéktana és az erdőgazdálkodás egyszerű intézményi modellje	22
4.1. Az erdőgazdálkodási szektor funkcionális intézményi modellje	23
4.1.1. Az erdőgazdálkodási tevékenység	23
4.1.2. A tulajdonos.....	23
4.1.3. Az erdőgazdálkodó	23
4.1.4. A kivitelező.....	24
4.1.5. Az igazgatás.....	24
4.1.6. Az erdőgazdálkodási ágazat sektorszerkezete	25
4.2. Az erdőgazdálkodási funkciók kifejtése és eloszlásuk formái.....	25
4.2.1. Az erdőgazda	25
4.2.2. A bejelentett erdőgazdálkodó	26
4.2.3. A szakirányító.....	26
4.3. Az „erdőgazdálkodó” fogalom használata és a modell érvényessége	26
4.4. Az erdőgazdálkodók tipizálása	27
4.4.1. Az erdőgazdálkodói és a kivitelezői funkciók integrálódása szerinti típusok.....	27
4.4.2. Az erdőgazdálkodás helye a gazdálkodás egészében	29
4.4.3. Az erdőgazdálkodási tevékenység célja és az erdőgazdálkodó érdekeltsége	30

HORVÁTH SÁNDOR:

A vállalkozások fejlődése az erdőgazdálkodásban (kb. 2010-ig)	31
1. Kicsi és nagy kivitelezők	31
2. Az egyéni vállalkozások	35
3. Gazdasági társaságok	36
3.1. A kiválasztott 68 jelentős teljesítményű erdészeti szolgáltató vállalkozás	38
3.2. A 68 Cég tevékenységének és teljesítményének változása (2014)	41
4. Vállalkozók és munkavállalók az erdőgazdálkodásban.....	43
4.1. Magán erdőtulajdonosok és erdőgazdálkodók generációváltása	43
4.2. Az erdészeti foglalkoztatási piramis és annak jövőbeli dinamikája	45
– Mezőgazdasági és erdészeti gépkezelő.....	45
5. A téma szempontjából lényeges megállapítások kiemelése a tézisekből.....	47

SZÜCS RÓBERT – LETT BÉLA:

Nagy magán erdészeti vállalkozások helyzete és teljesítménye.....	49
--	-----------

LETT BÉLA – SZÜCS RÓBERT:

Veszteséges erdészeti szervezetek jellemzői, sajátosságai.....	54
1. Az erdészeti egyéni vállalkozások gazdasági teljesítménye	54
2. A kettős könyvvitelt vezető erdészeti vállalkozó szervezetek	57
2.1. <i>Magán erdészeti számviteli beszámoló 2008–2012</i>	57
2.2. <i>Magán erdészeti számviteli beszámoló –2014</i>	58
– Veszteséges erdőbirtokossági társulatok.....	60
3. Az EBT-k és a veszteségeik	62
3.1. <i>Az erdőbirtokossági társulatok 2014. évi beszámolója</i>	62
– A veszteséges EBT-k regionális adatainak összevetése	64
3.2. <i>Az erdőbirtokossági társulatok kiemelt eredménykimutatás és mérleg</i> <i>tételeinek megoszlása</i>	70
– A veszteséges erdőbirtokossági társulatok kiemelt eredménykimutatás és mérleg tételeinek megoszlása	72
4. Összefoglalás és megvitatás	73

SZÜCS RÓBERT – LETT BÉLA:

A magán-erdőgazdálkodási társas vállalkozások szerepének alakulása (2016-ig).....	75
--	-----------

LETT BÉLA – STARK MAGDOLNA – SZÜCS RÓBERT – HORVÁTH SÁNDOR

Amit a számvitel/számok mutatnak a magán-erdőgazdálkodási társas vállalkozásokról (EBT, EGT – 2014).....	77
1. A szervezetek regionális csoportjainak beszámoló adatai	81
2. Erdészeti szervezetek Nyereséges és Veszteséges csoportjainak beszámoló adatai	87
3. Összefoglalás és megvitatás	90

LETT BÉLA – STARK MAGDOLNA:

A „Nagyobb” erdészeti vállalkozások helyzete és lehetőségei	92
--	-----------

LÁSZLÓ DIÁNA:

A magán-erdőgazdálkodás működésének fejlesztési lehetőségei	98
1. Az egyes erdőgazdálkodási (szervezeti) formák	98
2. Az egyes erdőgazdálkodási tevékenységek és az adózásuk.....	99
3. Erdőbirtokossági társulatok.....	103
4. Földhasználat, jogviszonyok	103

Felhasznált irodalom.....	108
----------------------------------	------------

Ábrajegyzék

Schiberna Endre: Az újjáalakuló magán-erdőgazdálkodás működőképessége

1. ábra:	Az egyes fafaj(csoport)ok területének megoszlása tulajdonformák szerint	21
2. ábra:	Az egyes tulajdonformákba eső erdőterületek fatermőképesség szerinti megoszlása	21
3. ábra:	Az egyes tulajdonformák terület és folyónövedék arányai.....	21
4. ábra:	Elsődleges rendeltetés megoszlása az egyes tulajdonformák területében	22
5. ábra:	Az erdőgazdálkodás intézményi modelljének szemléltetése	25
6. ábra:	A tulajdonos, az erdőgazda és a bejelentett erdőgazdálkodó jogi kapcsolatai önálló gazdálkodás, bérlet és megbízás esetén	26
7. ábra:	Az erdőgazdálkodók típusai az erdőgazdálkodói és kivitelezői funkciók integrálása szerint	29

Horváth Sándor: A vállalkozások fejlődése az erdőgazdálkodásban (kb. 2010-ig)

1. ábra:	A gazdálkodási formák terület változása	32
2. ábra:	Bejegyzett erdőgazdálkodók számának alakulása 2001–2009 között	33
3. ábra:	Erdészeti főtevékenységű egyéni vállalkozások számának alakulása 2003–2009 között	35
4. ábra:	Bejegyzett erdőgazdálkodó magánszemélyek kor szerinti megoszlása.....	44
5. ábra:	Bejegyzett erdőgazdálkodó magánszemélyek erdőgazdálkodói területe	44
6. ábra:	Bejegyzett erdőgazdálkodó magánszemélyek átlagos gazdálkodói területe a kor alapján.....	45
7. ábra:	A motorfűrész gépkelői jogosítványt kiváltott személyek kor szerinti megoszlása	46
8. ábra:	Alapfokú erdészeti végzettséget igénylő munkakörökben foglalkoztatottak létszáma 2003–2009	46
9. ábra:	Fakitermelőként bejelentett munkavállalók létszáma (FEOR 6213) 2003–2009 között	47

Szűcs Róbert – Lett Béla: Nagy magán erdészeti vállalkozások helyzete és teljesítménye

1. ábra:	A „nagy magán erdészeti vállalkozások” fő jellemzőinek változása a 2008–2013 időszakban.....	50
2. ábra:	A „nagy magán erdészeti vállalkozások” eredmény adatainak változása a 2008–2013 időszakban	50
3. ábra:	A „nagy magán erdészeti vállalkozások” mutatóinak változása a 2008–2013 időszakban.....	51

Szűcs Róbert – Lett Béla: A magán-erdőgazdálkodási társas vállalkozások szerepének alakulása (2016-ig)

1. ábra: A gazdálkodási formák terület változása 75
2. ábra: A szervezetek számának változása 76

Lett Béla – Stark Magdolna: A „Nagyobb” erdészeti vállalkozások helyzete és lehetőségei

1. ábra: A szervezetek nagyság szerinti sorának az értékei (Befektetett eszköz – Bevétel – Ráfordítás) 94
2. ábra: A szervezetek nagyság szerinti sorának az értékei (Forgóeszköz, Kötelezettség) 95
3. ábra: A szervezetek nagyság szerinti sorának az értékei (Árbevétel – Személyi ráfordítás – Eredmény) 96
4. ábra: A szervezetek nagyság szerinti sorának az értékei (Tőke, Eredmény)..... 97

Táblázatjegyzék

Horváth Sándor: A vállalkozások fejlődése az erdőgazdálkodásban (kb. 2010-ig)

1. táblázat:	A gazdálkodási formák terület változása	32
2. táblázat:	A gazdálkodók (szervezetek, személyek) számának alakulása	33
3. táblázat:	Erdészeti szolgáltatás (TEÁOR '08 02.40) főtevékenységű, működő vállalkozások száma	34
4. táblázat:	Elérhető adatforrások alapján az erdészeti főtevékenységű, aktív egyéni vállalkozások száma 2009-ben	35
5. táblázat:	Elérhető adatforrások alapján az erdészeti főtevékenységű, aktív gazdasági társaságok száma 2009-ben	36
6. táblázat:	Pénzügyi alapértékek az erdészeti kivitelező gazdasági társaságoknál a 2009. évi beszámolók alapján.....	37
7. táblázat:	Gazdasági társaságok teljesítménye az erdőgazdálkodásban 2007. év	37
8. táblázat:	A 68 kivitelező vállalkozás gazdasági adatai (2014)	39
9. táblázat:	A 68 cég tevékenységének és teljesítményének változása	41

Szűcs Róbert – Lett Béla: Nagy magán erdészeti vállalkozások helyzete és teljesítménye

1. táblázat:	A 2008–2012 időszak átlagából számított nettó árbevétel és adózott eredmény a csoportokra és egy vállalkozásra vonatkozóan	49
2. táblázat:	A „nagy magán erdészeti vállalkozások” eredményei	51
3. táblázat:	2008–2012 átlag üzemi eredményének, nyereségének és veszteségének a csoportokra és egy vállalkozásra eső értéke	52
4. táblázat:	Magán erdészeti vállalkozások teljesítményének változása 2008 bázisévhez képest 2008–2012, néhány eredmény kiemelve	52

Lett Béla – Szűcs Róbert: Veszteséges erdészeti szervezetek jellemzői, sajátosságai

1. táblázat:	Erdészeti egyéni vállalkozások (2012).....	55
2. táblázat:	Erdészeti egyéni vállalkozások – Nyereséges (2012).....	55
3. táblázat:	Erdészeti egyéni vállalkozások – Veszteséges (2012)	56
4. táblázat:	Erdészeti egyéni vállalkozások – 2012.....	56
5. táblázat:	Erdészeti egyéni vállalkozások – Átlag 2012.....	57
6. táblázat:	Magán erdészeti számviteli beszámoló (2008–2012).....	57
7. táblázat:	Magán erdészeti számviteli beszámoló – Nyereséges és veszteséges (2008–2012).....	58
8. táblázat:	Magán erdészeti számviteli beszámoló – Nyereséges és veszteséges (2014) ..	59
9. táblázat:	Veszteséges erdőbirtokossági társulatok – Régiók (2014).....	60
10. táblázat:	Veszteséges erdőbirtokossági társulatok – Régiók – Átlag (2014)	61
11. táblázat:	Erdőbirtokossági társulatok beszámoló értékei – 2014	63

12. táblázat:	Erdőbirtokossági társulatok beszámoló értékei – Régiók – 2014.....	66
13. táblázat:	Veszteséges Erdőbirtokossági társulatok beszámoló értékei – Régiók – 2014	68
14. táblázat:	Az erdőbirtokossági társulatok kiemelt eredménykimutatás és mérleg tételeinek megoszlása	71
15. táblázat:	Az erdőbirtokossági társulatok kiemelt eredménykimutatás és mérleg tételeinek megoszlása – Veszteséges.....	73

Szűcs Róbert – Lett Béla: A magán-erdőgazdálkodási társas vállalkozások szerepének alakulása (2016-ig)

1. táblázat:	A gazdálkodási formák terület változása.....	75
2. táblázat:	A rendeltetés változása (fával borított terület)	76
3. táblázat:	A rendeltetés változása az Erdőbirtokossági társulatoknál.....	76
4. táblázat:	A szervezetek számának változása	76

Lett Béla – Stark Magdolna – Szűcs Róbert – Horváth Sándor: Amit a számok mutatnak a magán-erdőgazdálkodási társas vállalkozásokról (EBT, EGT – 2014)

1. táblázat:	A magán-erdőgazdálkodási társas vállalkozások száma	77
2. táblázat:	A szervezetek gyakorisága a számviteli mérleg tételeinek értékcsoportjaiban.....	78
3. táblázat:	A szervezetek nagyság szerinti sorának az értékei a számviteli mérleg tételeinél.....	78
4. táblázat:	A szervezetek gyakorisága a számvitel Hozam-Ráfordítás tételeinek értékcsoportjaiban.....	79
5. táblázat:	A szervezetek nagyság szerinti sorának az értékei a Hozam-Ráfordítás tételeknél.....	79
6. táblázat:	A szervezetek gyakorisága a számvitel Eredmény és Tőke tételeinek értékcsoportjaiban.....	80
7. táblázat:	A szervezetek nagyság szerinti sorának az értékei az Eredmény - Saját tőke tételeknél.....	81
8. táblázat:	A magán-erdőgazdálkodási társas vállalkozások száma	81
9. táblázat:	A szervezetek gyakorisága a régiók számvitel Eszköz - Kötelezettség tételeinek értékcsoportjaiban	82
10. táblázat:	A szervezetek nagyság szerinti sorának az értékei a Befektetett eszközöknél	82
11. táblázat:	A szervezetek nagyság szerinti sorának az értékei az Árbevételnél.....	83
12. táblázat:	A szervezetek gyakorisága az EBT régiók számviteli Eredmény és Tőke tételeinek értékcsoportjaiban	84
13. táblázat:	A szervezetek gyakorisága az EGT régiók számviteli Eredmény és Tőke tételeinek értékcsoportjaiban	85
14. táblázat:	A szervezetek nagyság szerinti sorának az értékei az Üzemi eredménynél.....	86
15. táblázat:	A szervezetek nagyság szerinti sorának az értékei az Eredménytartaléknál.....	86
16. táblázat:	A szervezetek nagyság szerinti sorának az értékei a Saját tőkénél	87
17. táblázat:	A magán-erdőgazdálkodási Nyeréséges és Veszteséges társas vállalkozások száma	87

18. táblázat:	A szervezetek nagyság szerinti sorának az értékei az Eszközöknél.....	88
19. táblázat:	A szervezetek nagyság szerinti sorának az értékei a Jegyzett tőkénél és a Kötelezettségnél.....	88
20. táblázat:	A szervezetek nagyság szerinti sorának az értékei Bevételeknél	89
21. táblázat:	A szervezetek nagyság szerinti sorának az értékei az Eredményeknél	89
22. táblázat:	A szervezetek nagyság szerinti sorának az értékei az Eredménytartaléknál és a Saját tőkénél	90

Lett Béla – Stark Magdolna: A „Nagyobb” erdészeti vállalkozások helyzete és lehetőségei

1. táblázat:	A magán-erdőgazdálkodási társas vállalkozások száma	92
2. táblázat:	A szervezetek nagyság szerinti sorának az értékei (Befektetett eszköz – Bevétel – Ráfordítás)	93
3. táblázat:	A szervezetek nagyság szerinti sorának az értékei (Forgóeszköz, Kötelezettség)	95
4. táblázat:	A szervezetek nagyság szerinti sorának az értékei (Árbevétel – Személyi ráfordítás – Eredmény)	96
5. táblázat:	A szervezetek nagyság szerinti sorának az értékei (Tőke, Eredmény).....	97

Bevezetés – Tanulmányok

Lett Béla

A magán-erdőgazdálkodás 1990 utáni újra-alakulása óta különös figyelmet fordítunk a gazdálkodó szervezetek ökonómiájára, a vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetre, annak alakulására. Számos szerző készített tanulmányt, szakanyagot, javaslatot.

Ezek érintették a tulajdonokat (osztatlan közös), a bejegyzett erdőgazdálkodókat, az ezzel összefüggő problémákat, elsősorban az un. rendezetlenséget (s társulási szervezetlenséget, a bejegyzés nélkülséget), a használati viszonyokat (az erdőbirtokossági társulást, a képviselőt, a megbízást, illetve az erdészeti haszonbérletet), a bejegyzett erdőgazdálkodók és az erdészeti szolgáltatók közötti átfedést. (Természetesen ennek számviteli és adózási következményei is megjelentek.)

Hullámozott majd radikálisan csökkent az erdőtelepítés (ezzel a csemetetermelők és erdőtelepítési kivitelezők helyzete romlott), az erdőfelújításoknál is fafajválasztási gondok sokasodtak, az értékesítési árak pozitívan alakultak, a munkaerő helyzet ismét romlott.

A jogszabályi változások (1996, 2009), az igazgatási intézkedések vagy a hatósági fegyelmelés kevés eredményt hoztak (a kiigazítás sem volt markáns).

A témakörben számos szakanyag készült, a teljesség igénye nélkül: Magánerdészeti Tesztüzem Hálózat, Nemzeti Erdőprogram, PhD disszertációk (Schiberna E., Horváth S.) tanulmányok (Schiberna, Lett, Stark, Szűcs, Horváth S., László D. stb.), de a megállapításokat nem követte pozitív elmozdulás.

Tudományos értekezések készültek, számos tanulmány és kutatási jelentés foglalkozott egy-egy témával:

- *Schiberna E. (2003):* A magán-erdőgazdálkodási szektor kialakulása és fejlődése. Doktori szigorlat írásbeli dolgozata
- *Schiberna E. (2007):* A magán-erdőgazdálkodás működőképességének gazdasági értékelése. Doktori (PhD) értekezés. Nyugat-Magyarországi Egyetem, Róth Gyula Erdészeti- Vadgazdálkodási Tudományok Doktori Iskola, Sopron.
- *Benkő P. (2006):* Az erdőgazdálkodás számviteli és finanszírozási sajátosságai. Doktori (PhD) értekezés. Nyugat-Magyarországi Egyetem, Róth Gyula Erdészeti- Vadgazdálkodási Tudományok Doktori Iskola, Sopron.
- *Horváth S. (2011):* Vállalkozások fejlődése az erdőgazdálkodásban. Doktori (PhD) értekezés. Nyugat-magyarországi Egyetem, Róth Gyula Erdészeti- Vadgazdálkodási Tudományok Doktori Iskola, Sopron.
- *Lett B. (2003):* A birtok- és üzemnagyság, a gazdálkodási forma és az adózás kapcsolata (az erdészetben). In: Útmutató magánerdőgazdálkodók részére 5. Az erdőgazda adózásáról egyszerűen. OEE, Budapest.
- *Szűcs R. – Lett B. (2015):* Nagy magán erdészeti vállalkozások helyzete és teljesítménye. In: Tanulmánykötet Mészáros Károly tiszteletére, NYME Kiadó, Sopron.
- *Lett B. – Szűcs R. (2015):* Veszteséges erdészeti szervezetek jellemzői Kézirat, Tanulmány „A magán-erdőgazdálkodás fejlesztési lehetőségei – Kutatási jelentés az FVM részére ERTI 2016” összeállításához

- Lett B. – Stark M. – Horváth S. – Szücs R. (2017): *Amit a számvitel mutat az erdőgazdasági vállalkozások gazdasági helyzetéről és teljesítményéről. Erdővagyon-gazdálkodási közlemények 6. Soproni Egyetem Kiadó, Sopron*

Az Östermelők lapjába alig tudtunk valamit összeszedni az „Östermelőkről”.

- László D. – Lett B. – Mertl T. – Schiberna E. – Stark M.: *Erdészeti őstermelők a magán erdőgazdálkodásban. Östermelő Gazdálkodók lapja, XXXI. évf. 2017/4.*

Az EVGI kutatásai közé tartozott az Erdészeti Tesztüzem Hálózat. Ehhez több éven át támogatást kaptunk és a Magánerdészeti Tesztüzem Hálózat működtetésével sok információt szereztünk és adtunk tovább (Magán-Erdőgazdálkodói Tesztüzemi Hálózatjelentés, EVGI 2003–2008), a megszüntetésével növekvő ismerethiányt nem lehet íróasztal melletti találgatással, kinyilatkoztatással pótolni.

Többször tanulmányt közöltünk az állami erdőgazdaságok beszámolóí adatainak felhasználásával (Lett Béla: „Amit a számvitel ...” sorozat), amely a kiszervezés, a kivitelező vállalkozásokra építés erősödését mutatja.

2007 évben jegyzet jelent meg, Lett B.: Erdészeti számvitel és pénzgazdálkodás, amely egységes gondolkodási alapot teremthetne, de az ellentétekre-ellentmondásokra is rámutatna.

Huszonöt év a magán-erdőgazdálkodásban már jelentős időszak, megérdemli az áttekintést, a következő időszak átgondolt, reális intézkedésekkel való fejlesztésével segítve a vállalkozási ambíciókat.

Az EBT-k néhány éve az érdeklődés előterébe kerültek (jogszabály, csökkenés, ajánlott forma), de az EGT-k bevonása is indokolt.

A magán-erdőgazdálkodással foglalkozik a 2017-es jogszabályalkotás, illetve további rendelkezések vannak folyamatban (Erdőkezelés kibontása, Ebt. jogi normák felülvizsgálata stb.), ezért célszerűnek tartottuk (a részletes ERTI vizsgálat későbbi eredményközlése előtt) a jelen tájékoztató szakanyag kiadását.

Nem tudjuk és akarjuk a magán-erdőgazdálkodás minden kérdését érinteni, a gazdálkodásra igyekszünk koncentrálni (ebben is a szervezetekre, így az erdészeti egyéni vállalkozók és őstermelők számosságuk és teljesítményük ellenére nem kerültek be).

A magán-erdőgazdálkodás meghatározó tevékenysége „az erdészeti munkák végrehajtása”, végzői a „**kivitelezők**” (**végrehajtók, erdészeti szolgáltatók – termelői köre**), de a szakirányítói (szakszemélyzeti), integrátori problémák is alig oldódtak (a folyamatos újításokkal).

A meghatározó fontosságú kivitelezők (az állami erdőknél is) száma (az alakulási periódus lezártaival), tevékenysége, gazdálkodási jellemzői és gazdasági eredményei nem alakultak kedvezően. A tevékenység végrehajtói számos helyen és szerepben megjelennek:

- **EBT**, mint tulajdonosi közösség, elsősorban a saját feladatok elvégzésére szervez tevékenységet (háziilagos kivitelezés), az értékesítési árbevétel mindig nála jelenik meg (kb. 12 E Ft/m³),
- **EGT** tevékenysége széleskörű lehet,
 - végrehajtás az állami és magán erdőtulajdonosok és szervezetek részére, az árbevétel a vállalkozási díj, kb. 3,5 E Ft/m³,
 - haszonbérleti jogviszonyban a gazdálkodás (részben vállalkozások bevonásával), a tevékenységek végzése, az értékesítési árbevétel nála jelenik meg (kb. 12 E Ft/m³).

Bemutatunk „**nagy**” (**elsősorban árbevételű**) **magánerdészeti vállalkozásokat**, amelyek (saját) erdőgazdálkodási kivitelezésen kívül végezhetnek fakereskedelmet, fafeldolgozást, egyéb pl. agrár tevékenységeket.

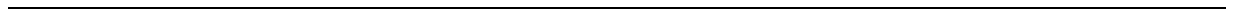
Jelen szakanyagban is ismét fel kívánjuk hívni a figyelmet a sajnálatosan jelentős számú és értékű **veszteséges erdészeti szervezetre**, hiszen megítélésünk szerint hosszú időn át

aktuális a téma. (A szakanyagba bekerült Szűcs Róbert doktori kutatásának kéziratban elkészült része is.)

A helyzet és a tevékenység bemutatásának kiemelt témakörei:

- 1) A magán-erdőgazdálkodási szektor kialakulása és fejlődése (Schiberna Endre: PhD Szigorlat 2003)
- 2) A magán-erdőgazdálkodás működőképességének gazdasági értékelése (Schiberna Endre: PhD Disszertáció 2007)
- 3) Vállalkozások fejlődése az erdőgazdálkodásban (Horváth Sándor: PhD Disszertáció 2011)
- 4) Nagy magán erdészeti vállalkozások helyzete és teljesítménye (Szűcs Róbert – Lett Béla – In: Tanulmánykötet Mészáros Károly tiszteletére, 2015)
- 5) Veszteséges erdészeti szervezetek jellemzői, sajátosságai (Lett Béla – Szűcs Róbert, Kézirat, Kutatási jelentés az FVM részére)
- 6) A magán-erdőgazdálkodási társas vállalkozások szerepének alakulása (2016-ig) (Szűcs Róbert – Lett Béla, Kézirat, 2018)
- 7) Amit a számvitel/számok mutatnak a magán-erdőgazdálkodási társas vállalkozásokról (EBT, EGT – 2014) (Lett Béla – Stark Magdolna – Szűcs Róbert – Horváth Sándor, Erdővagyon-gazdálkodási közlemények 11.)
- 8) A „Nagyobb” erdészeti vállalkozások helyzete és lehetőségei (Lett Béla – Szűcs Róbert, Kézirat, 2018)
- 9) A magán-erdőgazdálkodás működésének fejlesztési lehetőségei (László Diána: „A magán-erdőgazdálkodás fejlesztési lehetőségei – Kutatási jelentés az FVM részére ERTI 2016” összeállításához)

(Az érdeklődőknek a megelőző számos publikációt is szükség szerint, szívesen rendelkezésre bocsátjuk.)

Az újjáalakuló magán-erdőgazdálkodás működőképessége¹

Schiberna Endre

1. Bevezetés

A magán-erdőgazdálkodás 1990-es években történt újjáalakulása óta folyamatosan kétségek merülnek fel annak működésével és működőképességével kapcsolatban. Ezek kezdetben a negatív történelmi tapasztalatokat, valamint a magán- és a közérdek lehetséges konfliktusait hangoztatták, később pedig a magánszektor működési anomáliáit emelték ki. Gazdálkodási nézőpontból központi szerepet kapott az üzemméret, a tőkeellátottság és a foglalkoztatás kérdése. A klasszikus erdészeti gondolkodásban megfelelő üzemméret szükséges ahhoz, hogy a hozamok kiegyenlítően álljanak rendelkezésre, valamint, hogy a kivitelezési kapacitásokat folyamatosan munkával lehessen ellátni. A kivitelezői kapacitás alatt a gépeket, eszközöket és egyéb tőkeelemeket, valamint az azokat működtető személyzetet kell érteni.

A magán-erdőgazdálkodás szabályozási és fejlesztési elképzelései között ezért kiemelt szerepet töltött be nagyobb területű gazdálkodási egységek kialakítása közös gazdálkodás elrendelésével annak érdekében, hogy az **üzemméret** alapja, az erdőterület ne aprózódjon szét olyan mértékben, mint a tulajdoni szerkezet. Ennek ellenére a létrejövő erdőgazdálkodási egységek mérete messze az alatt maradt, amely az önálló és folyamatos működéshez szükséges. Sőt, megjelent az az álláspont is, hogy az egyre szélesedő kivitelezői és szakirányítási vállalkozói szolgáltatások mellett az üzemméret elveszíti a jelentőségét. Az erdészeti üzem döntéseit az erdőgazdálkodó hozza meg, a szakirányítás, a gépek és eszközök, valamint a szakmunkások külső forrásból rugalmasan vehetők igénybe. Ebben a működési formában az erdészeti üzemnek nincs szüksége sem működtető tőkére, sem alkalmazottakra, lényegében nincsenek állandó költségek, következésképpen a folyamatos működés sem szükségyszerű.

A magán szektor szerveződésével idővel elindultak azok a folyamatok, amelyek – árnyalva a fenti elképzelések szerinti fekete-fehér képet – a magán-erdőgazdálkodás különböző érintettjeinek érdekei és lehetőségei szerint kialakították a magán-erdőgazdálkodás változatos formáit, gazdasági konstrukcióit. **Az önálló kivitelezői kapacitással rendelkező vállalkozások, a kisebb-nagyobb családi erdőtulajdonok, a faluközösségi erdőbirtokosságok, az átalakulás során vállalkozást nyitó, de erdőtulajdonnal nem feltétlenül rendelkező szakemberek**, mind eltérő céllal és módon viszonyultak az erdőgazdálkodáshoz. Ennek következményeként a magán-erdőgazdálkodási szektorban változatos szervezeti formákat és gazdasági együttműködésekkel találkozunk, amelyek jobb megértését szolgálja a következő fejezetekben bemutatott leírás, rendszerezés és értékelés.

¹ A fejezet Schiberna Endre „A magán-erdőgazdálkodási szektor kialakulása és fejlődése” című doktori értekezése (2007) egyes fejezeteinek kivonata. A szöveges tartalom kismértékben módosult, az adatsorokat a szükséges mértékig aktualizáltuk.

2. Történelmi előzmények

2.1. Erdőgazdálkodás a szocialista gazdaságban

Az 1960-tól 1990-ig terjedő időszakban magántulajdonú erdő és magán-erdőgazdálkodás csak nyomokban fordult elő Magyarországon. Az erdőgazdálkodás jellemzően nagyüzemi keretek között zajlott, nagyobb részben az állami erdőgazdaságok, kisebb részben mezőgazdasági termelőszövetkezetek és egyéb gazdálkodók részvételével.

A gazdálkodás egységei az erdészetek voltak, amelyek egyesítették magukban a gazdálkodás, a szakirányítás és a kivitelezés feladatait. A klasszikus erdészetek az állami erdőgazdaságok szervezeti egységei, de a feladatok azonos szervezeten belüli ellátása mindenhol általános volt.

Az ágazatot központi tervezés és irányítás jellemezte, egyrészt azért, hogy az állami erdőgazdaságok (amelyek az erdőterület 62%-án gazdálkodtak) a Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztérium (MÉM) irányítása alá tartoztak, másrészt a szintén MÉM szervként működő Erdőrendezési Szolgálat teljes erdőterületre vonatkozó üzemterv készítési tevékenysége által. Az üzemterv szerinti gazdálkodást az Erdőfelügyelőség ellenőrizte, és ellátta az egyéb ágazati igazgatási feladatokat.

Az erdészeti politikai célkitűzések, mint például a mindenkori erdőtelepítési tervek végrehajtása a tervgazdálkodási rendszer irányító mechanizmusain keresztül történt. Az ágazat rendszerváltás előtti eredményei elmaradtak ugyan az '50-es és '60-as években megvalósult nagy volumenű (20–25 ezer ha/év) erdőtelepítések sikereitől, kialakult az a kép, hogy az erdőterületnek az ország érdekei szerinti további növelése és tartamos erdőgazdálkodás folytatása csak egy ilyen, területileg és funkcionálisan koncentrált, felülről irányítható rendszerben valósulhat meg.

A nagyterületen egységes erdőgazdálkodás eszménye, és az állami szerepvállalás – mint a tartamos erdőgazdálkodás garanciája – független a szocialista kollektívizmustól, annak gyökerei a XIX. század erdőgazdálkodási reformjaiból erednek [Lengyel, 1999]². Kaán Károly szavaival: „Az erdőgazdálkodás ugyanis, mely a maga természetéből folyóan fölöttébb konzervatív eljárásokat követel, az állami és a kötött birtokon találja a legbiztosabb, a legmegfelelőbb talajt” [Kaán, 1902. 479. o.]³

2.2. Magán-erdőgazdálkodás a XX. és XXI. sz. fordulóján

A magán-erdőgazdálkodás kialakulásához vezető privatizációs folyamatot az 1989. évi Ptk módosítás indította el, amelynek eredményeként a magyar jogrendbe visszakerült a korábban személyi tulajdonná átalakított magántulajdon, az erdő pedig visszanyerte forgalomképességét.

1991-ben az erdőterület 69%-a állami, 31%-a pedig szövetkezeti tulajdonban volt, az ország teljes erdővel borított területe 1,69 millió hektárt tett ki [ÁESZ, 1996. 21. oldal]. A magánosítási folyamat során a korábbi szövetkezetek vagy megszűntek, vagy átalakultak. A szövetkezeti csoporttulajdon törvényben (1992. évi II. tv) meghatározott részét nevesítették, illetve a másik része a korábban állami tulajdonú, privatizációra kijelölt erdőterületekkel együtt kárpótlással magánkézbe került (1991. évi XXV. tv.). A magánosítás utáni magán-erdőtulajdon 80%-a származott a korábbi szövetkezeti földekből, és 20%-a a korábban állami tulajdonból. 2001-ben az 1,82 millió hektár erdőterületből az állami tulajdon részaránya 58%, a magántulajdoné 41%, a közösségi tulajdoné pedig 1% [ÁESZ, 2002. 21. oldal].

2 Lengyel Atilla [1999] Eigentumsveränderungen in der Forstwirtschaft Ungarns und deren Auswirkungen im 20. Jahrhundert, Technischen Universität, Dresden, 1999.

3 Kaán Károly [1902] Nemzeti akció és erdőgazdaság, Erdészeti Lapok XLI. évf.

A tulajdoni szerkezet megváltozása együtt járt a gazdálkodói szervezetek részleges feloszlásával illetve átalakulásával, és így a szektor szerveződése az alapoktól kellett, hogy kezdődjön. A privatizációs eljárás kezdetétől (1993) a tulajdon birtokbaadásának lezárulásáig (1998) öt évre volt szükség, és az azóta eltelt újabb több mint öt év sem volt elég arra, hogy a már rendezett tulajdonviszonyok mellett a magánszektor teljes területén meginduljon a jogszerű gazdálkodás.

Az erdőgazdálkodásban megjelenő új tulajdonformák és körülmények a jogi szabályozás megváltoztatását tették szükségessé. Ezért 1994-ben illetve 1996-ban négy lényeges törvény került elfogadásra:

- 1994. évi XLIX. tv. – Az erdőbirtokossági társulatokról
- 1996. évi LIII. tv. – A természetvédelemről
- 1996. évi LIV. tv. – Az erdőről és az erdő védelméről
- 1996. évi LV. tv. – A vadászatról és a vadgazdálkodásról

Az új szabályozás magán hordozta a rendszerváltás előtti szemléletet (területi és feladat koncentráció), és tévesen mérte fel, illetve nem vette figyelembe az új tulajdonosok egyik legfontosabb igényét, a tulajdonnal való rendelkezés szabadságát. A szakmai alapelvek folytonosságát társulási kényszer előírásával kívánta elérni,⁴ ami azonban távol állt a tulajdonosok szándékaitól, és nem is volt szükségszerű még akkor sem, ha társulás alatt a hatóság előtti közös képviselőt kell csak érteni.

Az erdőbirtokosságokról szóló törvény indoklása például hangsúlyozza, hogy az (erdészeti) szakmai kívánalmak ellenére az erdőbirtokossági társulatok alakítása a tulajdonosok számára nem kötelező, de megemlíti azt is, hogy például a volt szövetkezeti erdők (pontosabban csak a természetben összefüggő tömbjein – a szerző) kezelése társult formában lehetséges csak.

Az erdőbirtokosságokkal kapcsolatos túlzott optimizmust jelzi az FVM által az Ebt. tv.-ről kiadott tájékoztató füzet általános bevezetője, amelyben az 1935. évi erdőtörvényt megelőző társulatokról van szó: „Az erdőbirtokosságok tagjai által választott vezetőség [...] viszonya úgy a tagokhoz, mint a gazdálkodás szakszerűségét ellenőrző erdőfelügyelethez általában véve felhőtlen volt. A közös erdő tulajdonosai örömmel vettek részt a közös munkákban és éberrel ügyeltek arra, hogy illetéktelenek erdeikben kárt ne tegyenek. A tagok részére ünnepnek számított az, amikor az erdőfelügyelet az évi fahasználatot kijelölte.” [Steiner et al., 1994]⁵

A korabeli cikkek tanúsága alapján azonban az erdőbirtokossági társulatok működése korántsem volt ennyire felhőtlen. Rendre előjönnek az erdőbirtokossági rendszer erdőfelügyeleti konfliktusai, a tagok munkavégzésével kapcsolatos szervezési és szakmai minőségi problémái, a működés gazdasági hiányosságai és az őrzés megoldatlansága. Számos írás, így többek között Braxatoris Zoltán foglalkozik a szervezés-irányítási és pénzügyi problémákkal [Braxatoris, 1938. 150-154. o.]⁶ Péch Kálmán a szakirányítás hiányosságaival [Péch, 1933. 1082-1086. o.]⁷, Csegezy Pál a számviteli problémákkal, és egyáltalán a megalakulás problémáival [Csegezy, 1910]⁸.

4 2000.VII.3.-ig az Evt. Vhr. 13.§ (2) c. pontja szerint:

(2) Ha a természetben összefüggő erdő több földrészletből áll, és az egyes földrészletek tulajdonosai többségükben nem azonosak, a társult erdőgazdálkodást a több földrészletre vonatkozóan abban az esetben kell előírni, ha

c) az adott erdőterületnek a tv. hatálybalépését megelőzően egy erdőgazdálkodója volt.

Ezt követően a „kell” „lehet”-re változott, és a c) pontot el is törölték, a társulási kényszer lényegében a közös tulajdonra vonatkozóan maradt fenn.

5 Steiner József et al. [1994] Az erdőbirtokossági társulatokról, Erdőgazdák Kiskönyvtára 4. füzet, FVM, Budapest, 1994. ISBN 963 03 3805X

6 Braxatoris Zoltán [1938] Az erdőbirtokossági társulatokról, Erdészeti Lapok, LXXVII. évf.

7 Péch Kálmán [1933] Főszólam az új erdőtörvény-tervezetnek a magántársulásra alapított közös erdőkezelésre vonatkozó intézkedései ellen, Erdészeti Lapok, LXXII. évf.

8 Csegezy Pál [1910] Közöbirtokosságok szervezete, Erdészeti Lapok, XLIX. évf.

Ez utóbbi forrás ír az un. 'beerdősítési társulatok' népszerűtlenségéről: „... azonban az ilyen szervezkedés a közgazdasági téren nem igen talált hívekre, noha nem egy esetben nagyjelentőségű eredmények elérésére volt hivatva.” - tehát azokban az esetekben, amikor nem a 'történelmi szükség' vitte rá a tulajdonosokat a közös gazdálkodásra, azok önmaguktól nem szívesen társultak, és ez a többi fent említett problémával együtt az 1990 utáni erdőbirtokossági szervezetek megalakításakor is jelentkezett.

A magán-erdőgazdálkodási szektor fejlődését meghatározta, hogy az új tulajdonosoknak nem voltak ismereteik az erdőgazdálkodás igazgatási rendszeréről, törvényi szabályozásairól, és a gazdálkodás szakmai kérdéseiről sem. Azokban az esetekben, amikor az erdőterületek a tulajdonváltással nem darabolódtak fel, vagy valamilyen módon sikerült a korábban alkalmazottként dolgozó szakembereknek – saját érdekükben is – az új tulajdonosokat és birtokaikat együtt tartani, a gazdálkodás hamar megindulhatott. Ilyen szervező erő hiányában azonban ez a folyamat megtorpant, annak ellenére, hogy a közös gazdálkodói szervezetek (erdőbirtokossági társulat vagy erdőszövetkezet) alapítását az állam az alapítási költségek részbeni (80%) átvállalásával és forgóeszköz feltöltéssel is támogatta.

A magyarországi magán-erdőgazdálkodás XX. század eleji és XXI. század eleji problémái bár elnevezésükben és eredetükben is eltérnek, alapvonásaik, különösen a birtokpolitikai vonatkozásaik rendkívüli módon hasonlítanak egymásra. Az elaprózottság üzemgazdasági gondjai, a magántőke megtérülési igényének (vagy kényszerének) és az erdőtulajdon járadéktermészetének konfliktusai, a magántulajdon liberalizációjának és az erdő közérdekűségének ütközései ugyanazokat a dilemmákat vetik fel Kaán Károly 1920-as visszatekintésében [Kaán, 1920. 1–79. o.]⁹, mint amik 2002-ben a Mészáros Károly vezetésével elkészült Nemzeti Erdőprogram előkészítéskor felszínre kerültek [Mészáros et al., 2002]¹⁰.

3. A magán-erdőgazdálkodás naturális adottságai

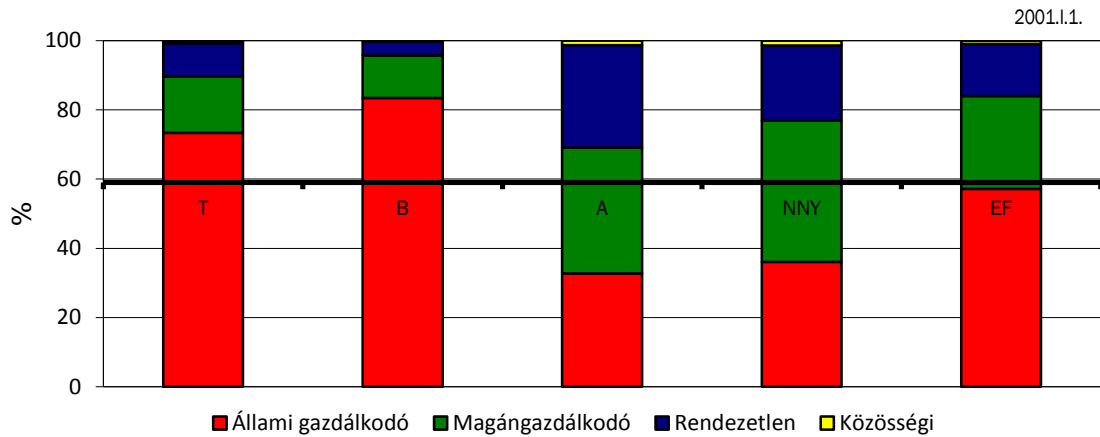
A magánerdők természeti adottságai és aktuális helyzete jelentősen eltér az állami erdőkétől. Az állami és a magántulajdonú erdők fafaj-szerkezete lényeges eltéréseket mutat. A magántulajdon domináns fafaja az akác (33%), és az országos átlagnál nagyobb a nemesnyár területaránya is, míg az állami erdőterületeken a tölgyek és a bükk jelenik meg az átlagosnál nagyobb arányban.

A 1. ábra alapján látható, hogy a magán-erdőgazdálkodás az akác és a nemesnyárhoz hasonlóan az erdeifenyő területnek nagyobbik részét birtokolja, ugyanakkor csak kis mértékben részesedik a tölgyek és a bükk területéből. Ezeknek az adottságoknak meghatározó szerepük van a szektor által betöltött piaci szerep kialakulásában, bár jelenleg nagyobb hatást gyakorolnak a gazdálkodás megszervezésének nehézségei.

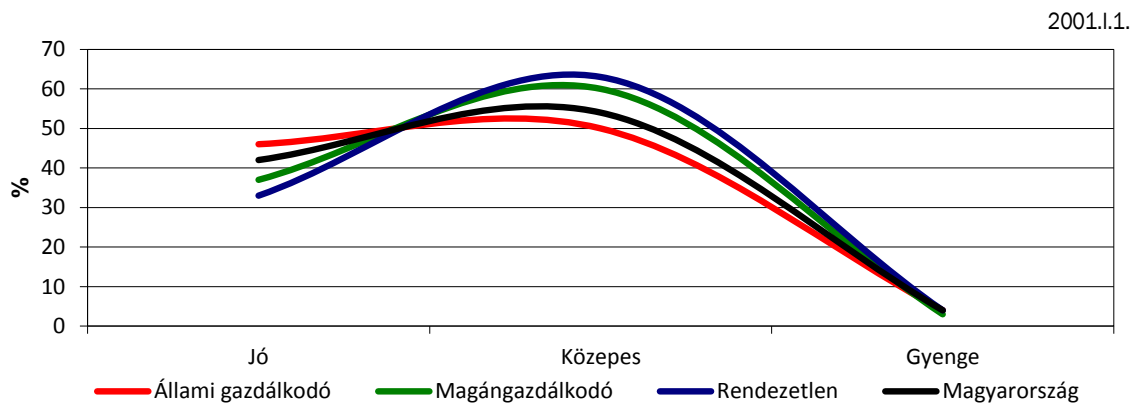
A tulajdonformák fatermőképesség szerinti erdőterület-megoszlásában észrevehető a magántulajdonú erdők hátránya. A 2. ábra jó, közepes és gyenge kategóriái a fafaj-csoportok állományainak a fafaj-csoporton belüli egymáshoz való viszonyításával jöttek létre, kiszűrve a fafaj-csoportok eltérő növekedési adottságait. Ebből látható, hogy a magántulajdonú erdőterületen rosszabb adottságú állományok vannak, mint az állami erdőkben, hiszen a jó fatermőképesség kategóriájában egyértelműen az állami, míg a közepes fatermőképesség kategóriájában a magánszektor a domináns. Ezen a hátrányos képen javít az a tény, hogy a fafaj-szerkezet eltéréseiből adódóan abszolút mértékben a magán-erdőterületeken az átlagos fatermőképesség nagyobb: állami 9,3 m³/ha, magán 9,8 m³/ha. [ÁESZ, 2002. 88. oldal]

9 Kaán Károly [1920] Eddigi erdőgazdasági politikánk, Erdészeti Lapok, LIX. évf.

10 Mészáros Károly et al. [2004] Nemzeti Erdőstratégia és Erdőprogram Fehér Könyv, Nyugat-Magyarországi Egyetem, Sopron.

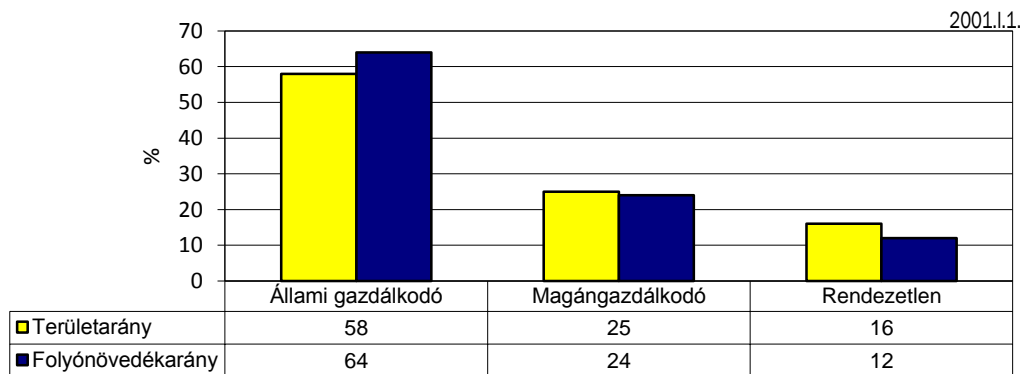

1. ábra: Az egyes fafaj(csoport)ok területének megoszlása tulajdonformák szerint
Adatok forrása: [ÁESZ, 2002. 106. o.]¹¹

2. ábra: Az egyes tulajdonformákba eső erdőterületek fatermőképesség szerinti megoszlása
Adatok forrása: [ÁESZ, 2002. 88. o.]

A fatermőképesség csak arra ad utalást, hogy az adott termőhelyen levő fafaj mekkora korszaki átlagnövedék elérésére lehet képes (fafajonként megállapított egyezményes korban). A tényleges fatermést befolyásolja például az állományok korosztályszerkezete is. A bemutatott (3. ábra) folyónövedék-eloszlásból látható, hogy hiába az abszolút mértékben nagyobb fatermőképesség, a tényleges folyónövedék, a kedvezőtlenebb korosztályszerkezet miatt, elmarad a területarány alapján elvárható mértéktől.

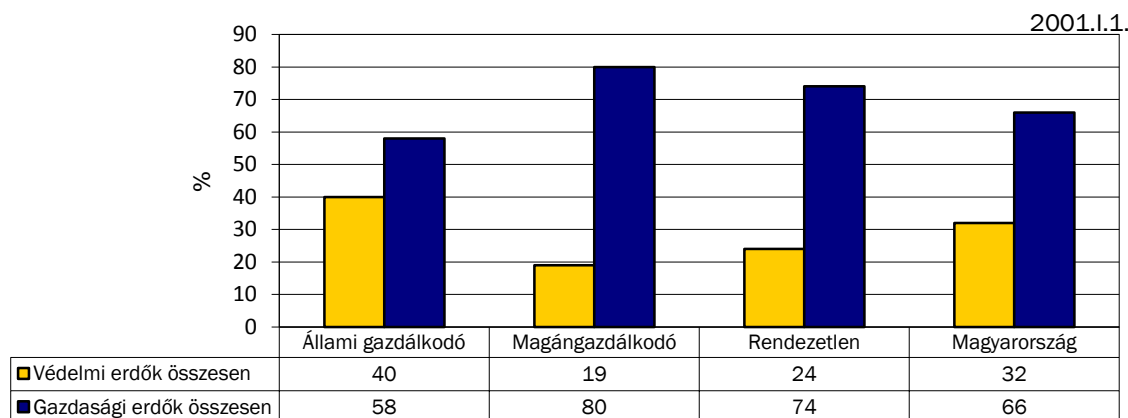

3. ábra: Az egyes tulajdonformák terület és folyónövedék arányai
Adatok forrása: [ÁESZ, 2002. 134. o.]

11 ÁESZ [2002]: Állami Erdészeti Szolgálat: Magyarország erdőállományai, 2001. Budapest.

Az erdőgazdálkodás egyik legnagyobb megoldásra váró kérdése az erdők védelmi és közcélú funkciói körül kialakult viták rendezése lesz. Ennek elméleti jelentősége mellett lényegesebb a gyakorlati hatása, amit szemléltet, hogy az ország erdőterületének 1/3 része áll valamilyen fokú védelem alatt. A kérdéskör gazdálkodási oldalról azért kap jelentőséget, mert bár az erdő képes egyszerre több funkció ellátására, egyes funkciók kiemelése a többit korlátozhatja. A magántulajdon közcélokra való hasznosítása, ha az a gazdasági hasznok szedésének korlátozásával jár, indokolja a korlátozás okozta hátrányok ellentételezését.

A 4. ábra bemutatja, hogy az egyes tulajdonformákban milyen arányt képviselnek az elsődlegesen gazdasági és az elsődlegesen védelmi rendeltetésű erdők. Ebből kirajzolódik, hogy az állami erdőterületeken sokkal meghatározóbb a védelmi rendeltetés, de még a magántulajdonú erdőterületek mintegy $\frac{1}{4}$ – $\frac{1}{5}$ része is elsődlegesen védelmi rendeltetésű.

4. ábra: Elsődleges rendeltetés megoszlása az egyes tulajdonformák területében

Adatok forrása: [ÁESZ, 2002. 37. o.]

A NATURA 2000 területek kijelölése óta gyökeresen megváltozott az erdőgazdálkodás, és benne a magán-erdőgazdálkodás természetvédelemhez való viszonya azáltal, hogy a 2004-ben még csak 63 E ha kiterjedésű védett erdőterület [ÁESZ, 2005] a kijelölések után 763 E ha-ra emelkedett, azaz több mint megtízszereződött. 2004-ben a magánerdőkből mintegy 10 E ha volt védett, 2005-ben a NATURA 2000 hálózatban 207 E ha szerepel.

4. A magán-erdőgazdálkodás nevezéktana és az erdőgazdálkodás egyszerű intézményi modellje

A magán-erdőgazdálkodással kapcsolatos fogalmak a szektorral együtt alakultak ki, és ahogyan a szektor, a szakkifejezések is sok esetben összevisszaságot sugallnak. A disszertációban használt fogalmakat az erdőgazdálkodás intézményi berendezkedése modelljének segítségével definiálom.

Az erdőtulajdon használatához több érdekelt félnek kell döntéseket hoznia és együttműködnie annak érdekében, hogy az erdőgazdálkodás jogszerű keretek között végbe mehessen. A bemutatásra kerülő modell azt vázolja fel, hogy a gazdálkodás érdekében történő együttműködés milyen lehetséges formákban, és mely feltételek teljesülése mellett jöhet létre. Egyúttal ennek a modellnek, mint gondolkodási keretnek a segítségével szeretném egyértelművé tenni az általam használt fogalmak tartalmát is.

A modell felépítésében tükröződik, hogy a leglényegesebb kérdés az erdőgazdálkodási tevékenység definiálása, amit azáltal érünk el, hogy meghatározzuk: kit tekintünk az erdő

használójának, ki foglalkozik lényegében az erdővel,^{12 13} kinek milyen hatása van rá? Ez a modell célja, eszköze pedig a szerepkörök kialakulásának döntési lehetőségeken alapuló vizsgálata.

4.1. Az erdőgazdálkodási szektor funkcionális intézményi modellje

4.1.1. Az erdőgazdálkodási tevékenység

Az erdőgazdálkodás fogalma három, funkcionálisan elkülönülő részterületet takar: (zárójelben a tevékenységet végző elnevezése):

- döntés az erdővagyon hasznosításával kapcsolatban, gazdálkodás az erdő javaival és hasznaival, gazdálkodási eredmény elérése és a kockázatainak viselése, (erdőgazda)
- az erdővel, mint közérdekeket is szolgáló tulajdonnal szemben támasztott törvényi szabályoknak való megfelelés (bejelentett erdőgazdálkodó)
- az erdőgazdálkodási szakismeretek alkalmazása, szakszerű gazdálkodás (szakirányító)

Amikor erdőgazdálkodásra gondolunk, ezeknek a funkcióknak az ellátását értjük. A fenti sorrend egyben hierarchia is, amiben az első jelenti a legfontosabb elemet. Az erdőgazda tevékenysége fejezi ki az erdővel való „lényegi foglalkozás”-t, mivel ez az a tevékenység, ami a gazdálkodás céljához kötődik, nem pedig velejárója, mint a másik kettő. E három funkciót együttesen erdőgazdálkodói funkcióknak vagy tevékenységnek nevezzük.

4.1.2. A tulajdonos

Abból a feltételezésből indulhatunk ki, hogy a tulajdonos azért rendelkezik erdőtulajdonnal, mert annak hasznaiból valamilyen formában részesedni akar, mégpedig minél nagyobb mértékben, ami együtt jár a gazdálkodási funkciók minél nagyobb arányú ellátásával.

Amennyiben a gazdálkodási szándék megvan, azt csak a képességek korlátozhatják, ezért a magán-erdőgazdálkodói szektor szerveződésének kiindulópontja a tulajdonos (vagy tulajdonosi közösség) képessége, beleértve az erdőgazdálkodási tevékenységgel szemben támasztott jogszabályi előírásoknak való megfelelést is. A tulajdonos (vagy tulajdonosi közösség) gazdálkodási képességei az alábbi, az erdőgazdálkodás részfunkcióinak megfelelő kérdésekkel írhatók körül:

- fel tudja-e vállalni a gazdálkodási kockázatokat?
- eleget tud-e tenni a bejelentett erdőgazdálkodó feladatainak?
- megvan-e az erdőgazdálkodási munkák irányításához szükséges szakismerete és a szakirányításhoz hatóságilag előírt végzettsége?

Ezek a képességek határozzák meg azt, hogy a gazdálkodás mely funkcióit tarthatja meg magánál, és melyeket kell átadnia más szereplőknek. Az egyes tulajdonosok (tulajdonosi közösségek) e három területen eltérő képességekkel rendelkeznek, és az erdőtulajdonos-erdőgazdálkodó kapcsolatok ezek szerint fognak kialakulni.

4.1.3. Az erdőgazdálkodó

Az erdőtulajdonosnak első sorban arról kell döntenie, hogy erdeje hasznainak szedését meg tudja-e, meg kívánja-e tartani, vagy ellenérték fejében lemond róla, például haszonbérleti szerződés keretében. Ekkor dől el, hogy ki lesz az erdő tényleges gazdája, az erdőgazda, de csak akkor, ha ennek a funkciónak a megtartása vagy átadása tartós.¹⁴

12 Ez a kérdésfeltevés hasonlatos a vállalatelmélet megbízó-ügynök problémájára, aminek lényege, hogy bár a vállalat a tulajdonosoké, a működésre gyakorolt hatás szempontjából a menedzsmentnek jut a lényegi szerep. [Chikán, 1998. 63. oldal]

13 Chikán Attila [1998] Vállalatgazdaságtan, Aula Kiadó, Budapest, ISBN 963 9078 66 2

14 Nem egyértelműen értelmezhető fogalom, tartósnak értem a legalább egy vágásfordulóra, vagy a határozatlan időre történő átadást azért, mert az erdővel való mindenféle foglalkozásról (művelés, használat) történő egységes lemondás szándékát jelzi.

Osztatlan közös tulajdon esetén a tulajdonosi döntéseket nem egyetlen embernek, hanem a tulajdonosi közösségnek kell meghozni a közös tulajdonra vonatkozó mindenkori jogszabályoknak megfelelően.

Az erdőgazdálkodás további funkciójáról valójában nem is a tulajdonosnak, hanem az erdőgazdának kell döntést hoznia, aki természetesen lehet a tulajdonos is, de akkor már a döntését erdőgazdai minőségében hozza meg.

Az erdőgazdálkodás tevékenységi hierarchiájában a törvényi előírásoknak való megfelelés következik, ami azért forr szorosán össze az erdőgazda tevékenységével, mert olyan kötelezettségek teljesítéséről van szó, amelyek egyrészt kihatnak a gazdálkodásra (például fáhasználat engedélyezése), meghatározzák annak módját (például tősarjasztatás tiltása), másrészt teljesítésüknek anyagi vonzatai vannak (például erdőfelújítási kötelezettség). Az említett előírások vállalását ezért nem lehet teljesen elszakítani a gazdálkodástól. A kötelezettségeket vállalónak legalább annyi jogkört át kell adni, amennyi a vállalások teljesítéséhez szükséges, vagy más módon garantálni kell, hogy önhibáján kívül ne érhesse hátrány.

Az erdőgazdálkodási tevékenység-hierarchia legalsóbb tagja a szakirányítás, azaz az erdőgazdálkodási szakismeretek alkalmazása. Ez egyrészt törvényi kötelezettség annak érdekében, hogy a gazdálkodó ne vétsen mások számára is káros hibákat (például tűzvédelmi pászták szakszerűtlen kialakítása), másrészt a gazdálkodó érdeke, hogy tevékenységében felhasználja a gazdálkodás hatékonyságát és biztonságát javító ismereteket.

A gazdálkodás (a javak hasznosítása), az igazgatási követelményeknek való megfelelés (törvényi kötelezettségek teljesítése), és a szakirányítási feladatok ellátása (a szakértelem bevonása) még ha hierarchikus rendbe is állíthatók, együtt jelentik az erdőgazdálkodást, mint tevékenységet. Ez a funkcionális felbontás természetesen nem örökérvényű, hanem a jelenlegi feltételekhez és követelményekhez alkalmazkodik, és sugallja, hogy a részterületek ellátása nem feltétlenül ugyanazon szereplő feladata.

4.1.4. A kivitelező

Az 1990-es évek első feléig erdőgazdálkodási munkákkal kapcsolatos döntési, tervezési és szakmai felügyeleti feladatok ellátása mellett az erdőgazdálkodási tevékenység fogalmába tartozott az erdőgazdálkodási munkák elvégzése, a kivitelezés is. Az állami erdészeti részvénytársaságok az 1990-es években, részvénytársasággá alakulásukat követően leépítették fizikai dolgozói létszámukat. Az elbocsátott dolgozók egy része az erdőgazdálkodási részvénytársaságok segítségével képes volt olyan vállalkozások alapítására, amelyek ugyanazokat a feladatokat látták el nagyjából ugyanazokkal a gépekkel, mint korábban, de már nem munka-, hanem vállalkozói szerződés alapján. Ez az átalakulás egybeesett a magánerdő-birtokok kialakulásával, ami megkönnyítette a magán-erdőgazdálkodás kialakulását azáltal, hogy a tulajdonosoknak, vagy az erdőgazdálkodóként megjelenő szakembereknek nem feltétlenül kellett rendelkezni saját eszközökkel vagy tőkével az erdőgazdálkodási munkák elvégzéséhez.

4.1.5. Az igazgatás

Az erdészeti igazgatás feladata, hogy felügyelje az erdőgazdálkodásra vonatkozó jogszabályok betartását. Ezeknek a szabályoknak egy igen lényeges csoportja, az erdők közcélú funkcióinak fenntartását garantáló rendelkezések.

Ezt a feladatot az erdészeti hatóság látja el: a gazdálkodókat és a szakirányítókat nyilvántartásba veszi, ellenőrzi a gazdálkodási terveket és végrehajtásukat, kiszabja az erdőgazdálkodók befizetési kötelezettségeit, és működteti az ágazat pályázati rendszerét.

4.1.6. Az erdőgazdálkodási ágazat szektorszerkezete

Az erdőgazdálkodási ágazat szereplőit három csoportra oszthatjuk:

- az állam
- a magánszektor
- a közösségi intézmények

Az állam több szerepben is megjelenik az erdőgazdálkodási ágazatban. Elsődleges feladata az erdészeti igazgatás rendszerének fenntartása, de emellett tulajdonos és gazdálkodó is, az erdőgazdálkodási munkák kivitelezésében azonban alig vállal szerepet. Az egyes funkciókat egymástól elkülönült szervezeteken keresztül látja el. Széleskörű szerepvállalásának nagyon sok oka van, amelyek közül a legfontosabb a foglalkoztatáspolitikai célok elérése és az erdővel kapcsolatos közérdekű célok érvényre juttatása.

A magánszektor az igazgatást kivéve minden funkció ellátásában megtalálható, **az erdőgazdálkodási munkák kivitelezésében pedig csaknem kizárólagos szerepe van.**

A közösségi szektor (egyházak, önkormányzatok, közalapítványok) előfordulása a tulajdonosi és a gazdálkodói szerepkörben jellemző, de az ágazat egészét tekintve jelentősége csekély (tulajdonarányát tekintve kevesebb, mint 1%).

5. ábra: Az erdőgazdálkodás intézményi modelljének szemléltetése

4.2. Az erdőgazdálkodási funkciók kifejtése és eloszlásuk formái

A magán-erdőgazdálkodói szektort egy olyan hálónak lehet felfogni, amiben az egyes szereplőket szerződések kötik össze, és ezeken, a jellemzőikben nagy változatosságot mutató kapcsolatokon keresztül valósulnak meg a gazdálkodás funkcionális elemei. A szereplők a kivitelezés és az erdőgazdálkodói feladatok különböző részét látják el, és a hiányzó funkciók ellátását külső szereplők bevonásával oldják meg. A szektor működésének szempontjából előnyös, hogy ez a változatos felépülés rugalmasságot eredményez.

4.2.1. Az erdőgazda

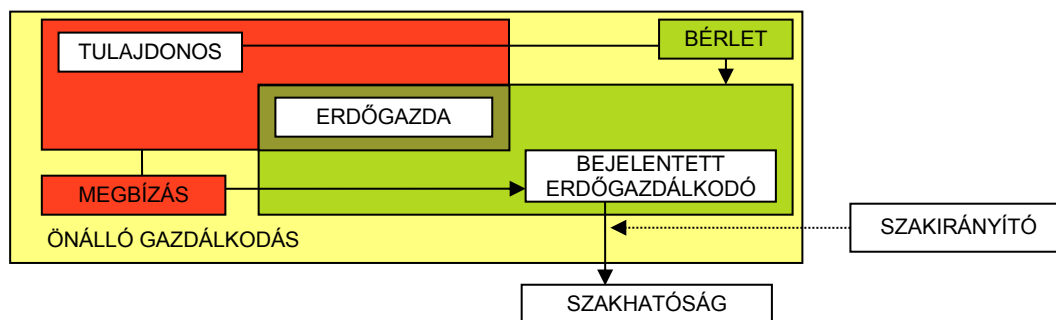
Az erdőgazda mint a gazdálkodás hasznainak szedője, és kockázatainak viselője, az erdőterület használója, ami kétféleképpen lehetséges: ha önmaga a tulajdonos (önálló gazdálkodás), ami magánszemély, vagy erdőbirtokossági társulat esetében fordul elő a leggyakrabban, vagy pedig valamilyen bérlet típusú szerződés alapján.

A bérleti szerződés feljogosítja a bérlőt, hogy a bérelt erdő hasznait szedje, aminek ellenében a vis major eseteket kivéve jellemzően a gazdálkodás eredményétől független haszonbérleti díjat fizet.

4.2.2. A bejelentett erdőgazdálkodó

A bejelentett erdőgazdálkodó intézménye elsősorban a hatósági ügyintézés egyszerűsítését hivatott segíteni azért, hogy a földhasználatot érintő kérdésekben egyetlen ügyféllel kelljen csak kapcsolatban állnia. Ennek feltétele, hogy a bejelentett erdőgazdálkodó mint ügyfél és a tulajdonosok között megfelelő jogviszony álljon fenn. Erre a jogviszonyra a jogszabályi változások miatt a privatizációt követő időszakban sokféle előírás létezett, amelyeket itt most nem veszünk sorra. Közös jellemzőként megállapítható azonban, hogy a bejelentett erdőgazdálkodónak nem volt feltétlenül szükséges az erdőgazdai funkciók ellátása, az előírt jogviszonyok fő eleme a jogszabályi kötelezettségek teljesítésének vállalása volt. Ilyen jogviszony volt például a megbízás.

A megbízás tartalma a szerződő felek megállapodásától függ, nincs megkötés arra vonatkozóan, hogy a gazdasági döntési jogköröket milyen mértékben kell átengedni, de mivel a bejelentett erdőgazdálkodó anyagi vonzatú kötelezettségeket vállal, a legtöbb esetben a megbízás tartalmazza a gazdálkodás lebonyolítását is. A megbízott a tevékenységét azonban mindvégig a megbízó nevében és számlájára végzi, elszámolási kötelezettsége van, és nem rendelkezhet a gazdálkodás eredményével. A megbízási jogviszony lényeges jellemzője, hogy a megbízott csak a megbízás szerinti közreműködést vállalja, nem valamilyen eredmény létrehozását vagy elérését.

6. ábra: A tulajdonos, az erdőgazda és a bejelentett erdőgazdálkodó jogi kapcsolatai önálló gazdálkodás, bérlet és megbízás esetén

4.2.3. A szakirányító

A különböző jogszabályok rendre előírták, hogy az erdőgazdálkodó köteles az erdőgazdálkodási munkák szakszerűségének biztosítása érdekében a jogszabályban előírt végzettséggel rendelkező szakirányító közreműködését igénybe venni. Ez történhet úgy, hogy az erdőgazdálkodó rendelkezik szakképesítéssel, vagy szakképesítéssel rendelkező személyt foglalkoztat, vagy ilyen személyt foglalkoztató szervezettel szakirányítási szerződést köt.

A szakirányító testesíti meg egyrészt az Evt. által előírt formai követelményt, másrészt a szakismeretek felhasználást a gazdálkodás folyamán. Sajnos a formálisan létező szakirányító önmagában nem garantálja e funkció második, tartalmi jelentésének megvalósulását, és az is igaz, hogy az erdőgazdálkodók rendelkeznek bizonyos mértékű szakismerettel személyes tapasztalataik és gyakorlatuk révén mindenképpen.

4.3. Az „erdőgazdálkodó” fogalom használata és a modell érvényessége

A fentiek alapján látható, hogy az erdőgazda és a bejelentett erdőgazdálkodó fogalma csak a megbízásos jogviszonyban válik el egymástól, és ezért ennek köszönhető e fogalmak léte is, egyébként elegendő lenne erdőgazdálkodóról beszélni.

Mivel a megbízásos jogviszonyban is az erdőgazda feladatainak egy része átkerül a megbízotthoz – mintegy az átvállalt felelősség teljesíthetőségének biztosítékaként – még ha

elszámolási kötelezettsége is van, és a gazdálkodás eredményével sem rendelkezhet, nem tekinthető nagy hibának, ha az erdőgazdát és a bejelentett erdőgazdálkodót az egyszerűség kedvéért összefoglalóan erdőgazdálkodónak hívjuk.

A szakmai köznyelvben még akkor sem tekinthető ez elfogadhatatlan pontatlanságnak, ha tudjuk, hogy ez alatt a fogalom alatt a szakismeretek alkalmazását is értjük, márpedig ezt az erdőgazdák alig kimutatható része képes önmaga biztosítani. Éppen amiatt, hogy ebből a szempontból az erdőgazdálkodók nagyon egységes gyakorlatot folytatnak, nincs szükség arra, hogy ez alapján megkülönböztessük őket.

Összefoglalóan tehát a bejelentett erdőgazdálkodót egyben hívhatjuk erdőgazdálkodónak is, tudva, hogy a fenti modell tükrében a használat jogviszonya alapján az erdőgazdálkodás teljes fogalmának milyen ellátására van lehetőség.

A modell érvényessége

Az erdőgazdálkodási szektor felosztása funkcionális területekre, és különösen az erdőgazdálkodói feladatok szétosztása bejelentett erdőgazdálkodói, erdőgazdai és szakirányítói területekre logikai alapon történik, főként elméleti síkon. A modellnek kifejezett célja, hogy a funkciókat elkülönítse, nem elfelejtve azt, hogy az egyes funkciók nem feltétlenül különböző szereplőknél jelennek meg.

A modell az 1990-es évek közepe és napjaink között kialakult helyzetből indul ki, érvényessége is csak erre a környezetre korlátozódik. Gondoljunk csak arra, hogy az erdőgazda és a bejelentett erdőgazdálkodó elkülönítésére csak a jogszabályi előírások miatt van szükség, ezek változása esetén a modell érvényét veszíti.

További szembevetendő példa, hogy a kivitelezés, ami az erdőgazdálkodási folyamatnak ugyanúgy része, mint a jogszabályi kötelezettségeknek való megfelelés, vagy más erdőgazdálkodói funkciók, a modellben elkülönül az erdőgazdálkodói funkcióktól, éppen azért, mert az erdőgazdálkodó szervezetek, az állami és a magán szektorban egyaránt nélkülözik ezt a funkciót.

Ugyanilyen megfontolásból említhetjük a szakirányítást is, ami a magán erdőgazdálkodók túlnyomó esetében külső szereplő közreműködésével valósul meg, így elkülönült funkcióként való szerepeltetése indokolható lett volna. Mégis az erdőgazdálkodói funkciók között szerepel, ezzel némileg ellentmondva a modell aktuális helyzetéhez való alkalmazkodásáról elmondottaknak. Magyarán szólva viszont, hogy az állami szektorban, ami a nyilvánvaló összehasonlítási alapot jelenti, ez a funkció az erdészetekben integráltan található meg. További érv emellett az elrendezés mellett, hogy ha a hatósági szempontból elfogadható végzettséggel az erdőgazdálkodók nem is rendelkeznek, és ezért formailag a szakirányítás külső forrásból, szervezeten kívülről származik is, a gazdálkodással kapcsolatos szakismeretek bizonyos fokig mindenképpen megjelennek az erdőgazdálkodónál is, és nem mellékesen az erdőgazda képességein alapuló tipizálásban a szakértelem mértéke egy lényeges rendező elv. Ilyen módon tehát a szervezeti képességek szerinti csoportosítás, ami a 4.5. fejezetben kerül bemutatásra, egyben az erdőgazdálkodói funkciók koncentrációja szerinti csoportosítást is jelent.

4.4. Az erdőgazdálkodók tipizálása

4.4.1. Az erdőgazdálkodói és a kivitelezői funkciók integrálódása szerinti típusok

Az erdőgazda fogalma lényegét tekintve gazdálkodási fogalom, meghatározása az erdő- vagyonnal kapcsolatos döntések meghozatalán, az erdőgazdálkodási tevékenység hasznainak szedésén, és az ezzel járó kockázatok viselésén keresztül történt.

Ezek alapján tehát az erdőgazda rendelkezik az erdővel való gazdálkodás lényegi elemeivel, így magával a gazdálkodás lehetőségével is. A gazdálkodási lehetőség kihasználása azonban függ az erdőgazda érdekeltségétől (motivációjától) és a képességeitől.

Ezek közül nyilvánvalóan a képességek jelentik a szigorúbb feltételt, amelyek alapvetően meghatározzák a gazdálkodás jellegét. A képesség alatt azt kell érteni, hogy a korábban csak összefoglalóan erdőgazdai feladatoknak nevezett tevékenység további elemekre bontható, és ezen résztvétekenységek teljes körű ellátására az erdőgazda nem feltétlenül képes.

A képességet behatárolja:

- az erdővagyon jellemzője, mert például annyira kicsi, vagy olyan termelési szakaszban van, hogy a funkciók jó része meg sem jelenik,
- az erdőgazda gazdasági jellemzői, mindenek előtt az eszköz és tőkeellátottság,
- az erdőgazda információellátottsága és szakismerete.

E három tényező nem független, a kedvezőbb erdőállományi feltételek kedvezőbb gazdasági feltételekkel és a szakismeretek nagyobb mértékű rendelkezésre állásával is kell, hogy járjanak, amennyiben a gazdasági racionalitás érvényre jut. Ennek alapja ugyanaz a logika, ami szerint a tulajdonos a képességei szerinti lehető legtöbb gazdálkodó funkciót tartja magánál. (4.1.2. alfejezet)

A fentiek alapján – figyelembe véve az 4.3. pontban leírtakat – az erdőgazdákat, illetve az erdőgazdálkodókat az alábbi csoportokba sorolhatjuk.

- Alvó vagy szünetelő erdőgazdálkodó, illetve lényegében nincs gazdálkodás azokban az esetekben, illetve hosszabb-rövidebb időszakokban, amikor az erdővagyon nem szolgáltat hozamot, és/vagy nincs elvégzendő erdőnevelési munka. A hozam megléte azért különösen fontos, mert annak hiányában az esetleges erdőnevelési munka csak többletforrás bevonásával végezhető el, amire az erdőgazdának nem feltétlenül van lehetősége, illetve gazdaságilag ez gyakran nem racionális.
- Technikai erdőgazdálkodó az, aki bár megfelel az erdőgazdálkodó kritériumainak, gazdálkodásának egészét megbízással átadja. Ez a megbízásos átadás a klasszikus megbízásnak felel meg, amikor a megbízott a megbízó nevében jár el, tevékenységével a megbízót helyettesíti, de beszámolási és elszámolási kötelezettsége van, és mindeközben saját maga számára nem szerez sem jogokat, sem kötelezettségeket.
- Gondozó típusúnak tekintjük azokat az erdőgazdákat, amelyek a gazdálkodás egyes funkcióit úgy adják át, hogy mindeközben a gazdálkodás eredményességét önmaguk határozzák meg. Ennek tipikus esete a hozami lehetőségek un. lábón történő értékesítése, amelyben az erdőgazdálkodó továbbra sem foglalkozik az erdővagyon hasznosításának részleteivel, azt továbbadja a vevőnek, csupán a tulajdonosi járadék, a számára fennálló pénzügyi kötelezettségek fedezetének és az erdőgazdálkodói nyereség beszedésével foglalkozik. Ugyanez erdőültetések esetén a rövid távú, az erdőültetések befejezéséig érvényes bérbeadással történik.
- Gazdálkodó típusú erdőgazdának nevezzük azt az erdőgazdát, aki képes az erdőgazdálkodás minden tevékenységének elvégzésére, így amennyiben a piacra termel, ott ténylegesen meg is jelenik mind az értékesítési, mind a beszerzési oldalon; az előbbi kategóriákkal ellentétben tehát igazi piaci szereplő.
- Kivitelező erdőgazdálkodó az, amely nem csak teljesen képes ellátni az erdőgazdálkodó feladatait, hanem az erdőgazdálkodói munkák kivitelezését is magára tudja vállalni. Ez a kategória szigorúan véve már nem tartozik az erdőgazdálkodó típusok közé, mivel megkülönböztető ismérvei az erdőgazdálkodó feladatain túlmutató funkciók, a képességek szerinti csoportosítás azonban ezek nélkül nem lenne teljes. Különösen azért érdekes ez a csoport, mert a más szempontok miatt kiemelten kezelt családi erdőgazdálkodás, vagy más megközelítésben tanyagazdálkodás ebbe a kategóriába sorolható.

- Szolgáltató erdőgazdálkodónak nevezzük azokat az erdőgazdálkodókat, amelyek vagy a kivitelezési kapacitásuk révén végeznek kivitelezési szolgáltatásokat, vagy szakértelmük és végzettségük felhasználásával szakirányítást végeznek. Ez utóbbiak csoportjába sorolhatók azok a szakemberek, akik erdőgazdálkodók bizonyos nagyságú erdőterületen, és klasszikus megbízás keretében vállalják erdőgazdálkodási munkák lebonyolítását (tehát nem lesznek bejelentett erdőgazdálkodók), a kivitelezéshez pedig alvállalkozókat fogadnak. Ezeket a szolgáltatásokat definíció szerint a technikai erdőgazdálkodók veszik igénybe. Ilyen típus található tipikusan az integrátorok és más, szakember(ek)re épülő vállalkozások körében.
- Magánerdészlet az állami erdészethez hasonlóan integrálja magába az erdőgazdálkodói funkciókat, és még ezen túl kivitelezői kapacitással is rendelkezik. Ezek a vállalkozások ilyen módon teljes körű szolgáltatás nyújtására képesek.

Erdőgazda típusai	Funkciók ellátásának foka			Tevékenység jellemzői	
	Szakismeret	Erdőgazdai	Kivitelezői	Fahasználat	Erdősítés, erdőnevelés
Alvó vállalkozás	▲	▲	▲	Lényegében nincs erdőgazdálkodás	
Technikai				Gazdálkodás átadása, csak pénzügyi elszámolás	
Gondozó				Lábon értékesítés	Bérbeadás befejezésig
Gazdálkodó				Saját választéktermelés	Saját szervezésű erdősítés
Kivitelező				Saját eszközök használata	
Szolgáltató				Kivitelezési szolgáltatás	
	Kivitelező			Szakirányítási szolgáltatás nyújtása	
	Szakirányító			Teljes körű tevékenység és szolgáltatások	
Magánerdészlet					

7. ábra: Az erdőgazdálkodók típusai az erdőgazdálkodói és kivitelezői funkciók integrálása szerint

A fenti típusok ilyen határozott elkülönítése többnyire csak elméletben lehetséges, mivel az erdőgazdák időben is változtatják működési módjaikat, alkalmazkodnak a lehetőségekhez, és így más és más működési típus lehet a kedvezőbb (például fakitermeléseik egy részét lábon, másik részét választékban értékesítik). Tovább nehezíti az egyértelmű elkülönítést az is, hogy az erdőgazdálkodási munkák jellege is nagyban eltér, mert amíg az erdővagyon hasznosítását jelentő fakitermelések

- speciális gépeket és eszközöket,
 - speciális ismereteket és gyakorlatot igényelnek, valamint
 - speciális biztonsági előírások betartását követeli meg,
- addig az erdősítési feladatok esetében
- nagyobb aránya van a kézi munkaműveleteknek, és
 - sokkal inkább hasonlít a mezőgazdasági vagy kertészeti növénytermesztéshez, amelyekben az embereknek nagyobb tapasztalataik vannak,
- és ezért ezen a téren kevésbé korlátozott az erdőgazdák képessége is.

4.4.2. Az erdőgazdálkodás helye a gazdálkodás egészében

Az erdőgazdálkodás helye az erdőgazdálkodó teljes gazdálkodási tevékenységén belül többféle lehet. Túl azon az eseten, amikor alvó erdőgazdálkodásról van szó, az erdőgazdálkodási tevékenység az erdőgazdálkodó fő tevékenysége lehet, ami tipikus az erdőbirtokossági társulatok esetében, amelyeknél nem csak fő, de a legtöbb esetben egyben kizárólagos tevékenységként jelenik meg.

Az erdőgazdálkodás a legfontosabb kiegészítő tevékenység lehet jellemzően a mezőgazdasági-erdőgazdálkodási vegyes gazdaságokban, amelyek mind a gazdasági társasági vagy szövetkezeti formában működő nagyüzemekben, mind a kisparaszti birtokokon folytatott gazdálkodásban előfordul.

Az erdőgazdálkodás túlságosan is sok esetben jelent mellékes, vagy éppen kényszerű tevékenységet, aminek elsődleges oka a nagyon kis erdővagyon, aminek hozamai csak töredékét jelentik az egyéb jövedelemforrásoknak. A kényszerű erdőgazdálkodás gyakori esete, hogy az erdőterület más művelési ághoz, például szántóhoz vagy gyümölcsöshöz kapcsolódik, és a jogszabályi előírások szerint ezek az egyébként nem erdőgazdálkodási feladatot ellátó területek az erdőgazdálkodásra vonatkozó szabályok hatálya alá tartoznak, és így gazdálkodói kötelezettségek vonatkoznak rájuk.

4.4.3. Az erdőgazdálkodási tevékenység célja és az erdőgazdálkodó érdekeltsége

Az erdőgazdálkodási tevékenység célját mindenekelőtt az erdővagyon hozamlehetőségei határozzák meg. Egyrészt meghatározza a lehetőségeket, másrészt mivel az erdőgazdálkodók érdekeltek a hozamok realizálásában, azokat ki is használják.

A kis hozamú erdőbirtokok jellemző gazdálkodási célja az önellátás. Ez megnyilvánulhat a tulajdonos, illetve a gazdálkodó személyes/családi szükségletének, vagy a gazdaságon belüli egyéb faanyagszükséglet kielégítésében. Ebben az esetben az erdőgazdálkodó célja az, hogy az erdőállományok hozamát az időben kiegyenlítse még akkor is, ha ez csak kis területen folytatott, és emiatt esetleg hatékonyságát tekintve rosszabb gazdálkodáshoz vezet is.

Azok az erdőgazdálkodók, amelyek nem rendelkeznek sem egyenletes hozammal, sem az előbb említett gazdálkodók rugalmasságával, a hozamoknak megfelelő szakaszos termelést folytatnak. Mivel a felhalmozott hozamok a kihasználáskor jellemzően meghaladják az erdőgazdálkodó, illetve a tulajdonos folyó és tartalékolással lefedhető szükségleteit, a felesleg piaci értékesítésre kerül. Ez a szakaszos piaci termelés bár előnyösen használhatja ki a fapiaci konjunktúrákat, nagyban megnehezíti az okszerű gazdálkodást, mivel a hozamok és a szükséges ráfordítások eltolódása miatt állandó tartalékolásra van szükség, a kiugró jövedelmek és veszteségek ingadozása miatt pedig fennáll a túladóztatás veszélye.

Amennyiben a használt erdőterület folyamatos hozamot képes szolgáltatni, az erdőgazdálkodó be tud rendezkedni ezek realizálására. Ez a berendezkedés jelenti a szervezeti képességek fejlesztését, az eszközök biztosításán, a szakértelem megteremtésén, az értékesítési és beszerzési kapcsolatok kialakításán keresztül. A folyamatos hozamok pedig képesek fedezni a felmerülő ráfordításokat is.

Az erdőtulajdonosok nem feltétlenül érdekeltek az erdő hozamainak mihamarabbi realizálásában. Ennek oka lehet például az, hogy az erdővagyonukat tartalékként és nem jövedelemforrásként fogják fel. Az erdőállományok, különösen a hosszú vágásfordulójú állományok képesek is ilyen tartalékoló feladatra, hiszen a hozam realizálására az emberi döntések időtávjához képest viszonylag tág lehetőség adódik. De hasonlóan alkalmasak a vagyonképzésre a rövid vágásfordulóval kezelt akác és nemesnyár ültetvények is, amelyek a 2–3 évtizedes vágásforduló miatt képesek a generációk közötti vagyonképzést, illetve vagyonátadást szolgálni.

A vállalkozások fejlődése az erdőgazdálkodásban (kb. 2010-ig)¹

Horváth Sándor

A tulajdonos – bejegyzett erdőgazdálkodó – szakirányító – hatóság négyes (és a köztük lévő kapcsolatok) problémahalmaza fontos erdészeti szereplő tárgyalására nem koncentrált, az erdészeti tevékenység végrehajtója, a „kivitelező” (erdészeti szolgáltató) elemzésére most kerül sor.

A téma szempontjából kiemelt figyelmet érdemel Horváth S. „Vállalkozások fejlődése az erdőgazdálkodásban” című disszertációja (2011), amely az erdészeti szolgáltatók – erdészeti kivitelezők helyzetét és változását elemzi az alakulástól kb. 2010-ig.

1. Kicsi és nagy kivitelezők

A magán-erdőtulajdon újraalakulását követően a gazdálkodást illetően több szakmai és gazdasági elképzelés is napvilágot látott, ezen kivitelező vállalkozások struktúráját, gazdasági méretét tekintve.

Az egyik irányzat (Bartha Pál) a jelentős méretű, komoly gépparkkal, több brigádot alkalmazni képes, középtávon is fejlődési potenciált tartalmazó vállalkozásokat kívánta segíteni, amelyek számát kb. 100–200 között limitálta volna (*a magánerdészet feladatainak a végrehajtására – LB*), e vállalkozásokat hívta erdészeti integrátoroknak is.

A másik irányzat a diszpergált, egybrigádos, alacsony eszköz-ellátottságú vállalkozások jelenlétével is megelégedett, ahol az elvégzett munka műszaki színvonala alacsonyabb, azonban ezzel arányban állnak a vállalkozói díjak is.

A magán-erdőgazdálkodásban, modellszerűen, a kivitelező vállalkozások mellett megjelent, és csekély mértékben támogatásra is lelt, a családi jellegű farm-gazdaság szervezeti formája, ahol a mezőgazdasági és erdészeti terület és tevékenység keveredik, az östermelő vagy családi gazdálkodó saját kivitelezői kapacitással rendelkezik a saját erdejéhez (erdőtelepítéséhez, fahasználatához és erdőműveléséhez).

A jogszabályi-igazgatási elképzelés és előírás a meghatározó osztatlan közös erdőtulajdonon a társulást, a nagyobb területű erdőgazdálkodási egységben való gazdálkodást szorgalmazta (a hagyományok alapján erdőbirtokossági társulati formában, amelyhez 1994-ben törvény született). Ez az erdőgazdálkodás azonban magától értetődően számolt a kivitelezőkkel.

A tulajdonviszonyok rendezése, az ingatlan-nyilvántartási bejegyzések tisztázása húzódozott, nagy mértékű (a magán erdőbirtok kb. felét felölelő) rendezetlen erdőterületek maradtak fenn, ahol a közös gazdálkodói szervezeteknek csak a csírái jelentek meg. A '90-es évek magán-erdőtulajdonán a magánkézbe került erdőterület jelentős részén magánszemélyek sokasága a bejegyzett erdőgazdálkodó (közös képviselő, közös megbízott), és számuk a következő tíz év alatt csaknem megduplázódott (2009-ben már 31 178 fő). Ezen a körön belül, sajnos alig

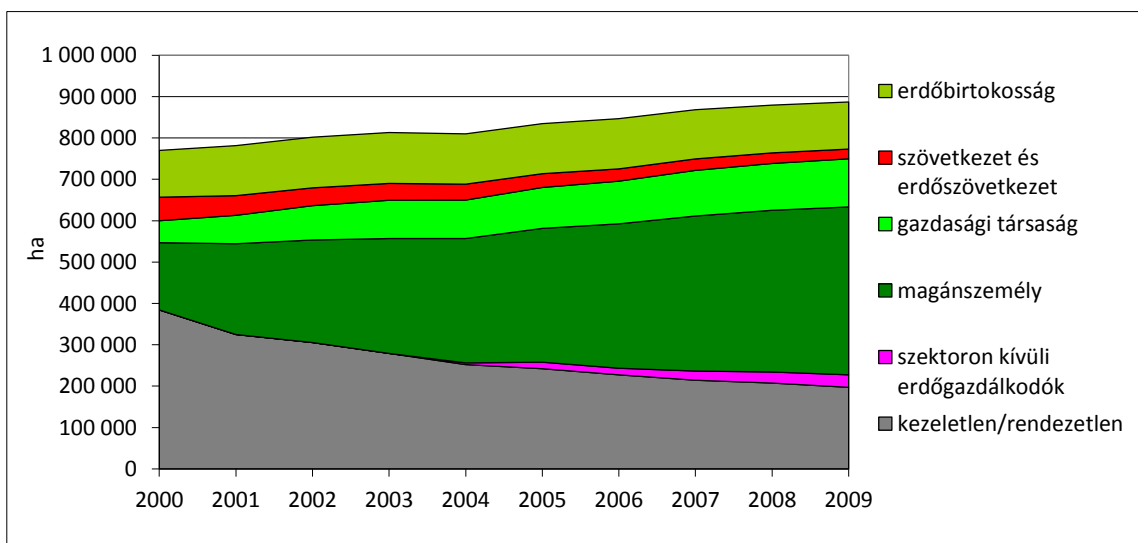
¹ A fejezet Horváth Sándor „Vállalkozások fejlődése az erdőgazdálkodásban” című doktori értekezése (2011) egyes fejezeteinek kivonata.

becsült információ volt az adózási státusokról, arról, hogy hányan regisztráltatták magukat természetes magánszemélyként, továbbá mennyi az adószámos magánszemélyek, az őstermelők, közös őstermelők, családi gazdálkodók és az egyéni vállalkozók aránya. Az igazgatási rendezetlen/kezeletlen erdőterület gyakorlatilag megfeleződött, de a szervezetek-személyek gazdálkodói-vállalkozói szerepe alig tisztult

1. táblázat: A gazdálkodási formák terület változása (E ha)

Gazdálkodási forma	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	10 év alatt
Állami erdőgazdálkodás	1 136	1 139	1 139	1 140	1 148	1 137	1 140	1 139	1 139	1 141	=
Közösségi erdőgazdálkodás	11	11	12	12	16	12	12	12	12	12	=
Kezeletlen/Rendezetlen	384	325	306	279	252	242	227	214	208	197	le
Szektoron kívüli erdőgazdálkodók	0	0	0	0	4	16	16	22	27	30	fel
Magánszemély	163	219	248	278	301	323	349	375	391	406	fel
Gazdasági társaság	53	69	83	93	93	99	103	110	113	116	fel
Szövetkezet és erdőszövetkezet	57	48	43	41	38	33	30	28	26	23	le
Erdőbirtokosság	113	121	122	123	122	121	121	119	115	114	=
Bejegyzett erdőgazdálkodási magánerdő terület	386	457	496	535	554	576	603	632	645	659	0
ÖSSZESEN	1 918	1 932	1 953	1 965	1 974	1 983	1 999	2 019	2 031	2 039	fel
<i>Kezeletlenség/Rendezetlenség csökkenése az előző évhez ??</i>		59	19	27	27	10	15	13	6	11	

Megjegyzés: A 2009. év utáni adatok a 6. fejezetben találhatóak

1. ábra: A gazdálkodási formák terület változása

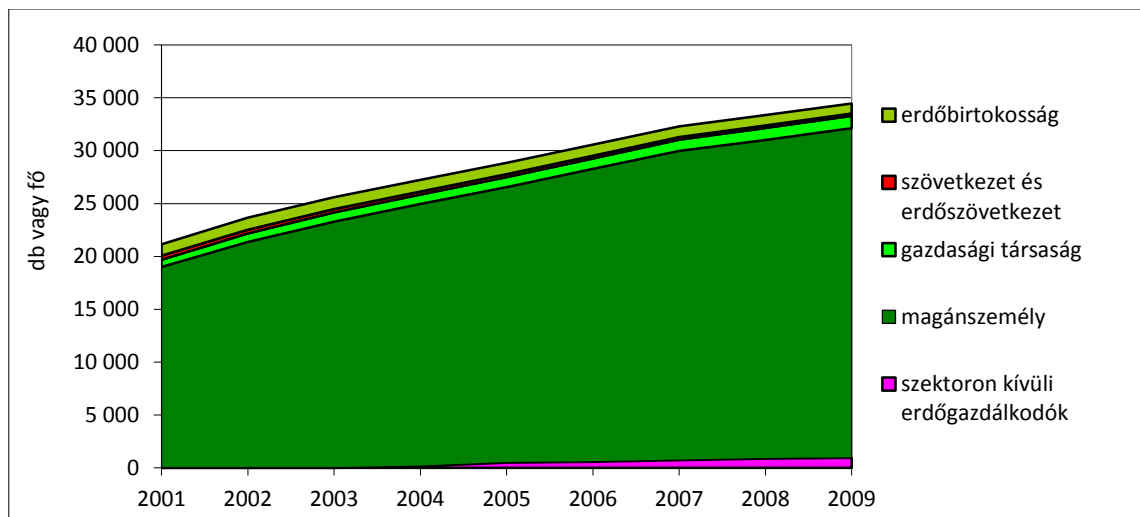
Az erdőbirtokossági terület stagnált, majd visszaesik. A gazdasági társaság i erdőterület megduplázódik (majd mérséklődik).

A magán személy szervezte társult erdőgazdálkodás (és a magánszemély egyéni használata) meghatározóvá válik (erdőtelepítés is).

Az eltérő szervezeti birtoknagyság miatt a szervezetek-személyek számának alakulás egészen szélsőséges.

2. táblázat: A gazdálkodók (szervezetek, személyek) számának alakulása (db, fő)

Gazdálkodási forma	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	
Állami erdőgazdálkodás	262	299	292	341	253	253	273	243	245	0
Közösségi erdőgazdálkodás	650	707	738	857	728	742	744	742	763	fel
Szektoron kívüli erdőgazdálkodók	0	0	0	157	496	574	731	877	948	fel
Magánszemély	18 999	21 363	23 279	24 800	26 052	27 703	29 244	30 131	31 178	fel
Gazdasági társaság	681	806	882	889	951	981	1 060	1 139	1 169	fel
Szövetkezet és erdőszövetkezet	387	353	314	285	278	263	247	236	219	le
Erdőbirtokosság	1 078	1 141	1 124	1 104	1 072	1 049	1 014	984	946	le
ÖSSZESEN	22 057	24 669	26 629	28 433	29 830	31 565	33 313	34 352	35 468	
Magánerdő-gazdálkodó	21145	23663	25599	27078	28353	29996	31565	32490	33512	
Erdőgazdálkodók számának növekedése az előző évhez		2 518	1 936	1 479	1 275	1 643	1 569	925	1 022	
		12,0	15,6	15,0	18,2	15,6	16,6	18,3	14,2	

Forrás: ÁESZ, MGSZH éves jelentések

2. ábra: Bejegyzett erdőgazdálkodók számának alakulása 2001–2009 között

Az 1996. és a 2009. évi erdőtörvények között az egyes csoportok között egyértelmű átrendeződés történt. Az erdőterületek igazgatási tisztázásánál már a bejegyzett erdőgazdálkodók száma (növekedése) másodrendűvé vált, a kivitelező gazdálkodás szervezet/személy kialakítása, a számviteli-adózási feladatok megszervezése, végrehajtása pedig a fontossági sor végére került.

A bejegyzett erdőgazdálkodók a jogszabályi-igazgatási forma szerint alakultak meg, gazdálkodási szervezeti formaként korlátozottan funkcionálnak, a termelési tevékenység végrehajtására nagyrészt elkülönülő erdészeti kivitelező-szolgáltató vállalkozások (szervezetek-személyek jöttek létre, amelyek egyébként a többszörös feladatú állami tulajdonnál is elvégezték a munkákat).

Az „erdőgazdálkodó”, mint az erdőgazdálkodás operatív menedzsmentjéért felelős személy (kapocs a tulajdonos, szakszemélyzet és kivitelező között), a külföldi erdészeti intézményrendszerekben, ilyen elkülönült entitásként szinte ismeretlen fogalom. Németországban az erdőtulajdonos vagy maga gazdálkodik (általában Eigenbetrieb formában, azaz őstermelőként), vagy „bérbe” adja területét egy őstermelőnek, gazdasági társaságnak vagy erdőbirtokosságnak. A német erdészeti szakhatóság erdőgazdálkodói nyilvántartása csak

technikai nyilvántartás, és nincs mögé felelősségi szerep állítva. Az erdőben zajló munkákért, az erdőgazdálkodás szakszerűségéért alapvetően a tulajdonos felelős. Mivel Magyarországon a tulajdonos és a szakhatóság közé ékelődik az erdőgazdálkodó személye, így a felelősségi körök bonyolódnak, amit a számos per és jogvita is jelez.

Az erdészeti szakszemélyzet (korábban szakirányító) intézménye is sajátos hazai intézmény, aminek bevezetésével tovább bonyolódik az intézményi struktúra, és a hibás teljesítésből származó felelősség még tovább osztódik. A szakszerű erdőgazdálkodásért felelős szakszemélyzet (jogosult szakszemélyzet) a menedzsment (erdőgazdálkodó) operatív tanácsadója, aki számára a legújabb erdőtörvény² kiemelt szerepet biztosít (nélküle az erdőgazdálkodás legális módon elképzelhetetlen, operatív kapcsolattartó a szakhatóság és az erdőgazdálkodó között).

Németországban az erdészeti szaktanácsadók (hazai szóhasználattal szakirányítók) egyesülete³ összesen 129 tagot számlál (2010. decemberi adat). Ezek a civil mérnökök független szakértők, erdészeti feladatok szakirányítói, akiket nem a szakhatóság tart nyilván egy rendszerben, hanem alulról jövő kezdeményezésként egyesületbe tömörültek. A német szervezet 1954-ben alakult. Tagjai alapvetően felsőfokú végzettségű erdész szakemberek, akik az *erdőértékelés, certifikáció, tervezés, faanyag-felvásárlás, támogatások és tanácsadás* terén aktívak. Ők „Freiberufler”-ek, aminek hazai megfelelője leginkább az EVA (jelenleg KATA) hatálya alá tartozó egyéni vállalkozói jellegű forma (ilyen „szabadúszó” foglalkozások Németországban a fogászok, ügyvédek, újságírók stb.). Magyarországon szakszemélyzet a törvény szava szerint közép- vagy felsőfokú erdészeti végzettségű szakember lehet (tehát erdésztechnikus vagy erdőmérnök). Az „erdészeti szakirányító” intézményt az 1996-os erdőtörvény alapította, de azóta a kb. 3310 bejegyzett szakszemélyzeti tag számára képviselőt csak az általános erdészeti érdekképviselők látnak el, önálló civil szerveződésük nincs.

A hazai „erdészeti kivitelező vállalkozások” 1990 után az alábbi három úton jöttek létre:

- **átalakuló állami** erdőgazdaságok erdészeteiből a **kiszervezésre került munkavállalókat vállalkozások** vették át, amelyeket döntően szintén az erdőgazdaságtól kilépő erdészeti szakmunkások, erdésztechnikusok vezetnek;
- **felbomlott termelőszövetkezeti** rendszerből kieső, kivitelezői tapasztalattal rendelkező **korábbi TSz-erdészek verbuváltak maguk köré brigádot**, és kezdtek el megrendeléseket vállalni;
- erdészeti szakmunkásképzőt, erdésztechnikumot végzett, 1990 után munkába **állt fiatal szakemberek, egyéb lehetőség híján, kevés szakmai tapasztalattal, de kellő ambícióval** alapítottak erdészeti kivitelező vállalkozásokat.

3. táblázat: *Erdészeti szolgáltatás (TEÁOR '08 02.40) főtevékenységű, működő vállalkozások száma*

Cégforma	Működő vállalkozás száma
Egyéni vállalkozó	2550
Egyéni cég	4
Közkereseti társaság	3
Betéti társaság	298
Korlátolt felelősségű társaság**	245
Erdőbirtokossági társaság	35
Szövetkezet	6
Összesen	3 141

Forrás: COMPLEX Céginfó, 2010.11.15-i lekérdezés

² 2009. évi XXXVII. törvény az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról

³ Bundesverband Freiberuflicher Forstsachverständiger e.V. (Erdészeti Szaktanácsadók Szövetségi Szervezete)

2. Az egyéni vállalkozások

A vállalkozások több mint kétharmada egyéni vállalkozás, ahogyan ez a primer kérdőíves felmérésből is kiderült. Az egyéni vállalkozók gazdasági teljesítményéről, pénzügyi helyzetükről az APEH és az ONYF adatok nyújtanak információkat, míg a gazdasági társaságok esetében az évente elkészítendő éves pénzügyi beszámolók szolgálnak megbízható adatokkal.

Az egyéni vállalkozások az erdőgazdálkodás intézményi modelljében, **az erdőtulajdonos kivételével, minden tevékenységi szerepben** jelen vannak. A bejegyzett erdőgazdálkodók között nagyon sok egyéni vállalkozó van, pontos számukat az erdészeti nyilvántartásból jelenleg nem tudtam elérni. A szakszemélyzeti testületben nagyon sok jogviszony melletti egyéni vállalkozó szerepel, ahol az önfoglalkoztató erdész szakember főállásban a közszférában vagy az állami erdőgazdálkodásban dolgozik. **Az erdészeti kivitelező vállalkozások között is** dominál az egyéni vállalkozói forma. A 3.4. táblázat az aktív (személyi jövedelemadó-bevallást, vagy járulékbemlétést benyújtó) egyéni vállalkozók számát mutatja.

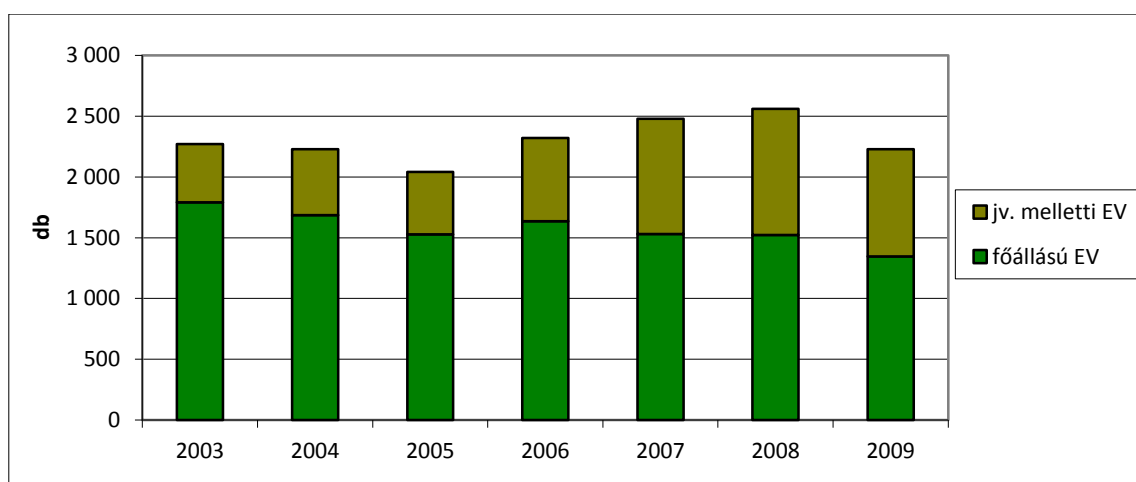
4. táblázat: *Elérhető adatforrások alapján az erdészeti főtevékenységű, aktív egyéni vállalkozások száma 2009-ben*

	ONYF	APEH	Céginfo	Saját felmérés
Főállású egyéni vállalkozások	1 346	1 140	2 699*	2 145
Jogviszony melletti egyéni vállalkozások	884	780		
Összesen	2 230	1 940	2 699	2 145

Forrás: ONYF, APEH, Complex Céginfo, saját felmérés, saját szerkesztés

* Csak a kivitelező vállalkozások

A 3. ábra alapján látható, hogy az erdészeti főtevékenységű, főállású egyéni vállalkozók száma lassan csökkent az elmúlt évtizedben, míg a másodállású, vagy jogviszony melletti (de kivitelező tevékenységet nem végzőké) tendenciózan emelkedik.

Forrás: ONYF adatok alapján saját szerkesztés

3. ábra: Erdészeti főtevékenységű egyéni vállalkozások számának alakulása 2003–2009 között

3. Gazdasági társaságok

Az erdészeti főtevékenységű gazdasági társaságok esetében két alapvető adatbázist tudtam felhasználni az elemzésekhez. A társaságok által benyújtott éves beszámoló (mérleg- és eredménykimutatás) a COMPLEX Céginfó és az Opten nyilvántartásaiból kérdezhető le cégsorosan. A másik adatforrás az APEH (NAV) által évente közzétett, a 29-es⁴ bevallások adataiból országosan kumulált statisztikai táblázatok voltak. A 3-5. táblázat a gazdasági társaságok elérhető adatait tartalmazza, részletezve a különböző adatforrások szerint.

5. táblázat: *Elérhető adatforrások alapján az erdészeti főtevékenységű, aktív gazdasági társaságok száma 2009-ben*

	MGSZH*	APEH	Céginfó**	Saját felmérés
<i>Állami erdőgazdaságok</i>	22	22	22	22
Erdőbirtokossági társaságok	946	1 745	853	n.a.
Erdőgazdálkodó gazdasági társaságok és szövetkezetek	1388***		7	n.a.
Erdészeti kivitelező gazdasági társaságok és szövetkezetek			691	747****
Összesen	2 356	1 767	1 573	

Forrás: MGSZH, APEH, Complex Céginfó, saját felmérés

* Összes gazdálkodó (erdőszövetkezetek, szövetkezetek, gazdasági társaságok).

** 2010.10.15-i lekérdezés, 02 nemzetgazdasági ág.

*** 200 ha feletti gazdálkodók száma 210.

**** Csak erdészeti kivitelezők (TEÁOR 0202).

A 5. táblázat az egyéni vállalkozókról már korábban leírt okok miatt a gazdasági társaságok TEÁOR-besorolási problémáit részletezi. Mivel itt az átmenet már előrehaladottabb, mint az egyéni vállalkozásoknál, de még nem végleges, így a '03-as és '08-as besorolások alatt szereplő vállalkozások számát összeadtam, és így közelítettem a valós értéket.

Az erdészeti főtevékenységen belül itt is külön értékeltem az erdészeti kivitelező vállalkozások pénzügyi adatait. A korábban már említett TEÁOR 02.20 és 02.40 közötti átfedési anomália itt is tapasztalható, ezért ezeket a vállalkozásokat együtt kezeltem. A 6. táblázat a cégforma függvényében néhány pénzügyi alapadat értékét adja meg, a 2009. évre vonatkozóan. Mivel az 593 aktív cégből csak 415 nyújtott be határidőre beszámolót, így csak ezen adatokat tudtam a táblázatban szerepeltetni.

⁴ Bevallás és adatszolgáltatás a társasági adóról, a különadóról, valamint a hitelintézeti járadékról, a kettős könyvvitelt vezető adózók részére

6. táblázat: Pénzügyi alapértékek az erdészeti kivitelező gazdasági társaságoknál a 2009. évi beszámolók alapján (M Ft)

Cégforma	Beszámolót benyújtott cégek száma	Értékesítés nettó árbevétele	Saját tőke	Befektetett eszközök	Forgóeszközök	AEE
EC	0	0	0	0	0	0
Kkt.	2	22	5	22	46	1
Bt.	188	2 540	897	940	1 021	40
Kft.	192	8 396	4 344	4 489	4 361	438
Zrt.	2	4 039	3 481	3 792	1 235	27
Ebt.	26	184	184	296	90	4
Szöv.	5	24	25	10	20	0
Összesen	415	15 206	8 936	9 549	6 773	511

Forrás: COMPLEX Céginfó

A nettó árbevétel értéke 15,2 Mrd Ft, amihez 0,5 Mrd Ft adózás előtti eredmény (AEE) kapcsolódik, az árbevétel arányos nyereségük 3,4%, valamivel alacsonyabb az azonos tevékenységi körű egyéni vállalkozásoknál. A 7. táblázatban összefoglaltam az erdészeti főtevékenységű gazdasági társaságokról az APEH (NAV) statisztikáiban elérhető adatokat.

7. táblázat: Gazdasági társaságok teljesítménye az erdőgazdálkodásban 2007. év

Gazdasági társaságok	Cégek száma	Nettó árbevétel	Nettó árbevétel/cégek száma	Anyagjellegű ráfordítás	Anyagjellegű ráfordítás/cégek száma
	db	M Ft	E Ft/db	M Ft	E Ft/db
Összes beszámoló készítésére kötelezett	1 634	82 500	50 490	57 830	35 392
22 állami erdőgazdaság	22	71 113	3 232 397	47 444	2 156 534
Magánszféra összesen	1 612	11 388	7 064	10 387	6 444
Ebből					
Erdőbirtokossági társaságok*	684	3 215	4 701	2 108	3 081
25 M Ft árbevétel feletti kivitelezők	68	4 992	73 412	3 995	58 754
25 M Ft árbevétel alatti kivitelezők és egyéb erdőgazdálkodók**	860	3 180	3 698	4 284	4 981

Forrás: APEH/NAV adatbázisok

* Csak azon erdőbirtokossági társaságok, akik határidőre benyújtották beszámolójukat.

** Az utolsó sorban a nettó árbevétel és az anyagjellegű ráfordítások közötti nyilvánvaló negatív különbség a veszteséges mikrovállalkozások magas számával magyarázható.

Az erdészeti kivitelező gazdasági társaságokat két külön csoportba soroltam, és elkülönítve kezeltem őket. Ennek oka, hogy a korábban már említett, erdészeti integrátori (tevékenység-integráció) szintet elérő vállalkozások piaci helyzete stabilabb, pénzügyi és foglalkoztatási oldalról is fejlődésképesebb csoportot alkotnak. Ennek demonstrálására, az eddig eredmények alapján, tapasztalati úton meghatároztam a **jelentős teljesítményű erdészeti kivitelező vállalkozások** körét. Jelentős teljesítményű erdészeti kivitelező vállalkozások részletes bemutatását, elemzését a következő bekezdésben mutatom be.

3.1. A kiválasztott 68 jelentős teljesítményű erdészeti szolgáltató vállalkozás

A jelentős teljesítményű erdészeti szolgáltató vállalkozások kiválasztása során azt az elvet követtem, hogy jelentősnek itt önkényesen az olyan vállalkozásokat ismerem el, akik az alábbi kritériumrendszernek megfelelnek:

- cégbíróságnál bejegyzett főtevékenységük erdészeti kivitelező tevékenység (02.20, 02.40 erdészeti szolgáltatás vagy 02.20 fakitermelés) legyen. Az utóbbi tevékenységi besorolásnál, ami alap esetben a saját erdőben történő **fakitermelést** jelenti, vizsgáltam, hogy a vállalkozás bejegyzett erdőgazdálkodóként mekkora **erdőterületen** gazdálkodik. Csak az olyan vállalkozásokat vettem be az elemzésbe, melyeknél a saját erdőterület aránytalanul alacsonyabb volt a bevételekhez képest, és a gazdálkodás **hangsúlyos részét az erdészeti szolgáltatás** jelentette.
- 2006–2009 évekre tekintve, négy lezárt üzleti évvel rendelkeznek, és mind a négy évben érdemi adatokat jelenítettek meg a beszámolójukban (azaz háromnál több éve működnek);
- **az értékesítés nettó árbevétele a 2009. évben legalább 25 M Ft-ot** (kb. 100 E EUR-t) elért;
- a vállalkozás státuszát tekintve rendben működőként van jelen a cégnyilvántartásban (nem folyik ellene felszámolás, végelszámolás, adószám-felfüggesztés, stb.).

Az első kritériumnak megfelelő vállalkozások száma **835** volt, amiből mind a négy kritériumnak megfelelő **már csak 68 cég** (8%). A 835 vállalkozás közül 129 vállalkozás (15%) rendelkezik 50 ha feletti bejegyzett erdőgazdálkodói területtel, összesen 36 335 ha területen, átlagosan 282 hektáron.⁵

A pontos vállalkozói kör kijelölése után legyűjtöttem a 2006-2009 évekről szóló mérleg- és eredménykimutatásokat, a kapott táblázatokban a nyilvánvaló számszaki hibákat javítottam, az adatokat rendeztem. Az egyszerűbb klaszterezés érdekében a négy évi adatokat sorban összeadtam, így egy számhalmazt kaptam, amit már könnyebben tudott a Statistica program is kezelni.

A klaszterbe sorolás alapján látható, hogy **a vállalkozások alapvetően 4 csoportba sorolhatóak**, az ennél több csoport alkotása esetén érdemi további elkülönülés nem tapasztalható, de még a 4 csoportnál is az 1-es és 3-as klaszterek elemei jelentősen átfednek. A 2-es és 4-es klaszter elemeinek száma összesen 8 (12%) a halmazon belül. Ennek a két klaszternek az elemeit alaposabban megvizsgálva, két domináns paraméter szórja szét az adatokat. Az egyik a beszámoló **eszközök (azon belül is első sorban a forgóeszközök)** sora. A két elkülönülő csoport elemei a 8 legnagyobb eszköz-adatot produkáló vállalkozások voltak 4 év alatt, átlagosan 298 M Ft eszközértékkel. A másik domináns paraméter a klaszterek alkotásánál az **értékesítés nettó árbevétele** adat volt, ahol a 8 vállalkozás átlagosan 169 millió Ft értékkel jelent meg (mely jóval magasabb a teljes minta 73 millió forintos átlagánál). A harmadik domináns adat az **adózás előtti eredmény értéke**, ahol azonban az adatok a teljes mintán jelentősen szétszóródtak. A legnagyobb veszteséget elszámoló és a legnagyobb nyereséget elérő cég is a két kiugró klaszter egyikébe esett. (A későbbiekben számítottam a jegyzett tőkén felüli vagyont, amelyet az **Eredménytartálékkal** – felhalmozott eredménnyel – tartok hasonlóknak. Ezzel az egyes évek eredményességi eltéréseinek hatását szűkítem. – LB)

⁵ Meg kell jegyezni, hogy itt csak azokat a vállalkozásokat vizsgáltam, ahol az bejegyzett erdőgazdálkodói terület meghaladta az 50 ha-t.

8. táblázat: A 68 kivitelező vállalkozás gazdasági adatai (2014) (E Ft)

	Befekt. eszköz	Forgó eszköz	Követelések	Eszközök össz	Saját tőke	Jegyzett tőke	J. tőkén f. vagyon	Kötelezettségek	Értékesítés nettó árbevétele	Anyagjellegű ráfordítás	Személyi jellegű ráfordítás	Adózás előtti eredmény	Adó-fizetési köt.
Agrighen	381 739	1 127 724	349 591	1 509 929	511 881	12 000	499 881	996 746	572 429	486 368	66 397	55 762	11 214
Bakonyi	63 835	75 402	5 813	156 074	136 659	240	136 419	19 398	113 155	78 458	21 050	-10 875	442
Balogh	133 813	75 227	51 108	211 293	193 100	12 000	181 100	18 083	215 029	116 586	24 062	41 067	5 278
Black	89 318	54 337	42 145	143 655	53 708	30 160	23 548	89 947	124 830	101 869	28 482	7 197	1 167
Bogi	7	123 232	23 386	588 072	-200 926	12 000	-	788 557	82 165	114 816	389	-100 326	61
Borokaerd	462 637	509 789	372 001	982 700	771 213	12 000	759 213	90 197	487 017	502 706	19 863	27 611	3 537
Boroka-majsa	119 610	84 890	36 832	239 630	176 401	12 000	164 401	63 112	365 657	237 877	104 442	23 587	1 563
Borzsei	3 006	47 252	10 571	50 396	40 905	12 000	28 905	4 210	143 520	136 583	5 277	1 078	201
Broko	11 174	119 352	8 122	130 643	9 976	12 000	-	115 689	112 867	94 627	12 937	367	96
Cercus	112 012	112 524	45 099	227 621	35 066	120	34 946	163 383	361 472	283 253	39 047	6 702	731
Csimo	18 774	20 746	15 743	39 520	13 623	420	13 203	25 897	86 200	66 179	12 291	3 753	682
Deler	5 039	146 631	133 479	156 478	25 461	12 000	13 461	69 733	173 839	111 408	44 654	10 467	2 802
Dlb	1 343	93 139	29 161	96 207	15 473	12 000	3 473	79 428	143 895	112 165	26 296	3 336	475
Elit	13 303	16 204	12 976	29 507	11 249	12 000	-	18 258	79 263	70 230	4 999	1 467	271
Eory	146 390	99 493	70 660	246 267	92 594	12 000	80 594	152 814	417 425	335 577	42 313	12 456	2 067
Erdogyar	11 627	41 952	20 579	53 579	19 847	12 000	7 847	33 732	84 888	30 590	40 780	6 482	1 281
Erdomester szöv	37 937	277 015	111 305	315 991	82 171	19 172	62 999	156 218	1 452 403	1 263 155	171 095	26 153	1 363
Erdtext	15 588	86 239	18 581	101 941	81 582	7 200	74 382	20 132	550 810	516 593	3 132	25 983	5 268
Erfavad	785 068	984 181	454 802	1 778 590	1 311 595	12 000	1 299 595	354 245	1 062 712	547 969	39 256	411 439	64 064
Erterv	29 539	43 320	10 197	74 283	11 538	400	11 138	32 279	77 270	49 390	18 011	7 273	814
Fatir	30 906	60 554	30 996	91 960	19 233	12 000	7 233	72 727	268 488	241 203	6 305	6 450	1 226
Fieroker	221 582	77 183	55 980	299 165	135 223	12 000	123 223	162 073	388 479	259 011	66 274	29 612	5 706
Fitopark	71 607	56 993	42 391	128 600	89 669	12 000	77 669	38 931	220 239	133 364	48 681	27 106	3 245
Gold	61 378	69 090	17 014	130 732	97 686	18 000	79 686	32 397	233 375	93 456	81 814	43 414	3 527
GVH	36 499	15 692	3 754	52 222	33 988	8	33 980	18 234	95 899	45 608	22 768	16 156	887
Hamvasi	224 836	57 857	25 293	291 317	175 930	12 000	163 930	114 759	255 508	98 303	52 417	54 538	9 097
Holzcenter	15 503	173 041	133 588	188 544	149 177	12 000	137 177	38 759	938 743	861 122	24 631	37 587	5 615
Hotre	5 624	27 763	9 871	41 791	34 210	12 000	22 210	7 581	86 383	46 352	23 475	14 184	2 387
Hungaro-forest	13 490	11 748	5 020	25 238	13 656	12 000	1 656	11 582	92 527	80 659	8 676	972	200
JBA	121 150	25 383	16 336	202 110	28 046	12 000	16 046	174 064	80 792	47 591	6 049	15 594	2 677
Jobbagy	34 163	100 844	51 342	138 895	73 767	12 000	61 767	63 629	421 586	312 568	79 252	11 493	2 612
Juhasz	30 218	32 689	10 735	62 907	43 789	12 000	31 789	19 118	88 087	65 995	9 857	659	11
Kallai	26 383	35 637	8 734	62 020	12 740	80	12 660	47 265	119 287	104 111	8 154	1 045	575
Kallo	26 028	140 862	64 400	166 976	144 022	800	143 222	22 954	162 991	59 309	31 581	67 158	13 158
Karolyi	47 481	72 056	24 351	119 756	84 653	12 000	72 653	34 207	245 805	165 978	41 388	19 706	3 195

8. táblázat folyt: A 68 kivitelező vállalkozás gazdasági adatai (2014)

	Befekt. eszköz	Forgó eszköz	Követelések	Eszközök össz	Saját tőke	Jegyzett tőke	J. tőkén f. vagyon	Kötelezettségek	Értékesítés nettó árbevétele	Anyagjellegű ráfordítás	Személyi jellegű ráfordítás	Adózás előtti eredmény	Adó-fizetési köt.
Kerta	135 946	63 804	42 639	199 932	80 638	12 000	68 638	119 294	401 016	318 656	23 742	29 718	5 348
Kiskunsági	1 754 033	258 862	106 456	2 046 390	1 837 153	9 500	1 827 653	205 173	219 466	231 546	21 565	-305 200	241
KNT	29 019	102 061	63 418	131 080	111 624	12 000	99 624	12 363	254 672	126 440	51 401	67 845	8 876
Lukacs	20 915	32 864	13 431	54 154	34 646	12 000	22 646	19 495	137 171	107 947	12 216	11 691	790
Mapa	60 292	27 949	2 070	88 335	26 531	200	26 331	46 977	117 071	80 857	14 269	14 058	2 581
Monostor	118 585	168 782	124 179	287 367	234 941	20 000	214 941	52 426	408 496	299 804	46 934	31 693	2 618
Nbc	44 708	77 232	25 319	121 967	21 727	48 000	-	60 169	84 730	65 916	7 019	3 076	1 277
Novo	130 254	160 388	67 106	291 783	249 688	20 000	229 688	41 804	380 786	220 753	88 826	40 079	6 618
Nyírszeg	14 383	50 646	27 045	65 029	59 824	80	59 744	5 205	109 159	57 112	27 128	16 671	2 162
Nyugati-nyar	23 527	51 353	30 757	74 959	47 849	1 052	46 797	26 888	177 399	175 141	24 808	6 169	1 169
Pannon	15 855	77 065	23 578	92 985	34 976	32 000	2 976	57 421	300 172	249 228	31 358	13 698	2 295
Piramita	18 439	54 226	28 206	72 665	41 503	600	40 903	31 162	207 506	155 825	33 473	13 459	2 052
Robinia	2 022	54 811	51 224	56 833	12 635	12 000	635	44 198	138 824	134 546	721	1 872	455
Rowi	36 616	43 646	13 439	80 284	9 808	4 000	5 808	70 476	196 257	166 042	15 516	3 211	796
SAE	1 344 050	360 698	74 187	1 943 239	1 001 418	512 000	489 418	935 429	108 573	364 983	101 868	-33 489	3 676
Schlecht	19 026	61 752	39 231	81 539	55 337	12 000	43 337	26 139	217 456	182 063	20 722	7 699	1 208
SM	26 554	73 330	4 506	99 904	69 613	12 000	57 613	28 664	179 665	103 475	31 875	29 132	5 113
Steinbach	22 373	40 373	6 952	62 767	56 266	12 000	44 266	6 501	120 221	89 003	16 417	13 108	2 530
Surta	121 563	78 689	44 713	200 292	111 771	12 000	99 771	87 964	235 215	139 299	46 067	4 577	2 117
Szefa	248 636	82 630	57 771	352 505	211 921	12 000	199 921	139 185	473 873	229 399	142 877	7 460	776
Szoliman	178 031	22 908	12 612	201 809	107 324	12 000	95 324	94 037	346 012	215 632	87 171	3 724	500
Taxus	11 866	46 528	32 606	58 437	40 783	60	40 723	17 453	256 926	251 759	10 230	4 413	212
Timberwald	16 009	41 037	32 742	57 112	41 452	12 000	41 452	14 160	238 610	175 667	54 306	1 615	1 192
Tiszafa	142 443	69 085	46 420	211 948	113 033	1 084	101 033	98 200	246 231	114 258	62 619	36 338	4 974
Totevenyi	20 874	159 615	41 790	180 549	144 558	984	143 574	32 405	146 717	138 264	19 277	2 185	5 027
Visz	35 273	78 827	24 611	114 292	73 440	440	73 000	40 660	224 458	174 721	42 649	-562	491
Wild	8 756	93 555	5 676	102 382	-3 309	12 000	-	105 520	339 215	329 600	4 233	-4 786	43
Zold	467 490	271 175	234 791	752 988	445 854	12 000	433 854	247 241	560 186	726 291	20 684	7 483	1 434
0220Bedai	2 419	10 433	4 255	12 852	5 014	3 600	1 414	7 838	53 242	32 116	18 102	2 244	433
0220Gesp	78 752	41 699	23 466	120 469	35 484	12 000	23 484	84 900	161 691	88 786	44 823	1 474	1 970
0220Jcsa	44 608	57 645	14 765	102 257	34 744	80	34 664	67 503	190 843	121 265	37 404	11 327	2 483
0220Tuzifa	78 553	56 837	14 078	137 000	15 816	2 000	13 816	119 624	108 913	97 835	24 328	3 400	178
0220Zala	9 861	21 133	2 523	31 016	20 848	12 000	8 848	9 965	152 249	140 004	4 109	6 284	1 209

J. tőkén f. vagyon – A jegyzett tőkén felüli vagyon megfeleltethető a szervezet felhalmozott eredményének (kb. Eredménytartalék + 2014 Adózott eredmény)

Két negatív saját tőke és hat negatív AEE jelenik meg.

3.2. A 68 cég tevékenységének és teljesítményének változása (2014)

A Vállalkozások fejlődése az erdőgazdálkodásban (kb. 2010-ig) PhD Disszertációban 68 jelentős erdőgazdálkodó számviteli beszámoló adatai kerültek ismertetésre. A 2014. évi legyűjtés során lényeges változásokat tapasztaltunk:

- a 68 cégből kilenc megszűnt végelszámolás, felszámolás miatt,
- tizennégy szervezetnek megváltozott a főtevékenysége, így az erdészeti tevékenységűekből kikerültek,
- a változatlanként elemezhető negyvenöt (kétharmad) erdészeti szervezet jellemzőiből az árbevételt emeltük ki, és meg kellett állapítanunk, hogy az értékesítés árbevétele jelentősen csökkent 11,7 Mrd Ft-ról 3,9 Mrd Ft-ra (egyharmad).
- a listából kikerülő felszámolt/végelszámolt társaságok árbevétele 2,1 Mrd Ft-ot, a tevékenységet váltók árbevétele 3,4 Mrd Ft-ot tett ki, amelyek összesen a 68 cég egyharmadát teszi ki, de egyébként a 2014-es árbevételi értéknél lényegesen nagyobb.

Az erdészeti szervezetek tevékenységének, teljesítményének folyamatos vizsgálata szükséges a tapasztalt nagyméretű változások miatt (amely a Magánerdészeti Tesztüzem Hálózat visszaállításával oldható meg).

9. táblázat: A 68 cég tevékenységének és teljesítményének változása

	Régió	Cég megnevezése	Árbevétel		Végelsz. Felszám.	Tevékenys váltás	Megjegyzés
			2009 (M Ft)	2014 (M Ft)			
1	1	Monostor-Erdő Kereskedelmi és Szolgáltató Bt.	408	484			
2	1	"Juhász és társa" Termelő és Szolgáltató Kft.	119	0			
3	1	Piramita 2001 Erdőgazdálkodó Szolgáltató Bt.	208	10			
4	1	RO-WI 2001. Bt.	196	69			
5	1	Tötevényi Erdőbirtokossági Társulat	147	93			
6	1	"BORÓKA" Erdészeti és Környezetgazdálkodási Innovációs és Szolgáltató Kft.	487	72			
7	1	Kiskunsági Erdő-Gazda Szolgáltató Kereskedelmi és Tanácsadó Kft.	219	5			
8	1	BORÓKA-MAJSA Erdőgazdálkodási Termelő és Szolgáltató Kft.	366	27			
9	2	Zala Erdőker Kft.	152	26			
10	2	"CSIMO" Erdőgazdasági Parképítő Szolgáltató Kereskedelmi és Ellátó Bt.	86	0			
11	2	GVH Erdészeti Szolgáltató és Kereskedelmi Bt.	96	33			
12	2	HOTRE Fakitermelő és Szolgáltató Kft.	86	24			2014 Nincs
13	2	JBH Magánerdészet Erdőgazdálkodási és Szolgáltató Kft.	81	79			
14	2	KNT Fakitermelő Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	255	204			
15	2	TAXUS Józsiák és Fia Erdészeti és Kereskedelmi Bt.	257	53			
16	2	MA-PA Mezőgazdasági Erdőművelő és Faipari Szolgáltató Bt.	117	37			
17	2	"CERCUS" Kereskedelmi Bt.	86	125			
18	2	KERTA Erdőgazdálkodási és Mérnöki Tanácsadó Kft.	219	124			
19	2	TISZAFÁ Erdészeti Kereskedelmi és Szolgáltató Bt.	246	35			
20	3	J-Cs-A. Kereskedelmi és Erdészeti Bt.	191	69			
21	3	TÜZIFA Kereskedelmi Bt.	109	118			

9. táblázat folyt.: A 68 cég tevékenységének és teljesítményének változása

	Régió	Cég megnevezése	Árbevétel		Végelsz. Felszám.	Tevékenys. váltás	Megjegyzés
			2009 (M Ft)	2014 (M Ft)			
22	3	ER-TERV Szolgáltató és Kereskedelmi Bt.	77	17			
23	3	FITO PARK Környezetgazdálkodási és Szolgáltató Kft.	338	44			
24	3	GOLD WOODDEX Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	233	165			
25	3	Hungaroforest Erdőgazdálkodási Szolgáltató és Kereskedelmi Kft.	93	28			2014 Nincs
26	3	KÁLLAI ÉS TÁRSA Fakitermelő Bt.	119	22			
27	3	Károlyi és társa Szolgáltató Kft.	245	37			
28	3	Lukács és Társa Erdőgazdálkodási Szolgáltató Kft.	137	10			
29	3	NBC Erdő Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	85	8			
30	3	Nyugati Nyár Erdőbirtokossági Társulat	177	29			
31	3	Schlecht és Társai Erdőgazdálkodási Szolgáltató és Kereskedelmi Kft.	217	9			
32	3	Steinbach és Társa Erdőgazdálkodási Szervező-Szolgáltató Kft.	120	10			2014 Nincs
33	3	Timberwald Szolgáltató és Kereskedelmi Kft.	239	33			
34	3	EÖRY és Társa Faipari Erdőművelő és Szolgáltató Kft.	85	196			
35	3	ERDTEXT 2000 Erdőgazdálkodási Kereskedelmi és Szolgáltató Bt.	551	53			
36	3	"FIERO-KER" Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	220	156			
37	3	"Hamvasi és fiai" Erdészeti és Szolgáltató Kft.	256	77			
38	3	"JOBÁGY és Társa" Mezőgazdasági és Szolgáltató Kft.	422	153			
39	3	NOVO-TECH Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	381	153			
40	3	"SUR-TA" Erdészeti Kft.	235	84			
41	3	SZEFA Szerelőkosaras Fakitermelő és Szolgáltató Kft.	474	81			
42	3	SZOLIMÁN Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	346	89			
43	3	ERDŐMESTER Erdőgazdasági és Szolgáltató Szövetkezet	1 452	564			
44	3	SAE Sarlópuszta Agrár - Erdész Kft.	109	23			
45	3	"HOLZ-CENTER" Kereskedelmi Kft.	939	202			
		Összes	11 681	3 930			
1		BÉDAI-FA Termelő és Szolgáltató Bt.	(53)		Végelsz.		
2		BOGI FARM Termelő, Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	(82)		Végelsz.		
3		Börzsei- és Fiai Erdészeti és Faipari Üzemek Kft.	(144)		Végelsz.		
4		BROKO-FA Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	(113)		Végelsz.		
5		DÉLER Délmagyarországi Erdészeti Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	(174)		Felszám.		
6		AGRIGIGHEN Termelési és Kereskedelmi Kft.	(572)		Felsz.		
7		Wild Star 2002 Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	(339)		Végelsz.		
8		ZÖLD ENERGIA Erdőgazdálkodási Fafeldolgozó és Kereskedelmi Kft.	(560)		Felszám.		
9		NYIRSZEG 2000 Faipari Szolgáltató és Kereskedelmi Bt.	(109)		Felszám.	Fűraru-gyárt	
		Összes	(2146)				
1		"G és P 2003" Szolgáltató és Kereskedelmi Kft.	(162)			Tető-szerk.	
2		"Bakonyi Fakitermelő" Fakitermelő, Kereskedelmi és Szolgáltató Bt.	(215)			Gk. Ker	
3		Black and Whait Szolgáltató Bt.	(125)			White	

					Nyomda	
4	DLB CONSULT Kereskedelmi Szolgáltató és Tanácsadó Kft.	(144)			Tanács-adás	
5	ELIT-PROFI NEW Szolgáltató Kft.	(79)			Fémszerk. gyárt	
6	FA-TIR Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	(268)			Faip.keresk	
7	"KÁLLÓ - PLATÁN" Termelő és Szolgáltató Bt.	(163)			Épany-keresk.	
8	ROBINIA Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	(139)			Lakásépítés	
9	SM CONSULTING Erdő és Természetvédelmi Szolgáltató és Fejlesztő Kft.	(180)			Kisker.	
10	"VISZ" Faipari és Kereskedelmi Bt.	(224)			Fűrészáru gyárt.	
11	ERFAVAD Erdészeti és Faipari Kft.	(1 063)			Útépités	
12	PANNON-HOLZ Erdészeti és Faipari Kft.	(300)			Ép. any. keresk.	
13	Balogh és Vidákovics Szolgáltató és Kereskedelmi Kft.	(215)			Tanácsadás	
14	Erdőgyár Vendéglátóipari és Erdőgazdálkodási Kft.	(85)			Gyümölcs term.	
	Összes	(3 362)				

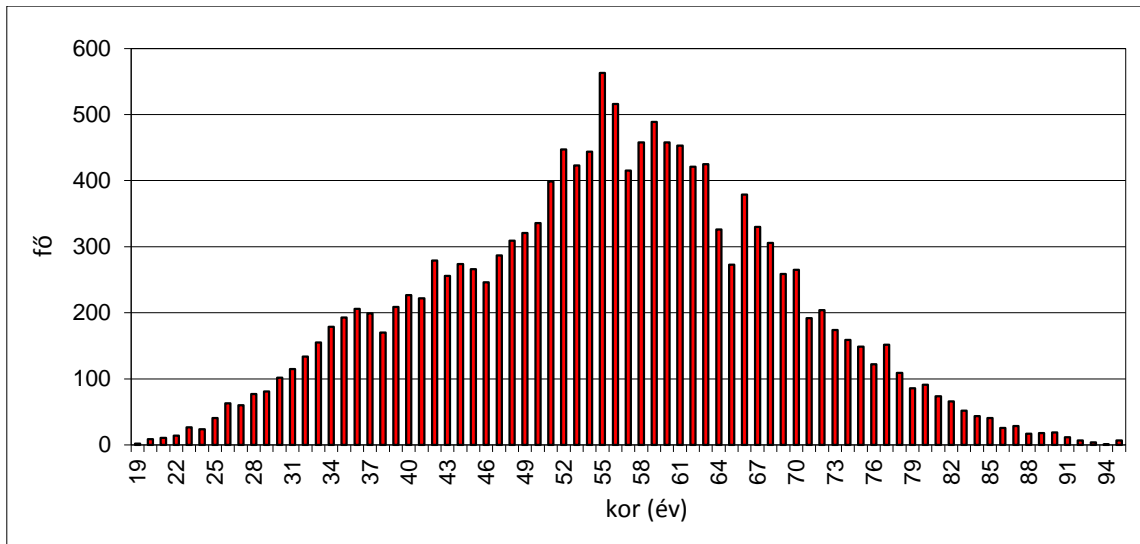
4. Vállalkozók és munkavállalók az erdőgazdálkodásban

A tevékenységek végrehajtásában valahol meg kell jelenni a munkát végző dolgozónak is.

A szakember-utánpótlás sarkalatos kérdés minden nemzetgazdasági ágban, az erdőgazdálkodásban, annak tradíciói és generációkon átívelő üzemgazdasági ciklusai miatt különös jelentőséggel bír. Az erdőtulajdonosok számára Németországban és Finnországban néhány napos szakmai kurzusokat szerveznek az erdőgazdálkodás továbbképző központok, ahol alapvető erdőgazdálkodási szakmai és pénzügyi ismereteket, faanyag-értékesítési lehetőségeket mutatnak be, ill. ezeken a rendezvényeken a kapcsolati tőke kiépítésére koncentrálnak. Ilyen, a tulajdonosok számára szervezett programok hazánkban nincsenek, az erdőgazdálkodás továbbképzésnek azonban fókuszálnia kell erre a feladatra.

4.1. Magán erdőtulajdonosok és erdőgazdálkodók generációváltása

Az erdőgazdálkodók esetében beszélhetünk először szakember-utánpótlásról, hiszen ez az a réteg, ahol tényleges szakmai feladatokról beszélünk. A 4. ábra a bejegyzett erdőgazdálkodó magánszemélyek koreloszlását mutatja be.

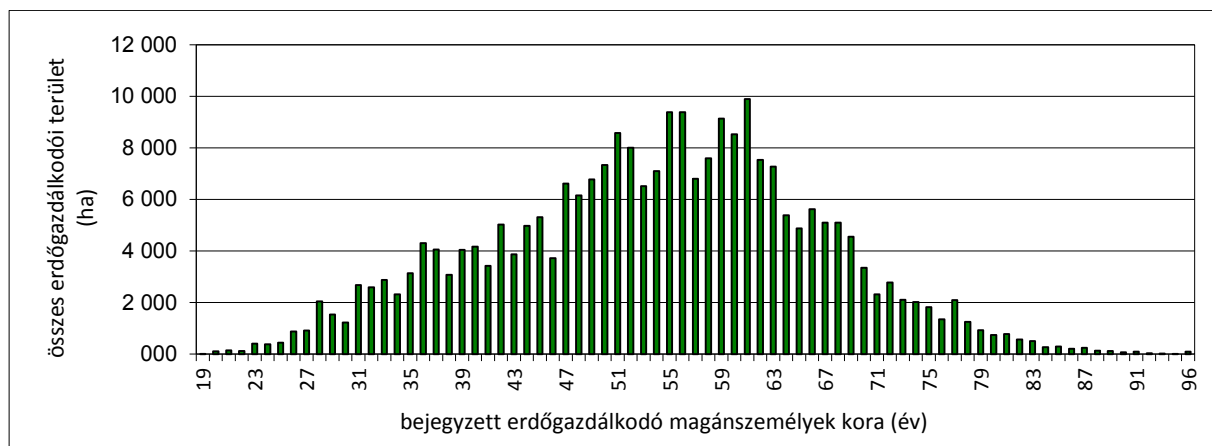

Forrás: MGSZH, saját szerkesztés

4. ábra: Bejegyzett erdőgazdálkodó magánszemélyek kor szerinti megoszlása
(n = 15 008)

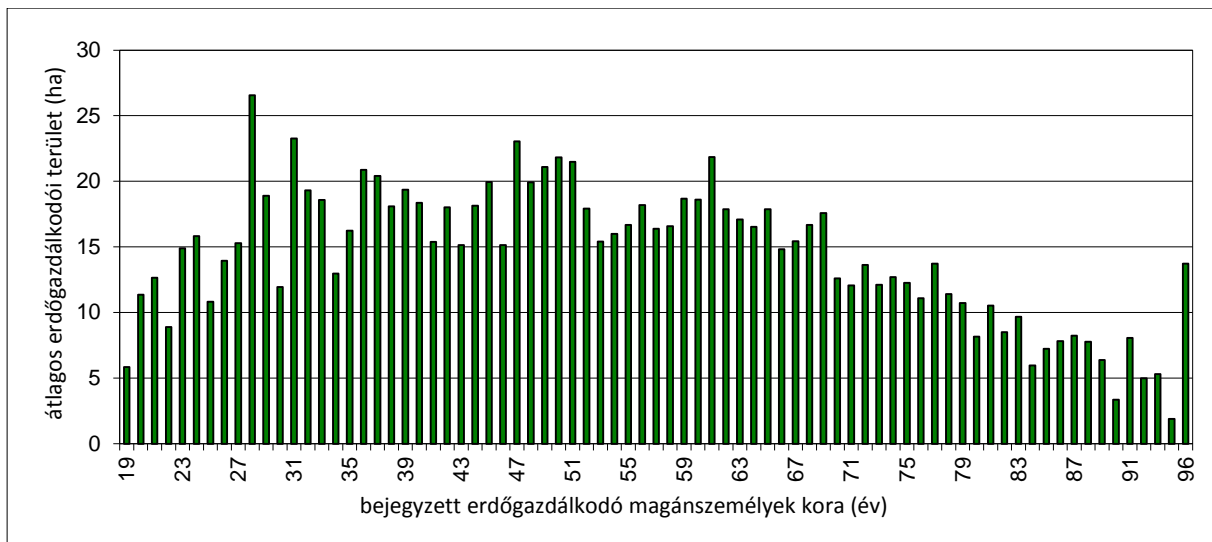
Az alapvetően háromszög alakú eloszlás az 55 éves kornál kulminál, és kisebb ingásokkal a 18 éves kortól egyenletesen növekszik, majd a 95 éves korig egyenletesen csökken az erdőgazdálkodók száma és az általuk kezelt erdőterület is (utóbbit a 5. ábra mutatja). A két diagram alapján kijelenthető, hogy az erdőgazdálkodói korfa sajátos háromszög-alakot vesz fel, ahol az 50–64 éves korosztály képviselteti magát a legnagyobb számban, de a fiatal generációk is szorosan követik őket.

A diagram adatainak időpontja 2010. augusztus volt, és bár összesen **31 178 fő bejegyzett erdőgazdálkodó [MGSZH, 2010] volt 2010. május 11-én nyilvántartásba véve, de csak 15 008 fő magánszemélyről tudható bizonyosan az életkora.** Ez gyakorlatilag a teljes bejegyzett magánszemély gazdálkodói kör fele, tehát jó iránymutatást jelent a kérdésben.

Forrás: MGSZH, saját szerkesztés

5. ábra: Bejegyzett erdőgazdálkodó magánszemélyek erdőgazdálkodói területe
(n = 15 008)

Forrás: MGSZH, saját szerkesztés

6. ábra: Bejegyzett erdőgazdálkodó magánszemélyek átlagos gazdálkodói területe a kor alapján (n = 15 008)

A mintában 15 008 gazdálkodó összesen 255 275 ha területen gazdálkodik, az átlagos terület 17,00 ha.²⁰

4.2. Az erdészeti foglalkoztatási piramis és annak jövőbeli dinamikája

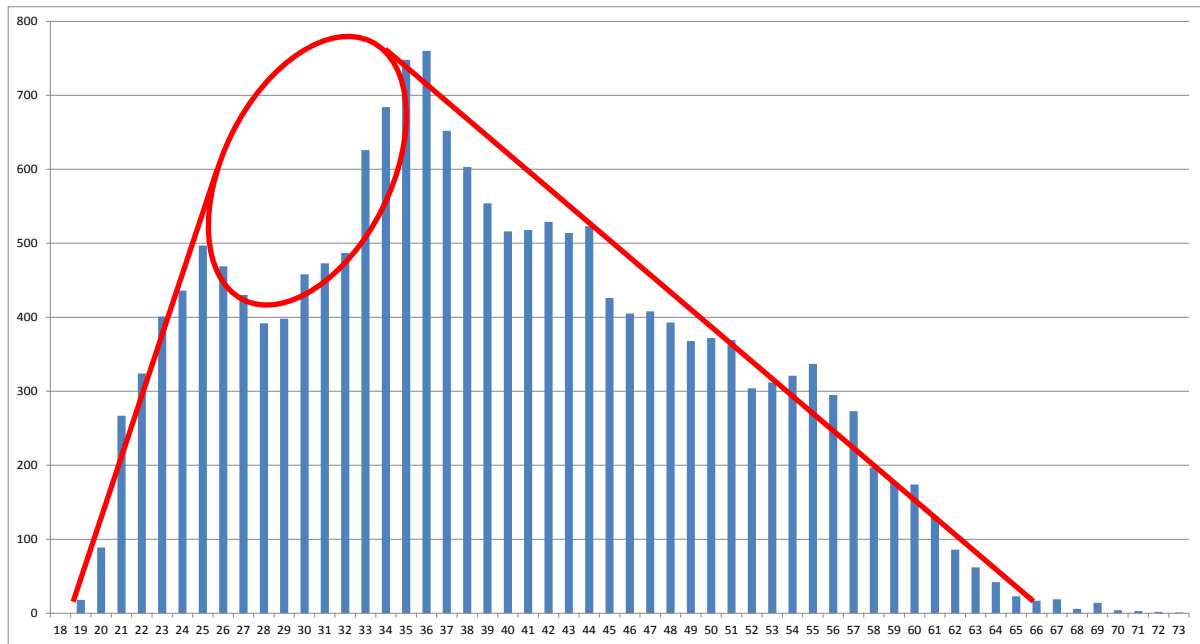
Mezőgazdasági és erdészeti gépkezelő

A 7. ábra a Vidékfejlesztési Minisztérium Vidékfejlesztési, Képzési és Szaktanácsadási Intézet (VM VKSZI) által kiállított **gépkezelői jogosítványok** jelenlegi számát és megoszlását mutatja. A „mezőgazdasági és erdészeti gépkezelői jogosítvány” kiállítását, valamint az ezzel kapcsolatos adminisztrációt jogszabály²¹ keletkeztette. Ennek értelmében munkavégzésre irányuló tevékenységet csak az a személy végezhet, akinek kiváltott gépkezelői jogosítványa van, amiben az üzemorvos munkaegészségügyi érvényesítést is bejegyzett az adott gépkategóriá(k)ra.

Az 7. ábra alapján megállapítható, hogy a 26–32 év közötti korcsoportban kb. **2 000 fős szakember-hiány mutatkozik**. Ha a korfát a hagyományos értelemben fenyőfa-alakúnak értelmezzük, akkor még ennél is több fő hiányzik a rendszerből, a 20–34 éves korosztályban. (Ez a szám valamelyest iránymutatást adhat arra vonatkozóan is, hogy mennyi feketemunkás lehet jelen az erdőgazdálkodásban.) A szakember-utánpótlás, vagy inkább szakmunkás-utánpótlás krónikus problémának tekinthető az erdőgazdálkodásban. **A probléma megoldására gyorsított jellegű favágó/fakitermelő-tanfolyamok beindítása célszerű lenne, ahol néhány hetes kurzusokon a fakitermelésben dolgozó betanított munkások számára kifejezetten motoros láncfűrész-kezelési ismereteket lehet oktatni, gyakorlati súlyponttal, és olyan gépekkel, melyek megfelelnek minden műszaki (rezgés-, zaj-, szennyezőanyag-kibocsátási) elvárásnak (ilyenek az 1970-es években folytak az erdőgazdaságoknál – LB)**

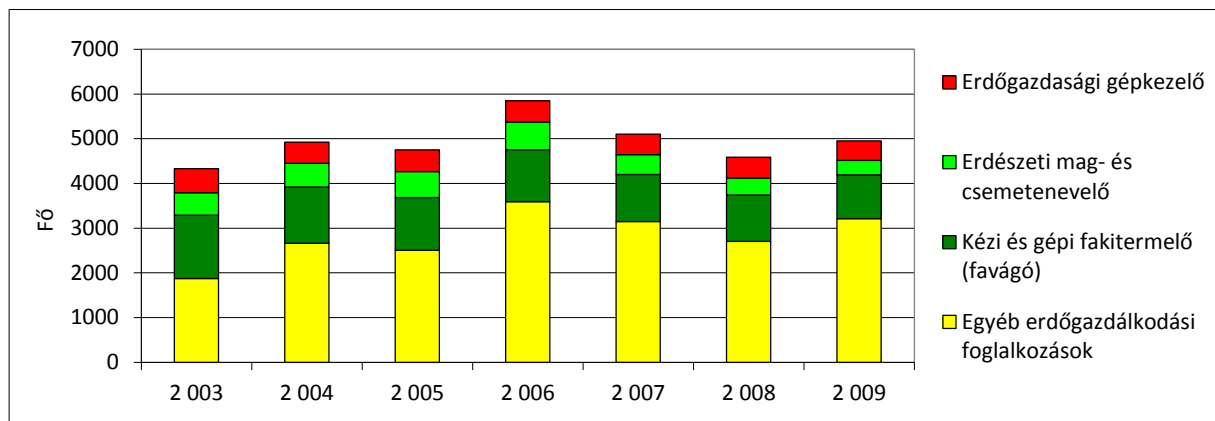
²⁰ Az összes magánszemély, aki bejegyzett erdőgazdálkodó 31.178 fő, és összesen 405.819 ha területen gazdálkodik, az átlagos terület 13,02 ha. 16170 fő – 150544 ha – átlag 9,3 ha/fő

²¹ 83/2003. (VII. 16.) FVM rendelet a mezőgazdasági és erdészeti gépkezelői jogosítvány bevezetéséről és kiadásának szabályairól

Forrás: VM VKSZI, saját szerkesztés

7. ábra: A motorfűrész gépkelői jogosítványt kiváltott személyek kor szerinti megoszlása

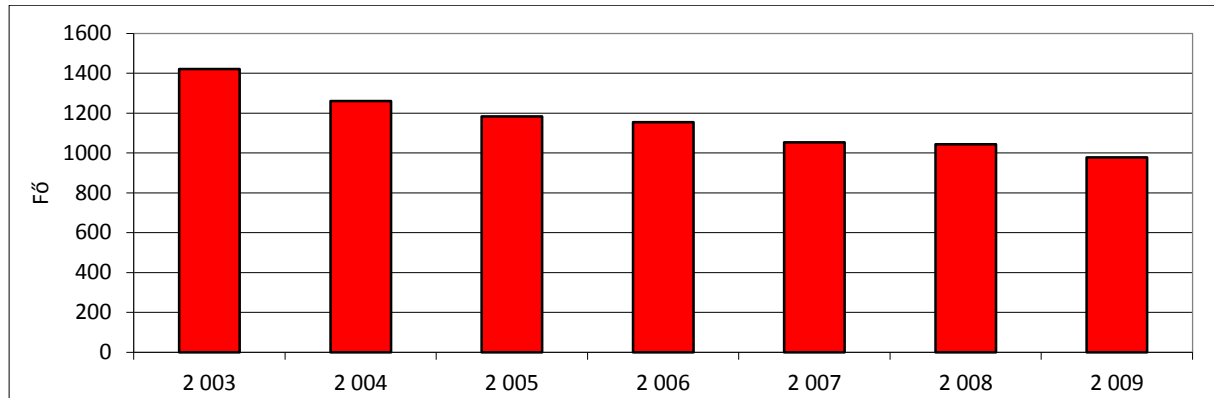
8. ábra: Alapfokú erdészeti végzettséget igénylő munkakörökben foglalkoztatottak létszáma 2003–2009 (Forrás: ONYF, saját szerkesztés)

A 8. ábra mutatja be az erdészeti szakunkát végzők (sajnos döntően nem szakmunkások) nyugdíjbiztosítási adatok elemzésén alapuló létszámát az elmúlt évtizedben. Az éves átlag 5000 fő személyében húzódik meg. (Az egyéb erdőgazdálkodási foglalkozások kategóriában, mely eredetileg együtt van a mezőgazdasági és vadgazdálkodási foglalkozásokkal, a teljes csoport 10%-át vettük, ami gyakorlatilag megfelel az árbevételi és termelési érték arányának is.) Ez a kép riasztó, hiszen az alapfokú erdészeti végzettséget igénylő munkakörökben ennek a foglalkoztatotti létszámnak kb. a háromszorosa kellene, hogy dolgozzon. Az eltérésnek két oka lehet:

- a foglalkoztatók nem ezeken a FEOR-számokon jelentik be a munkavállalókat, aminek hanyagság vagy jogszabály-vezérelt eltérés az oka (pl. a fakitermelőként foglalkoztatottnak jelentős munkaruha-juttatás jár évente, míg egy egyéb erdőgazdálkodási foglalkozásba sorolt személynek nem kell adni ilyet), vagy
- valóban nincs több bejelentett munkavállaló ebben a szektorban, azaz a maradék kétharmad fekete foglalkoztatott.

Ennek a helyzetnek a tényleges állapota, valószínűleg az előbb felsorolt két állapot között található valahol, pontosabb becslést a későbbiek során, az erdészeti kivitelező vállalkozások által alkalmazottak létszámának lehatárolása során kaptam.

A következő diagram a **fakitermelőként bejelentettek** létszámát mutatja, ami 2003-óta csaknem a harmadával csökkent, és ma már az ezer főt sem éri el. Ezt az értéket érdemes összevetni a ténnyel, hogy az MGSZH közlése alapján 2009-ben 6 773 E m³ fa kitermelésére került sor. Amennyiben csak a munkanapokat vesszük figyelembe, és az időjárást nem, a 978 fakitermelő naponta 27 m³ fát kellett volna, hogy kitermeljen, ami technológiától függően, a maximálisan 8–10 m³/nap/fakitermelő kitermelési műszaki kapacitás kb. háromszorosa.

9. ábra: Fakitermelőként bejelentett munkavállalók létszáma (FEOR 6213) 2003–2009 között (Forrás: ONYF, saját szerkesztés)

A keresetviszonyok alapján megállapítható, hogy a fakitermelők (mely a leginkább szaktudás-igényes erdészeti szakmunka) bruttó keresete 2003-ban 6%-al volt magasabb az akkor érvényes minimálbérnél, míg 2009-ben a különbség 20% volt, ami még mindig a legrosszabbul fizetett szakmunkát jelenti a teljes nemzetgazdaságra vonatkozóan. Ilyen keresetviszonyok mellett az erdész szakmunka presztízsének emelésére nincs érdemi esély.

Az **erdészeti kivitelező vállalkozások** körében készített felmérés kimutatta, hogy kb. 20–30 erdőmérnök dolgozik a kivitelezőknél főállásban, ami 1–2%-os foglalkoztatási arány jelent a teljes szakembergárdából. Kijelenthető, hogy a magán-erdőgazdálkodás alapvetően nem igényelte eddig az erdőmérnökök szaktudását, a szakirányításon és szakhatósági munkán kívül.

5. A téma szempontjából lényeges megállapítások kiemelése a tézisekből

- 1) Az erdészeti kivitelező vállalkozások száma kb. 3000 mikro- és kisvállalkozást jelent, akik közül kb. 70 vállalkozás éri el a fejlődésre képes méretet, a többiek jelentős része **deklaráltan kényszervállalkozás**, továbbá melléktevékenységként irányított kisservezet. A dolgozat egyik központi témája a **kivitelező vállalkozások gazdasági helyzetének felmérése, aktuális kép nyújtása e vállalkozások fejlődéséről**

Az állami erdőgazdaságok erdészetei összesen kb. 3000 „kivitelező” vállalkozással állnak szerződéses kapcsolatban, erdei szakmunkára vonatkozóan (erdőművelés, erdőhasználat, erdővédelem faanyag-szállítás). A megrendelés-állomány értéke éves szinten kb. 25 Mrd Ft. (x m³ fakitermelés és y ha egyéb erdőművelés – LB), az állami erdőgazdálkodás a legnagyobb megrendelője az erdészeti kivitelező vállalkozásoknak. A magán-erdőgazdálkodók az állami erdőgazdálkodástól származó megrendelés természetes és gazdasági értékének további kb. felét biztosítják.

Az **erdőtelepítések** az EU-csatlakozás után jelentős gazdasági fellendülést generáltak az erdészeti kivitelezőknek, közülük is az erdészeti integrátorok gazdálkodásában, döntően a kezdeményező-szervező erő az erdőgazdálkodói státusz mellett a kivitelezői feladatokat is felvállalni tudó vállalkozói szegmens volt.

- 2) A **kivitelező vállalkozások** az erdőgazdálkodás mindennapi szakmai teendőinek tényleges végrehajtói, mai szervezeti felépítésüket a privatizáció után a '90-es évek végére érték el, amikor az állam kiszervezte az erdészeti kivitelezési szolgáltatások szinte teljes egészét. Meghatározó jelentősége van az „erdészeti integrátoroknak”, ill. a „jelentős gazdasági teljesítményt felmutató (önkéntesen definiálva elemzett) szolgáltatóknak”, akik bizonyítják, hogy fejlődésre képes szinten, magas műszaki színvonalon és komoly szakember-háttérrel, hosszú távon is nyújthat gazdasági perspektívát a kivitelezői szegmens, annak ellenére, hogy az erdészeti kivitelező vállalkozások számára alig van elérhető támogatási forrás. Számukra célzott gépvásárlási támogatásra, célzott szakmai továbbképzésre lenne szükség. Az erdészeti támogatási rendszer nem ösztönzi ma az erdőgazdálkodókat a saját kivitelezésre, így az erdészeti kivitelezőket kell támogatni, amivel azok megerősítése, feltökésítése, az „egybrigádos” szint túllépése gazdaságpolitikailag racionális célkitűzés lehet.
- 3) Vállalkozási típusok: az **egyik erdészeti kivitelező vállalkozás-típus egyéni vállalkozói formában vagy gazdasági társaságként öt fővel (vezetővel együtt egy brigáddal) működik, ahol a vállalkozás vezetője maga is személyesen részt vesz a napi munkavégzésben.**

A másik típus, amelyik sikeresen túllépi ezt a kategóriát, több brigádot tud párhuzamosan feladattal ellátni, műszaki fejlesztésre képes, és pénzügyileg is stabilizálódni tud.

A kivitelező vállalkozások $\frac{3}{4}$ -e egyéni vállalkozói formában működik (*foglalkoztatott, személyi bérköltség nincs – LB*), míg $\frac{1}{4}$ -e gazdasági társaságként. A kivitelező vállalkozások döntő többsége tőkeszegény mikrovállalkozás, akik között számos kényszervállalkozás található. A kivitelező vállalkozások $\frac{3}{4}$ -ének (mikro-vállalkozásoknak) **nincs elég megrendelése egész évben**, a nyári hónapokban előfordul, hogy 50%-ra is lecsökken a kapacitás-kihasználtságuk, ami súlyos munkaszervezési és logisztikai problémát jelent.

- 4) Meghatároztam a **jelentős árbevételű és stabilan működő** (nettó 25 M Ft feletti, legalább 4 lezárt üzleti évvel rendelkező) erdészeti szolgáltató vállalkozások gazdálkodási jellemzőit, foglalkoztatási szerepüket. Egyértelmű, hogy a jelentősebb méret, stabilabb gazdálkodást eredményez.

Jellemeztem az erdőgazdálkodás teljes szektorális foglalkoztatási kapacitását és fejlesztésének lehetőségeit, az egyes intézményi szerepekre lebontva. Bemutattam az egyes szereplők (erdőtulajdonosok, erdőgazdálkodók, szakszemélyzet/szakirányítók, kivitelezők) szakember-utánpótlásának igényét, jelenlegi problémáit. Az **erdészeti kivitelezői** szegmens kb. 17 000 alkalmazottat foglalkoztat, amivel az erdőgazdálkodás intézményi modelljében a legnagyobb munkaadóként van jelen. Megállapítottam, hogy **az erdészeti kivitelező vállalkozások több mint felének vezetője nem rendelkezik erdészeti szakmai végzettséggel**. Ez kellően indokolja, hogy az erdészeti szakmai továbbképzési rendszer létrehozása, és kiterjesztése a kivitelező vállalkozásokra időszerű szakmapolitikai feladat.

Nagy magán erdészeti vállalkozások helyzete és teljesítménye

Szücs Róbert – Lett Béla

A Fagazdasági Országos Szakmai Szövetség (FAGOSZ) évek óta közzé teszi az állami és a legnagyobb magán erdészeti vállalkozások kiemelt adatait és mutatóit. A 2013-as listát alapul véve, leszűrtük az erdészeti főtevékenységű cégeket, és részletesebben elemeztük gazdasági teljesítményüket. Az adatokat összehasonlítottuk az, „Amit a számvitel mutat az erdőgazdasági vállalkozások gazdasági helyzetéről és teljesítményéről” (Lett et al. 2017) című kiadványban szereplő 2008–2012 időszakot felölelő adataival.

Hazánkban 1835 erdészeti társaság magán vállalkozás működik (Lett et al. 2017). A közel kétezer magán erdészeti társaság vállalkozás összesített kapacitása és forgalma jelentős, de növekedése elmarad a lehetőségektől, különösen a jövedelmezőséget rontja a veszteséges cégek nagy száma.

A „nagy magán erdészeti vállalkozások”

A ma Magyarországon működő **legeredményesebb 21** (1,1%) erdészeti vállalkozásnál van az összes erdészeti vállalkozás **adózott eredményének 31%-a**, illetve a **nettó árbevételének 21%-a** (1. táblázat).

A 2008-as válság óta a forgalmi adatokat tekintve az egész magán erdészeti vállalkozói csoport, értékben kifejezett növekedésen ment keresztül, amely leginkább a nagy vállalkozásokat érintette.

A nagy magán erdészeti vállalkozások erdészeti tevékenysége széleskörű, az **árbevétel a fakereskedőknél és a feldolgozóknál relatív magasabb**, mint a szolgáltatóknál. (Lett et al. 2017)

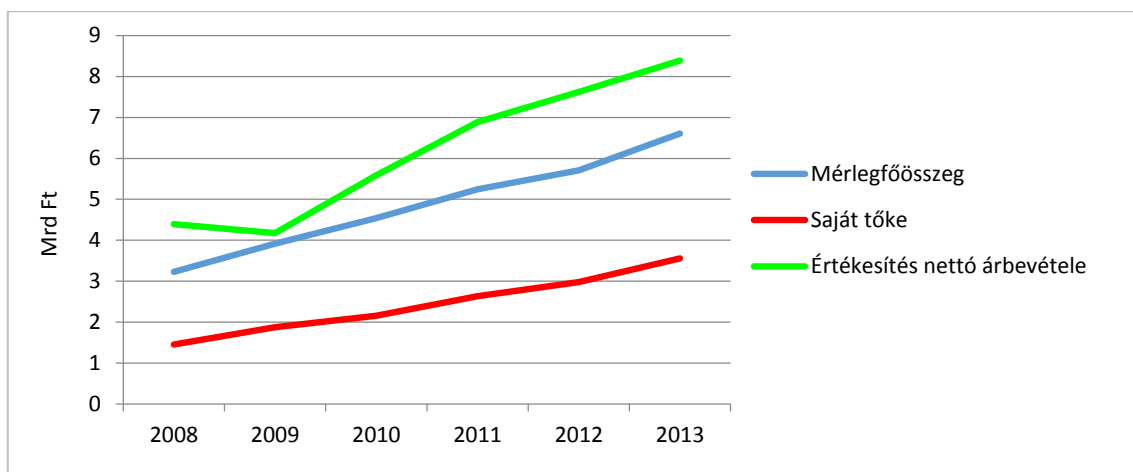
A nagy magán erdészeti vállalkozások a többitől jelentősen eltérően, nyereségesen és jó eredménnyel működnek (1. táblázat).

(A „kis” magánnal és összes magánnal való összehasonlíthatóság érdekében egyes feldolgozott adatok a 2008–2012 időszakot érintik.)

1. táblázat: A 2008–2012 időszak átlagából számított nettó árbevétel és adózott eredmény a csoportokra és egy vállalkozásra vonatkozóan (M Ft)

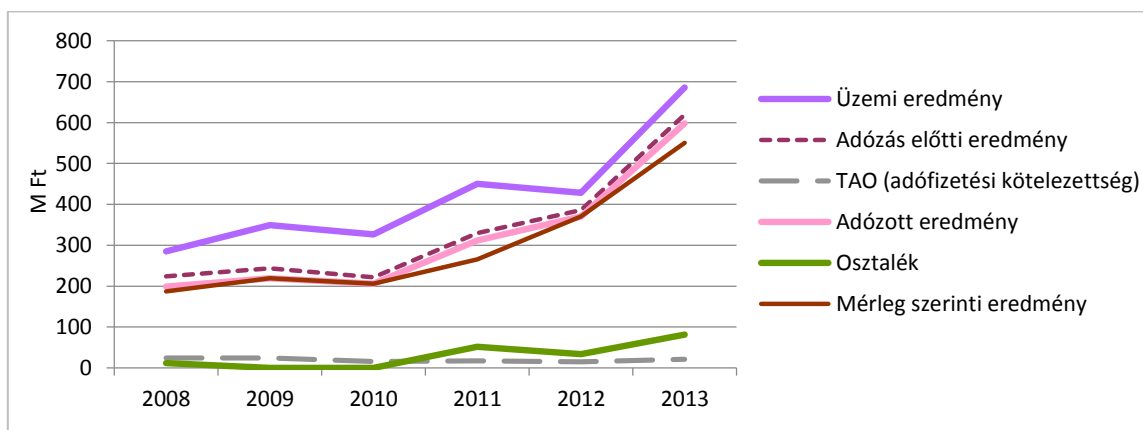
	Összes magán (ÖM)	"Nagy" magán (NM)	NM/ÖM %	"Kis" magán	Átlag		
					Összes magán	"Nagy" magán	"Kis" magán
Vállalkozások száma	1835	21		1814			
Értékesítés nettó árbevétele	27 918	5 733	21	22 185	15,2	273,0	12,2
Adózott eredmény	838	261	31	577	0,5	12,4	0,3
Árbev. arányos eredm. %	3,00	4,53		2,60			

A 2008-ban kirobbant gazdasági válság után a „nagy magán erdészeti vállalkozások” jelentős növekedést értek el, ami a fő jellemző adatokon jól látszik (1. ábra). Az eredményadataik hullámzóan, de növekednek a válságból kikerülve az üzemi eredmény függvényében (2. ábra).

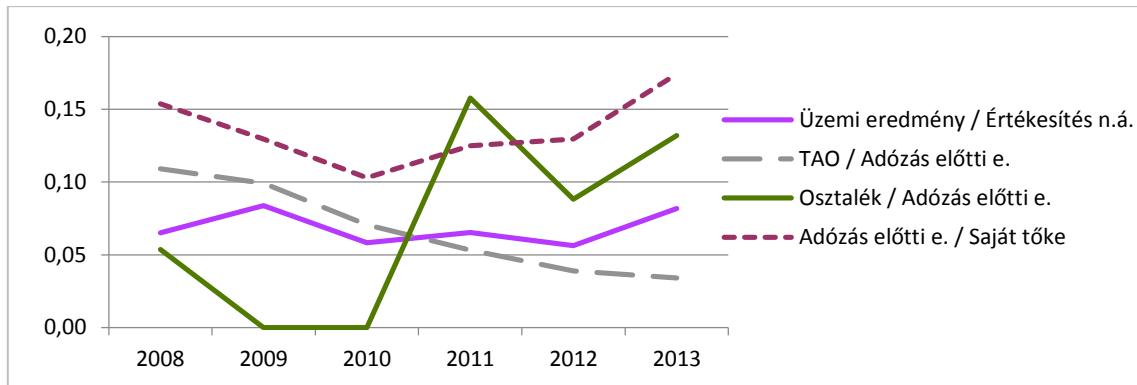
1. ábra: A „nagy magán erdészeti vállalkozások” fő jellemzőinek változása a 2008–2013 időszakban

A társasági adófizetés (TAO) egyenletes alacsony szinten van az egész időszakban. Az osztalékfizetés végig kicsi. A legtöbb cég egyáltalán nem vett ki osztalékot a vizsgált időszakban, az eredményt inkább tőkenövekedésre fordította. Ez magyarázza a saját tőke jelentős növekedését (1. és 2. ábra).

2. ábra: A „nagy magán erdészeti vállalkozások” eredmény adatainak változása a 2008–2013 időszakban

A mutatókat tekintve a jövedelmezőség ugyan hullámzik, stagnál, viszont összességében jó színvonalon mozog. Az adóterhelés jelentősen, szinte 1/3-ára csökkent a vizsgált időszakban, ami részben az adószabályokkal járó, csökkentett adóterhekkel magyarázható. A rentabilitás csak az osztalékfizetéssel együtt növekszik (3. ábra).

3. ábra: A „nagy magán erdészeti vállalkozások” mutatóinak változása a 2008–2013 időszakban

Kiemelt adatok

Még a 21 legnagyobb vállalkozás között is megfigyelhetők jelentős teljesítménybeli különbségek (2. táblázat). Ez alapján további **három csoportra** bontottuk a nagy magán erdészeti vállalkozásokat. (Narancsszínnel a kiemelkedő, kézzel a közepes, zölddel az alacsony értékeket jelöltük. A számok az egyes cégeket jelölik. A csoportosítás az árbevétel és adózott eredmény szerint javasolható.)

2. táblázat: A „nagy magán erdészeti vállalkozások” eredményei (M Ft)

	Mérleg-főösszeg	Saját tőke	Értékesítés nettó árbevétele	Személyi jellegű ráfordítások	Üzemi eredmény	Adózott eredmény	Arb. arány	
							üz. eredm %	Ad. eredm %
1	913	361	1 209	77	105,9	67,8	8,8	5,6
2	535	316	966	39	67,4	56,1	7,0	5,8
3	423	78	468	19	42,3	25,1	9,0	5,4
4	151	15	384	3	4,5	2,4	1,2	0,6
5	109	34	439	63	3,1	3,5	0,7	0,8
6	137	81	244	8	17,5	18,8	7,2	7,7
7	171	102	226	28	18,7	17,1	8,3	7,6
8	352	222	210	90	11,7	10,8	5,6	5,1
9	203	156	200	20	28,8	28,6	14,4	14,3
10	147	52	278	55	20,2	11,0	7,3	4,0
11	620	442	273	46	14,8	20,5	5,4	7,5
12	101	62	104	15	7,3	4,9	7,0	4,7
13	88	52	149	14	5,7	2,4	3,8	1,6
14	81	35	156	11	10,8	4,8	6,9	3,1
15	194	68	96	6	1,4	1,4	1,5	1,5
16	150	78	146	27	32,3	28,1	22,1	19,2
17	23	13	151	5	0,9	0,2	0,1	0,0
18	22	2	92	6	1,1	0,6	1,2	0,7
19	47	28	135	5	11,7	9,1	5,7	6,7
20	53	16	97	13	3,5	3,3	3,7	3,4
21	354	231	153	15507	11,3	1,1	7,4	0,7
Ö	4874	2444	4967	16057	420,9	317,6	2,6	2,0

A „kis magán erdészeti vállalkozások”

Az összesből levéve a nagy magán erdészeti vállalkozásokat, az erdészeti vállalkozói szektor fennmaradó részét neveztük el „kis magán erdészeti vállalkozások”-nak. A 2008-as bázisévhez viszonyítva növekedésük jóval alatta marad mind az összes, mind a nagy magán csoportokhoz viszonyítva, sőt egyes teljesítményeik visszaeső tendenciát mutatnak (3. táblázat). A megmaradó kis „kényszer” vállalkozások teljesítménye alacsony, vesztesége magas.

Elmondható, hogy így még nagyobb lett a csoport üzemi vesztesége.

3. táblázat: 2008–2012 átlag üzemi eredményének, nyereségének és veszteségének a csoportokra és egy vállalkozásra eső értéke (M Ft)

	Összes magán	"Nagy" magán	"Kis" magán	átlag Összes magán	átlag "Nagy" magán	átlag "Kis" magán
Üzemi eredmény	1 284	368	916	0,7	17,5	0,5
Nyereség	2 669	368	2 301	1,5	17,5	1,3
Veszteség	-1 385	0	-1 385	-0,8	0,0	-0,8

4. táblázat: Magán erdészeti vállalkozások teljesítményének változása 2008 bázisévhez képest 2008–2012, néhány eredmény kiemelve

	"Nagy magán"					Összes magán					"Kis magán"				
	2008/2008	2009/2008	2010/2008	2011/2008	2012/2008	2008	2009/2008	2010/2008	2011/2008	2012/2008	2008	2009/2008	2010/2008	2011/2008	2012/2008
Mérlegfőösszeg	1,00	1,21	1,41	1,62	1,77	1,00	1,04	1,18	1,43	1,54	1,00	1,03	1,15	1,40	1,52
Saját tőke	1,00	1,29	1,48	1,81	2,05	1,00	0,95	1,01	1,11	1,14	1,00	0,92	0,97	1,05	1,05
Értékesítés nettó árbevétele	1,00	0,95	1,27	1,57	1,74	1,00	0,95	1,12	1,32	1,34	1,00	0,94	1,08	1,27	1,25
Egyéb bevételek	1,00	0,94	0,83	0,85	1,09	1,00	0,78	0,24	1,01	1,13	1,00	0,74	0,10	1,04	1,13
Anyagjellegű ráfordítások	1,00	0,97	1,28	1,60	1,76	1,00	0,95	1,00	1,35	1,36	1,00	0,94	0,94	1,29	1,28
Személyi jellegű ráfordítások	1,00	1,01	1,12	1,51	1,80	1,00	0,98	1,08	1,14	1,07	1,00	0,98	1,07	1,09	0,98
Értéksökkenési leírás	1,00	1,03	1,45	1,72	1,99	1,00	1,01	1,21	1,40	1,41	1,00	1,01	1,16	1,32	1,27
Egyéb ráfordítások	1,00	0,75	0,80	0,81	0,99	1,00	0,67	1,00	1,12	1,03	1,00	0,64	1,06	1,21	1,04
Üzemi eredmény	1,00	1,22	1,14	1,58	1,50	1,00	0,73	0,83	1,34	1,56	1,00	0,57	0,72	1,27	1,58
Adózás előtti eredmény	1,00	1,09	0,99	1,47	1,72	1,00	-0,17	0,38	0,45	0,80	1,00	-0,29	0,32	0,35	0,71
TAO (adófizetési kötelezettség)	1,00	0,99	0,64	0,72	0,62	1,00	0,40	0,34	0,23	0,30	1,00	0,38	0,34	0,21	0,29
Adózott eredmény	1,00	1,10	1,04	1,57	1,86	1,00	-0,46	0,40	0,57	1,05	1,00	-0,67	0,31	0,43	0,94
Osztalék	1,00	0,00	0,00	4,33	2,83										
Mérleg szerinti eredmény	1,00	1,17	1,10	1,42	1,98	1,00	-0,54	0,25	0,26	0,78	1,00	-0,74	0,15	0,12	0,64

A magán erdészeti vállalkozások végzik az erdészeti munkák meghatározó hányadát, így vizsgálatuk folytatandó, támogatásuk növelendő.

1. melléklet:

1. Hepik Bt.;	2. Gledicia Kft.;	3. Robusta Kft.;
4. Nyárfás Erdőbirtokosság;	5. Erdőmester Szövetkezet;	6. Nanorb Kft.;
7. Monostor Erdő Bt.;	8. Napkori Erdőgazdák Zrt.;	9. Virágh Bt.;
10. Ihartú 2000 Kft.;	11. Mocz és társa Kft.;	12. JBH Magánerdészet Kft.;
13. Erdészeti Szaporítóanyag Termelő Kft.;	14. Kerta Kft.;	15. Jászkiséri EBT.;
16. KNT Fakitermelő Kft.;	17. N. Brendon Kft.;	18. Erdészné Kft.;
19. Fa-Tir Kft.;	20. Forester Kft.;	21. Erdőszöv Zrt.

Veszteséges erdészeti szervezetek jellemzői, sajátosságai

Lett Béla – Szűcs Róbert

Az EMK EVGI-nél Szűcs Róbert (PhD hallgató) doktori értekezéséhez megvásárlásra került az Opten Kft.-től az Erdőgazdálkodási főtevékenységű (TEAOR 2), kettős könyvvitelt vezető vállalkozások 2013–2014 éves számviteli beszámoló adatállománya (1544 db). A vállalkozások cégforma szerint is bontásra kerültek. Ez alapján elkülönítettünk 544 db Erdőbirtokossági társulatot, 7 db Erdőszövetkezetet és 2 db Közirtokossági társulatot. Ezeket együttesen (553 db) értjük a tanulmányban Erdőbirtokossági társulatok alatt. Jelen kimutatók készítéséhez a 2014-es évi adatokat választottuk. A NÉBIH ugyanezen évben 765 db Erdőbirtokossági társulatot és 35 db Erdőszövetkezetet tartott nyilván, mint erdőgazdálkodót.

A szakanyagba bekerült Szűcs Róbert doktori kutatásának kéziratban elkészült része is.

Az általunk leszűrt EBT-k közül különös érdeklődésre tarthatnak számot a **veszteségesek, a veszteséges EBT** jellemzése.

Az erdészeti társas vállalkozások gazdálkodásának áttekintésére alapvetően az **Üzemi eredményt (Hozamok és Ráfordítások különbségét)** használjuk. Korábbi vizsgálataink alapján egyre fontosabb gazdálkodási tényezőnek kell tekintenünk a szektor gazdálkodásának (Költség kompenzáló, Hozam korlátozást pótló) **támogatását** (helyesebben a korlátozások megtérítését). Ezek a nem fejlesztési támogatások az Egyéb bevétel számviteli kategóriában jelennek meg. A támogatások nélküli helyzet modellezésére számítottuk az un. Korrigált üzemi eredményt, amely természetesen jövedelemben jóval szerényebb.

A rendelkezésre álló erdészeti szervezeti adatokat és az alapján a szervezeteket a jellemzéshez csoportosítottuk. A csoportosítás ezután az erdőbirtokossági társulatokra irányult, az **üzemi eredmény szerint nyereségesre és veszteségesre** bontással.

Az eredménykimutatást elkészítettük a **régiókra** is (Hegyvidék, Dombvidék és Síkvidék).

Az összes és az átlagos üzemi eredmény értékek megfelelően jellemzik a társulatokat, de ezeket a későbbiekben módosítanunk kellett.

Az erdőbirtokossági társulatok kiemelt eredménykimutatás és mérleg tételeinek megoszlás vizsgálata a szervezetek értékeinek sorba állítására adott lehetőséget.

A tapasztalt szélső értékek (minimum és maximum) jelentősen eltértek a halmaz értékskálájától, ezeket kihagyva újraszámoltuk az összesen és az átlagértéket.

A módosított értékek jobban jellemzik az erdőbirtokossági társulatokat, a veszteségeseket, ehhez nem elég az összesen érték (az abból számított átlag), hanem a teljes sokaság és annak megoszlása szükséges, indokolt az összes erdőbirtokossági társulat beszámolóinak megszerzése, elemzése.

1. Az erdészeti egyéni vállalkozások gazdasági teljesítménye

Az erdészeti egyéni vállalkozások (**1842 db**) jelentős szereplői az ágazatnak, és sajnos magas a veszteségesek száma és a veszteség, amelyet 2012. évre vonatkozó adatokkal érzékeltetünk.

Az erdészeti egyéni vállalkozások lehetnek bejegyzett erdőgazdálkodók (de beazonosításuk idáig nem történt meg). A magánszemély bejegyzett erdőgazdálkodók száma kb.

35 ezer, de itt is fontos, hogy gazdaságilag stabilabb szereplők legyenek (az egyéb adózási státuszról alig rendelkezünk adatokkal –őstermelők stb.). Az erdészeti egyéni vállalkozások az erdészeti szolgáltató szektorban alapvetően fontosak, bár számuk csökkent, és a veszteség továbbra is fenn áll.

Az egyéni vállalkozókat a Ráfordítás – Hozam – Nyereség/Veszteség táblázatokkal jellemezzük.

Az áttekintő táblázat 1842 egyéni vállalkozás adatait összesíti, 17 Mrd Ft éves árbevétellel, gyakorlatilag nulla eredménnyel (0,3% árbevétel arányos eredmény). Ez az 53 M Ft 626 M Ft nyereség és 573 M Ft veszteség egyenlege (az adóalap után 66 M Ft SZJA fizetéssel).

1. táblázat: Erdészeti egyéni vállalkozások (2012)

1842 db	Összesen	EV	Átlag	Összes	Összesen	EV	Átlag
Megnevezés	M Ft	db	M Ft	Megnevezés	M Ft	db	M Ft
Anyagjellegű ráf.	7 930	1 406	5,6	Bevétel	17 048	1 695	10,1
ELÁBÉ	541	120	(4,5)				
Egyéb ktg	5 913	1 655	3,6				
Vállalkozói kivét	1 008	981	1,0				
Szoc. ho.	405	1 017	0,40				
Értéksökkenési leírás	930 (123)	672 (371)	(1,0) (0,3)				
Kamat	143	181	(0,8)				
Összes ráfordítás	16 995	1 740	9,8	Összes hozam	17 048	1 695	10,1
				Eredmény	53		0,3
Veszteség	573	589	(0,97)	Nyereség	626	996	(0,63)
				Ath. veszt	-82	222	(0,4)
Nyilv. tart. veszt.	1 573	787	2,0	Adóalap	544	996	0,55
				Váll. SZJA	66	1 564	0,04

2. táblázat: Erdészeti egyéni vállalkozások – Nyereséges (2012)

996 db	Összesen	EV	Átlag	Nyereséges	Összesen	EV	Átlag
Megnevezés	M Ft	db	M Ft	Megnevezés	M Ft	db	M Ft
Anyagjellegű ráf.	4 838	833	5,8	Bevétel	10 922	996	11,0
ELÁBÉ	249	725	(3,5)				
Egyéb ktg	3 643	956	3,8				
Vállalkozói kivét	635	575	1,1				
Szoc. ho.	251	589	0,43				
Értéksökkenési leírás	546 54	590 240	0,9 (2,3)				
Kamat	78	106	(0,7)				
Összes ráfordítás	10 296	991	10,3	Összes hozam	10 922	996	11,0
				Eredmény	626		0,7
Veszteség	–	–	–	Nyereség	626	996	0,63
				Ath. veszt	82	222	(0,4)
Nyilv. tart. veszt.	342	182	1,9	Adóalap	544	996	0,55
				Váll. SZJA	58	996	0,21

Csak mintegy ezer egyéni vállalkozó nyereséges, de ökonómiai alapjai alig erősebbek.

Az átlagok alapján érzékelhetjük az egyes egyéni vállalkozások kis teljesítményét, családi-személyi jellegét.

A mintegy 600 veszteséges egyéni vállalkozó helyzete gyenge, tevékenységük fenntartása bizonytalan (az ágazat számára közel kritikus). (Az egyéni vállalkozások esetében speciális kategória a nulla eredmény, a vállalkozások közel egytizede ebbe a csoportba tartozik.)

3. táblázat: Erdészeti egyéni vállalkozások – Veszteséges (2012)

589 db	Összesen	EV	Átlag	Veszteséges	Összesen	EV	Átlag
Megnevezés	M Ft	db	M Ft	Megnevezés	M Ft	db	M Ft
Anyagjellegű ráfordítás	2 371	448	5,3	Bevétel	4 708	539	8,7
ELÁBÉ	272	41	(6,6)				
Egyéb ktg	1 827	547	3,3				
Vállalkozói kivét	283	275	(1,0)				
Szoc. ho.	116	332	0,35				
Értécsökkenési leírás	318	310	(1,0)				
	34	106	(0,32)				
Kamat	58	64	(0,9)				
Összes ráfordítás	5 281	589	9,0	Összes hozam	4 708	539	8,7
			–,3	Eredmény			
Veszteség	573	589	0,97	Nyereség	–	–	–
	–	–	–	Áth. veszt			
Nyilv. tart. veszt.	1 201	589	2,0	Adóalap			
	7	442	0,016	Váll. SZJA			

Az alábbiakban összefoglaljuk az erdészeti egyéni vállalkozások gazdasági adatait, majd az egy vállalkozóra eső átlagértékeket mutatjuk be.

4. táblázat: Erdészeti egyéni vállalkozások – 2012 (M Ft)

	Összes	Nyere-séges	Veszte-séges	Nullás		Összes	Nyere-séges	Veszte-séges	Nullás
Vállalkozások száma (db)	1842	996	589	166	Vállalkozások száma (db)	1842	996	589	166
Anyagjellegű ráfordítás	7 930	4 838	2 371	721	Bevétel	17 048	10 922	4 708	1 418
ELÁBÉ	541	249	272	19					
Egyéb ktg	5 913	3 643	1 827	444					
Vállalk. kivét	1 008	635	283	89					
Szoc. ho.	405	251	116	37					
Értécsökkenési leírás	930	546	318	66					
	(123)	54	34	35					
Kamat	143	78	58	7					
Össz. ráford.	16 995	10 296	5 281	1 418	Össz. hozam	17 048	10 922	4 708	1 418
			573		Eredmény	53	626		–
Veszteség	573	–	573	–	Nyereség	626	626		–
			–		Áth. veszt.	–82	82		
Nyilv. tart. veszt.	1 573	342	1201	30	Adóalap	544	544		
					Váll. SZJA	66	58		1

5. táblázat: Erdészeti egyéni vállalkozások – **Átlag** 2012 (M Ft)

	Összes	Nyere- séges	Veszte- séges	Nullás		Összes	Nyere- séges	Veszte- séges	Nullás
Vállalkozások száma (db)	1842	996	589	166	Vállalkozások száma (db)	1842	996	589	166
Anyagj. ráf.	5,6	5,8	5,3	5,8	Bevétel	10,1	11,0	8,7	8,9
ELABÉ	(4,5)	(3,5)	(6,6)	(3,2)					
Egyéb ktg	3,6	3,8	3,3	2,9					
Vállalk. kivét	1,0	1,1	(1,0)	(0,68)					
Szoc. ho.	0,40	0,43	0,35	(0,39)					
Értékcsökkenési leírás	(1,0) (0,3)	0,9 (2,3)	(1,0) (0,32)	(0,9) (1,4)					
Kamat	(0,8)	(0,7)	(0,9)	(0,64)					
Össz. ráford.	9,8	10,3	9,0	8,9	Össz. hozam	10,1	11,0	8,7	8,9
			0,3	0	Eredmény	0,3	0,7	–	0
Veszteség	(0,97)	–	(0,97)	–	Nyereség	(0,63)	(0,63)	–	–
			–		Áth. veszt	(0,4)	(0,4)		
Nyilv. tart. veszt.	2,0	1,9	2,0	0,01	Adóalap	0,55	0,55		
			0,016		Váll. SZJA	0,04	0,21		0

Az erdészeti egyéni vállalkozások (ezen belül a bejegyzett erdőgazdálkodók) gazdasági teljesítményének, vagyoni és jövedelmi helyzetének további vizsgálata az adat megszerzéssel lenne segíthető, amelyet most nyilvános NAV statisztikák nem támogatnak.

2. Kettős könyvvitelt vezető erdészeti vállalkozó szervezetek

2.1. Magán erdészeti számviteli beszámoló 2008–2012 (1812 db)

A magán erdészeti vállalkozásokat a beszámoló adataival jellemezzük, amely alacsony átlagokat mutat. A tárgyi eszköz nettó értékénél a 10 M Ft minimális kapacitásra utal (hasonló értékű a tartós forgóeszköz állomány). Az alacsony sajáttőke mellett jelentős a vállalkozások eladósodottsága.

6. táblázat: Magán erdészeti számviteli beszámoló (2008–2012)

Mérleg (M Ft)

Megnevezés	Eszköz		Megnevezés	Forrás	
	Éves átlag	1 átlag		Éves	1 átlag
Befektetett eszköz	19 385	10,7	Saját tőke	17 741	9,8
			Céltartalék	346	0,2
Forgó eszköz	18 989	10,5	Kötelezettség	20 341	11,2
Aktív időbeli elhatárolás	1 195	0,6	Passzív időbeli elhatárolás	1141	0,6
Mérlegfőösszeg	39 569	21,8	Mérlegfőösszeg	39 569	21,8

Eredménykimutatás (M Ft)

Megnevezés	Költség	Ráfordítá	Megnevezés	Hozam	
	Éves átlag	1 átlag		Éves	1 átlag
Anyagjellegű ráfordítás	22 466	12,1	Nettó árbevétel	27 918	15,4
Személyi j. ráf.	3 838	2,0			
Értékcsökkenés	1 578	0,9	Aktivált saját teljesítmény	332	0,2
Egyéb ráfordítás	1 602	1,2	Egyéb bevétel	2 350	1,3
Összes ráfordítás	29 484	16,2	Összes hozam	30 600	16,9
Üzemi nyereség	2721	1,5	Üzemi veszteség	–1 605	–0,9
Ü. eredmény	1116	0,6			

A szektor átlag árbevétele kb. 28 Mrd Ft, az államinak (benne a fafeldolgozást) mintegy harmada, az egyéb bevétel nem éri el a 10%-ot. Az összesített Üzemi eredmény 1,1 Mrd Ft értéke jelentős (az államihoz hasonló) 2,7 Mrd Ft nyereségből és a sajnálatosan nagyon magas 1,6 Mrd Ft veszteségből áll össze.

7. táblázat: *Magán erdészeti számviteli beszámoló – Nyereséges és veszteséges (2008–2012)*

Eredmény kategóriák (M Ft)

Éves átlag	1 átlag	Megnevezés	Éves átlag	1 átlag	Éves átlag	1 átlag
Veszteség			Összes		Nyereség	
-1 605	-0,9	Üzemi tevékenység eredménye	1 116	0,6	2 721	1,5
		Pénzügyi műveletek eredménye	-573	-0,3		
		Szokásos vállalkozási eredmény	543	0,3		
		Rendkívüli eredmény	474	0,3		
-1 890	-1,0	Adózás előtti eredmény	1 017	0,6	2 907	1,6
		Társasági adó	400	0,2		
		Adózott eredmény	617	0,4		
		Eredménytartalék igénybevétele osztalékra	86			
		Osztalék	273	0,2		
-1 858	-1,0	Mérleg szerinti eredmény	430	0,2	2 288	1,2

Egy erdészeti vállalkozóra átlag mindössze 15 M Ft árbevétel jut, de a költségeknél is 2 M Ft a Személyi jellegű ráfordítások átlagos éves értéke (munkabér és közterhei). Az átlagos Üzemi eredmény 0,6 M Ft (a nyereségeseké is csak 1,5 M Ft), ezek **nem** érik el vagy haladják meg a személyi, családi értéket, **nem is nevezhetők normál igazi vállalkozóknak**.

Tovább göngyölytve a beszámolást az Üzemi eredményt csökkenti a Pénzügyi műveletek eredménye, de szinte hasonló a Rendkívüli eredmény (ezek hatására egyaránt nőtt az adózás előtti eredmény, illetve a másik csoportnál a veszteség). A nyereséges vállalkozásoknak jelentős 0,4 Mrd Ft összegű társasági adót kellett fizetni (többet az államinál).

2.2. *Magán erdészeti számviteli beszámoló –2014 (1554 db)*

Az Erdőgazdálkodási főtevékenységű (TEAOR 2), kettős könyvvitelt vezető vállalkozások száma 1544 db. A vállalkozások cégforma szerint 544 db Erdőbirtokossági társulatot, 7 db Erdőszövetkezetet és 2 db Közbirtokossági társulatot. Ezeket együttesen (553 db) értjük a tanulmányban Erdőbirtokossági társulatok alatt. A NÉBIH ugyanezen évben 765 db Erdőbirtokossági társulatot és 35 db Erdőszövetkezetet tartott nyilván, mint erdőgazdálkodó. Az EBT-k közül különös érdeklődésre tarthatnak számot a veszteségesek.

Az Erdőbirtokossági társulatok szinte túlnyomóan az erdőhöz, az erdővagyon-gazdálkodáshoz, szolgáltatáshoz és kereskedelemhez kapcsolódnak, viszonylag kevés egyéb tevékenységgel. Az Erdőbirtokossági társulatokról sajnos nem tudtuk kideríteni, hogy melyek a bejegyzett erdőgazdálkodók. Az elemzés és az értékelés komplexitását javítaná, ha a szervezetekről a NÉBIH OEA adatokat is lehetne társítani pl.: bejegyzett erdőgazdálkodó, erdőterület (hozami terület), átlagos éves fakitermelési lehetőség (élőfakészlet), (elválasztva a csak erdészeti szolgáltatást, kivitelezést végzőket).

Az erdészeti társas vállalkozások gazdálkodásának áttekintésére alapvetően az **Üzemi eredményt (Hozamok és Ráfordítások különbségét)** használjuk. Korábbi vizsgálataink alapján egyre fontosabb gazdálkodási tényezőnek kell tekintenünk a szektor gazdálkodásában a (Költség kompenzáló, Hozam korlátozást pótló) **támogatást** (helyesebben a korlátozások

megterítését), Ezek a támogatások az Egyéb bevétel számviteli kategóriában jelennek meg (de egyéb tételek pl. tárgyi eszközök értékesítése is itt szerepel). A támogatások nélküli helyzet modellezésére számítottuk (az Egyéb bevétel kiiktatásával) az un. Korrigált üzemi eredményt, amely természetesen jóvedelemben jóval szerényebb.

Üzemi eredmény (Korrigált üzemi eredmény) összeállításban az erdészeti vállalkozások két legfontosabb csoportját: az Erdészeti gazdasági társaságokat (EGT) és az Erdőbirtokossági társulatokat tárgyaljuk. A gazdálkodási jellemzők szerinti differenciálásra a régiókat: a Hegyvidék, Dombvidék és Síkvidék megosztást használjuk. A darabszám, az Összesített üzemi eredmény és az Átlagos üzemi eredményeket két hasábra: Veszteséges és Nyereséges rendeztük. (Az értékek M Ft egységben.)

8. táblázat: Magán erdészeti számviteli beszámoló – Nyereséges és veszteséges (2014)

Megnevezés	Veszteség				Megnevezés	Nyereség			
	Hegyvidék	Dombvidék	Síkvidék	Összes		Hegyvidék	Dombvidék	Síkvidék	Összes
– DB					+ DB				
EGT	159	93	100	352	EGT	260	203	176	639
EBT	93	76	32	201	EBT	189	115	48	352
Összes	252	169	132	553	Összes	449	318	224	991
– ÜZEMI EREDMÉNY (M Ft)					+ ÜZEMI EREDMÉNY (M Ft)				
EGT	-1241,6	-308,3	-193,7	-1743,6	EGT	1127,6	1141,0	745,7	3014,3
EBT	-108,8	-54,9	-42,9	-206,6	EBT	1063,2	1012,4	260,2	2335,8
Összes	-1350,4	-363,2	-236,6	-1950,2	Összes	2190,8	2153,4	1006,9	5351,1
– Üzemi eredmény ÁTLAG (M Ft)					+ Üzemi eredmény ÁTLAG (M Ft)				
EGT	-7,81	-3,32	-1,94	-4,95	EGT	4,34	5,62	4,24	4,72
EBT	-1,17	-0,72	-1,34	-1,03	EBT	5,63	8,80	5,42	6,64
Összes	-5,36	-2,15	-1,79	-3,53	Összes	4,88	6,77	4,50	5,40

A nyereséges – veszteséges arány a gazdasági társaságokban rosszabb, de az erdőbirtokossági társulatoknál is 36%, több mint egyharmad. A legtöbb erdőbirtokossági társulat a hegyvidék régióban van (az összes fele), és közel ez igaz a veszteségesekre is.

Az Üzemi eredményt tekintve az erdőbirtokossági társulatoknál lényegesen kedvezőbb a helyzet, a veszteség a nyereségnek a 10%-át sem éri el, szemben a gazdasági társaságok közel 60%-os mutatójával, Az Erdőbirtokossági társulatok veszteségének fele a Hegyvidékre esik. Az egy Erdőbirtokossági társulatra eső veszteség a Síkvidéken a legmagasabb, közel kétszerese a Dombvidéknek. A Gazdasági társaság vesztesége minden régióban magasabb az Erdőbirtokossági társulatnál, átlagban ötszöröse.

A Korrigált üzleti eredmény (Üzemi eredmény + Egyéb ráfordítás – Egyéb bevétel) az erdőbirtokosság esetében jelentősen rosszabb az üzleti eredménynél (több támogatást tudtak igényelni). Így természetesen több a veszteséges erdőbirtokossági társulat (a Hegyvidéken duplája, a Dombvidéken egyforma). A negatív Korrigált üzleti eredmény magasabb a pozitívnál, az Erdőbirtokossági társulat nagyon sokat rontott (sok volt az egyéb bevétel, a támogatás). Az egy erdőbirtokossági társulati számított veszteség a Hegyvidéken és a Síkvidéken meghaladja a 6 M Ft-ot is, a Dombvidéken jóval kedvezőbb.

A gazdasági társaságok működésében kevesebb ugyan az egyéb bevételi forrásuk, azonban ennek köszönhetően nincsenek kiszolgáltatva a támogatások rapszodikusságának. Emellett egyéb tevékenységeket is folytatnak, aminek következtében a bevételeik egyenletesebbek.

Veszteséges erdőbirtokossági társulatok

A veszteséges erdőbirtokossági társulatoknál a hozamok és a ráfordítások nagyságát és átlagát szintén régióként mutatjuk be. A hozamoknál a Hegyvidéken az Egyéb bevétel (a támogatás) nagyobb az értékesítés nettó árbevételénél, a legkisebb a Dombvidéken.

Igy is az Üzemi veszteség a legnagyobb a Hegyvidéken (amit nagyon jelentős Rendkívüli bevétel javít).

9. táblázat: Veszteséges erdőbirtokossági társulatok – Régiók (2014)

Eredménykimutatás (M Ft) – 201 db EBT

Költség megnev.	93	76	32	201	Hozam megnev.	93	76	32	201
	Hegyvidék	Dombvidék	Síkvidék	EBT-V		Hegyvidék	Dombvidék	Síkvidék	EBT-V
Any. j. r.	281,6	218,5	203,6	703,8	Nettó árb.	96,6	150,8	194,8	442,3
Szem. j. r.	44,4	12,9	84,1	141,4					
Ért. cs.	2,6	2,0	4,8	9,4	Akt. s.	-1,3	-0,04	-0,94	-2,3
E. ráf.	7,1	8,1	16,5	31,6	E. bev.	131,5	35,8	72,2	239,5
Ö. ráf.	335,7	241,5	309,0	886,2	Ö. hoz.	226,9	186,5	266,1	679,5
Ü. nyer.					Ü. veszt.	-108,8	-54,9	-42,9	-206,6
					PE	3,7	3,6	4,8	12,1
					RE	81,9	0,05	10,4	92,3
					AEE	-23,3	-51,3	-27,6	-1 021,6
J. tőke	24,0	9,9	9,4	43,4	S. tőke	269,6	202,9	300,8	773,4

Fontos megjegyeznünk, hogy az EBT-k esetében az éves hozamok (árbevételek) erőteljesen változ(hat)nak a fakitermelési lehetőségek (illetve az értékesítés időpontja) függvényében is, így egy évből nem tudhatjuk biztosan, hogy a tartós veszteség mely társulatoknál áll fenn (Az Eredménytartalékban göngyölödik az előző évek eredménye). Ennek megállapítására több éves periódust kellene vizsgálni. Ugyanakkor következtetést vonhatunk le az Eredménytartalék adatokból is.

A legnagyobb a **nettó árbevétel** a Síkvidéken (egy gazdálkodóra vonatkozóan is) és legkisebb a Hegyvidéken (szintén egy gazdálkodóra esően is). Ezek a kicsi nettó árbevétel számok csak nehezen tudnak rentábilis gazdálkodást megalapozni.

Az **egyéb bevétel** jelentős, az árbevétel több mint fele, Hegyvidéken magasabb a nettó árbevételnél is (kiugró rendkívüli bevétel is szerepel a Hegyvidéken, jelentősen csökkentve az adózás előtti veszteséget). A Dombvidéken az átlagos egyéb bevétel az országos átlag felét sem éri el.

A költségek és ráfordítások túlnyomó részét az anyag jellegűek teszik ki (jelentős részük a jellemző modellben a vállalkozási díj, a tevékenységek elvégzésénél). A költségek töredéke csak a **saját személyi jellegű ráfordítás** (különösen a dombvidéken). Az egy szervezetre jutó számított személyi ráfordítás átlag 0,7 millió forint (de a dombvidéken mindössze 170 ezer Ft és a hegyvidéken is csak 480 ezer Ft), amely egy fő foglalkoztatását sem fedezi. Az **értékcsökkenési leírás** is minimális, a **gépesítés (a munkavégzési kapacitás)** hiányát jelzi. Az egyéb ráfordítás messze elmarad az egyéb bevételtől, az átlaga nagyon kicsi a Hegyvidéken és a Dombvidéken.

Az **üzemi veszteség** fele a Hegyvidéken képződik, az átlagnál a Síkvidéken osztoznak a legrosszabb értékeken. A veszteséges EBT-k jegyzett tőkéje (mint általában az EBT-ké) minimális, de a saját tőke összességében minden régióban jelentős felhalmozott eredménytartalékról tanúskodik. A saját tőke azonban átlagban a hegyvidéken és a dombvidéken ennek ellenére nem éri el a Kft-kre előírt jegyzet tőke minimumot sem (3 M Ft).

A részletes beszámoló adatokból ennél sokkal több információ áll rendelkezésre és természetesen az egyedi beszámolók is megvannak. A differenciáltsággal később foglalkozunk és a szélső értékeket a részletes vizsgálatnál kiszűrjük.

10. táblázat: Veszteséges erdőbirtokossági társulatok – Régiók – Átlag (2014)

Eredménykimutatás Átlag (M Ft) – 201 db EBT

Költség megnev.	93	76	32	201	Hozam megnev.	93	76	32	201
	Hegyvidék	Dombvidék	Síkvidék	EBT-V		Hegyvidék	Dombvidék	Síkvidék	EBT-V
Any. j. r.	3,03	2,88	6,36	3,5	Nettó ár.	1,04	1,98	6,09	2,20
Szem. j. r.	0,48	0,17	2,63	0,7					
Ért. cs.	0,03	0,03	0,15	0,05	Akt. s.	-0,01	0,0	-0,03	-0,01
E. ráf.	0,08	0,11	0,52	0,16	E. bev	1,41	0,47	2,26	1,19
Ö. ráf.	3,6	3,18	9,66	4,41	Ö. hoz	2,44	2,45	8,32	3,38
Ü. nyer.					Ü. veszt.	-1,17	-0,72	-1,34	-1,03
					PE	0,04	0,05	0,15	0,06
					RE	0,88	0,001	0,33	0,46
					AEE	-0,25	-0,67	-0,83	-0,51
J. tőke	0,26	0,13	0,29	0,22	S. tőke	2,90	2,67	9,40	3,85

Mint már említettük jelentős számú társaság csak egyéb bevételi forrásoknak köszönhetően tud pozitív eredménnyel gazdálkodni. A különböző pályázatokon nyert támogatások javarészt az Egyéb bevételek rovatban kerülnek feltüntetésre (kivételt képeznek többek közt az erdőtelepítések, melyek néhány esetben tőketartalékként kerültek könyvelésre).

Az erdőbirtokossági társaságok 55%-nak volt tárgyévben egyéb bevétele (átlagban 11 millió Ft). A veszteséges EBT-eket tekintve mindössze 30%-nak (átlagban 4 millió Ft). Magyarazatként hozhatnánk, hogy részben az Egyéb bevételek hiányában keletkezett üzemi veszteségük. Ugyanakkor a Korrigált üzemi veszteséges társaságok 60%-nak volt egyéb bevétele (átlagban 15 millió Ft). Következésképpen a nagy erdőbirtokossági társulatok melyek jelentős egyéb bevételekre tudnak szert tenni, jórészt ezeknek a támogatásoknak köszönhetik eredményességüket, míg a kisebb társaságok az egyéb bevételek ellenére is veszteségesen működnek.

A veszteséges EBT-k 200 db-os jelentős mennyiségük ellenére alárendelt szerepet játszanak a magánerdő gazdálkodásban. Összesített teljesítményük alacsony, egy db-ra eső átlaguk valós tényleges gazdasági működést alig mutat. Az 553 EBT-ből a veszteségesek száma az üzemi eredménynél 201 db, (amely a korrigált üzemi eredmény alapján jelentősen megnő, 329 db lenne) az összes kb. 60%-a. Ez mutatja a probléma súlyát és kezelésének szükségességét (különösen, ha a jelenlegi támogatásokat pótolni kellene). A veszteségesek száma a Hegyvidéken megduplázódott, de a többi régióban is intenzíven növekedett, (a számított korrigált üzleti veszteség pedig a Hegyvidéken nőtt, az Egyéb bevétel miatt).

Az átlagos összes hozam növekedésével együtt az Összes ráfordítás is növekedett (Anyag jellegű ráfordítás, mivel továbbra is a vállalkozói munkavégzés a meghatározó), Személyi jellegű ráfordítás a Dombvidéken minimális, az értékelés megismételhető.

A veszteséges (és a potenciálisan veszélyeztetett) erdőbirtokossági társulatok ráfordítása már most is alacsony, azon csökkenteni alig lehet, a fő probléma az árbevétel hiánya, amelyet jelenleg sem kompenzál eléggé a támogatás.

Az erdőbirtokossági társulat az osztatlan közös erdőtulajdonra modellezett szervezet, de a természetben összefüggő erdőterületekre is ajánlott forma. Érdemi jegyzett tőke nem került befizetésre, így korlátolt felelőségűnek sem tekinthető. Sokszor az alapítási költségekre is kölcsönt adtak a tagok. Veszteség esetén az ún. korlátlan tulajdonosi felelőség kötelezettsége

jelenne meg, azonban a tulajdonosok pótbefizetése kétségessé válik, amelyben a hatóság is nehéz helyzetbe fog kerülni.

3. Az EBT-k és a veszteségeik

3.1. *Az erdőbirtokossági társulatok 2014. évi beszámolója*

Az erdőbirtokossági társulatok beszámolóját összefoglaló táblázatban az összes erdőbirtokossági társulat (553 db), az üzemi veszteséges (201 db) társulatok eredménykimutatás és mérleg adatait közöljük. A szakanyagba bekerült Szűcs Róbert doktori kutatásának kéziratban elkészült része is.

Az összesített értékek mellett közöljük az összes darabszámmal számított átlagértéket. Sok erdőbirtokossági társulatnak nincs egyes mérleg, illetve eredménykimutatás tétel adata, ezért képeztük a helyesbített átlagértékeket (Nem 0 átlag), és feltüntetjük az ennél figyelembe vett erdőbirtokosságok darabszámát (Nem 0 db).

Az adatbázist jelenleg néhány szempontból vizsgáljuk, a fő következtetések mellett több egyéb megjegyzésre is lehetőséget kapnánk, de a részletes szakmai elemzés külön tanulmányt igényelne.

Az erdőbirtokossági társaságok gyenge foglalkoztatók, ezen a téren is alig biztosítanak vidéki jövedelmet (Az összes EBT-ből 206 db, a veszteségesekből mindössze 54 db számolt el Személyi jellegű ráfordítást).

Az EBT-k Üzemi eredményénél a teljes darabszámnak természetesen van értékelhető adata, az összes EBT-nél az átlag 4 millió Ft, ezzel szemben a veszteségesek 1 millió Ft átlag veszteséget mutatnak ki.

Megemlíthető még az Adófizetési kötelezettség, amely az EBT-k szintjén 257 millió Ft, és a veszteségesek társasági adója is 36 millió Ft, amely átlagban 104 ezer Ft-ot tett ki. A mérlegben a Tárgyi eszköz könyv szerinti értéke (általában már saját tulajdonú erdő nélkül) és a veszteségesek eszköze is minimális.

Ugyanakkor az év végi értékesítésnek köszönhetően is a Követelés és különösen a Pénzeszköz készlet magas értéke tűnik ki. A társulatok túlnyomó többségének van Követelése (a veszteségeseknek kevesebb), és Pénzeszköze szinte mindenkinek jelentős, a veszteségeseké átlagban 3,7 millió Ft.

A **Jegyzett tőke** minimális, a tőketartalék elvétve fordul elő, de a 35 veszteségesnek az átlag 2,1 millió Ft még mindig jelentősnek tekinthető. A **Saját tőke** összes átlagértéke 11,5 millió Ft, ezzel szemben a veszteségeseké 3,8 millió Ft, amely az előző időszakokban felhalmozott számottevő Eredménytartalékra utal.

11. táblázat: Erdőbirtokossági társulatok beszámoló értékei – 2014 (E Ft)

Eredménykimutatás	Összes EBT (553)				Üzemi veszteséges EBT (201)			
	Összesen	Átlag	Nem 0		Összesen	Átlag	Nem 0	
			átlag	db			átlag	db
Értékesítés árbevétele	3 697 641	6 687	10 021	369	442 275	2 200	5 265	84
Aktivált saját teljesítmények értéke	75 845	137	1 149	66	-2 245	-11	-160	14
Egyéb bevételek	3 487 486	6 306	11 286	309	239 496	1 192	3 926	61
Összes hozam								
Anyagjellegű ráfordítások	3 906 637	7 064	7 484	522	703 759	3 501	3 609	195
Személyi jellegű ráfordítások	729 626	1 319	3 542	206	141 435	704	2 619	54
Értécsökkenési leírás	195 199	353	1 109	176	9 360	47	218	43
Egyéb ráfordítások	300 426	543	803	374	31 622	157	287	110
Összes ráfordítás								
Üzemi(üzleti) tevékenység eredménye	2 129 084	3 850	4 025	529	-206 650	-1 028	-1 028	201
Pénzügyi műveletek bevételei	136 076	246	394	345	18 070	90	175	103
Pénzügyi műveletek ráfordításai	103 959	188	2 363	44	5 931	30	539	11
Pénzügyi műveletek eredménye	32 117	58	92	350	12 139	60	116	105
Szokásos vállalkozási eredmény	2 161 201	3 908	4 085	529	-194 511	-968	-968	201
Rendkívüli bevételek	107 922	195	3 854	28	92 493	460	6 607	14
Rendkívüli ráfordítások	4 799	9	300	16	143	1	48	3
Rendkívüli eredmény	103 123	186	2 644	39	92 350	459	5 772	16
Adózás előtti eredmény	2 264 324	4 095	4 280	529	-102 161	-508	-508	201
Adófizetési kötelezettség	256 939	465	680	378	7 155	36	104	69
Adózott eredmény	2 007 385	3 630	3 802	528	-109 316	-544	-547	200
Osztalék	96 488	3 574	12 061	8	7 221	722	2 407	3
Eredménytartalék igénybevétele osztalék	98	4	98	1	0	0	0	0
Mérleg szerinti eredmény	1 481 724	2 679	2 928	506	-110 376	-549	-552	200
Mérleg								
A. Befektetett eszközök	3 514 419	6 355	14 002	251	214 669	1 068	3 111	69
I. Immateriális javak	26 976	49	692	39	4 079	20	314	13
II. Tárgyi eszközök	2 975 854	5 381	12 772	233	183 296	912	2 909	63
III. Befektetett pénzügyi eszközök	511 589	925	23 254	22	27 294	136	9 098	3
B. Forgóeszközök	6 939 200	12 548	12 803	542	924 951	4 602	4 648	199
I. Készletek	271 703	491	3 159	86	35 048	174	2 191	16
II. Követelések (vevők)	1 413 051	2 555	3 480	406	119 693	595	825	145
III. Értékpapírok	168 382	304	5 613	30	33 476	167	3 043	11
IV. Pénzeszközök	5 086 064	9 197	9 401	541	736 734	3 665	3 702	199
C. Aktív időbeli elhatárolások	95 557	173	1 620	59	2 593	13	216	12
ESZKÖZÖK ÖSSZESEN	10 551 034	19 080	19 219	549	1 142 213	5 683	5 711	200
D. Saját tőke	6 341 609	11 468	11 488	552	773 395	3 848	3 848	201
I. Jegyzett tőke	159 187	288	454	351	43 352	216	301	144
II. Jegyzett, de még be nem f. tőke	-20 330	-37	-1 452	14	-375	-2	-63	6
III. Tőketartalék	1 215 678	2 198	12 405	98	72 303	360	2 066	35
IV. Eredménytartalék	3 084 650	5 578	5 766	535	724 895	3 606	3 737	194
V. Lekötött tartalék	276 216	499	6 278	44	28 523	142	3 565	8
VI. Értékelési tartalék	144 484	261	20 641	7	15 073	75	5 024	3
VII. Mérleg szerinti eredmény	1 481 724	2 679	2 928	506	-110 376	-549	-552	200
E. Céltartalékok	50 903	92	3 394	15	9 882	49	1 976	5
F. Kötelezettségek	3 844 766	6 953	8 060	477	298 627	1 486	1 902	157
I. Hátrasorolt kötelezettségek	26 559	48	2 043	13	2 507	12	501	5
II. Hosszú lejáratú kötelezettségek	305 550	553	7 835	39	11 185	56	860	13
III. Rövid lejáratú kötelezettségek	3 512 657	6 352	7 587	463	284 935	1 418	1 912	149
G. Passzív időbeli elhatárolások	294 111	532	2 801	105	60 309	300	1 723	35
FORRÁSOK ÖSSZESEN	10 551 034	19 080	19 219	549	1 142 213	5 683	5 711	200
Összes hozam	7 260 972	13 130	16 769	433	679 526	3 381	6 534	104

Az EBT-knél is indokolt a regionális helyzet bemutatása, hiszen lényegesen eltérő termőhelyi, faállományi és gazdasági viszonyok között működnek.

Hegyvidék (Északi-középhegység – Dunántúli-középhegység)

A Hegyvidéken (12. táblázat) a leggyakoribb az erdőbirtokossági társulati forma (az összes fele), hasonló az arány a veszteségeseknél is. A 282 eredőbirtokossági társulatából 93 Üzemi eredménye negatív. Az Üzemi veszteséges 93 db-ból Értékesítési árbevétel 40, egyéb bevétel 29 esetben fordul csak elő.

A Hegyvidéki EBT-k átlagos Üzemi eredménye 3,5 millió Ft, de a veszteségesek 1,2 millió Ft átlagos veszteséget mutatnak ki. Az EBT-k átlagosan 9,8 millió Ft-os pénzeszközzel szemben az üzemi veszteségeseknek is van pénzeszköze, átlagban 3,2 millió Ft. A Jegyzett tőke minden csoportban alacsony, a Saját tőke átlag és a helyesbített átlag 2,9 millió Ft-ja alatta marad a jelenleg Kft-kre vonatkozó minimum követelménynek.

Dombvidék

A Dombvidék (12. táblázat) 191 eredőbirtokossági társulatából 76 Üzemi eredménye negatív.

Mindössze 28 db ért el Értékesítési árbevételt, átlagban 5,4 millió Ft, illetve 17 db-nál mutatnak ki Egyéb bevételt, átlagban 2,1 millió Ft. Az Üzemi eredmény összesen –54,9 millió Ft veszteséget (átlagban 700 ezer Ft-ot) tesz ki.

A mérlegben Tárgyi eszközt 18 társulat, Követelést viszont 53 társulat jelez. Itt is számottevő a Pénzeszköz, mindegyiknek van átlag 2,8 millió Ft-ja.

A korábban már említett minimális Jegyzett tőke mellett a veszteséges társulatok átlag Saját tőke értéke 2,7 millió Ft.

Síkvidék

A Síkvidék (12. táblázat) 80 erdőbirtokossági társulatából 32 db veszteséges.

16 db, tehát a felük mutat ki Árbevételt, ez a Síkvidéken lényegesen magasabb, 12,1 millió Ft átlagot jelent. Egyéb bevétel 15 társulatnál jelentkezett, átlagban 4,8 millió Ft összegben. A síkvidéki erdőgazdálkodás sajátosságaiból kifolyólag a veszteséges erdőbirtokossági társulatoknál is jelentős a Személyi jellegű ráfordítás, a 11 db-nál átlag 7,6 millió Ft.

A síkvidéki erdőbirtokossági társulatok átlagos Üzemi eredménye 2,8 millió Ft, de a veszteségeseké –1,3 millió Ft.

A mérlegben a Tárgyi eszközöknél 13 társulat mutat ki jelentős, átlagban 7,5 millió Ft nagyságot. A Pénzeszközöket tekintve szinte minden erdőbirtokossági társulatnak van jelentő Pénzeszköze, átlagban 7,4 millió Ft.

A veszteséges síkvidéki EBT-k Saját tőkéje viszonylag magas, 9,4 millió Ft, de jelentős Kötelezettséggel is rendelkeznek, az értéke átlag 4,7 millió Ft.

A táblázatból látható, hogy ezen értékek ellenére a síkvidéki veszteséges erdőbirtokossági társulatok működését jellemző eredménykimutatási és mérleg adatok csak töredékét képezik az összes síkvidéki, illetve a korrigált üzemi veszteséges erdőbirtokossági társulatoknak.

A veszteséges EBT-k regionális adatainak összevetése

A Hegyvidéken a 282 erdőbirtokossági társulatból 93 db veszteséges (33%), a Dombvidéken a 191 db-ból veszteséges 71 db (37%) és a Síkvidéken a 80 db-ból 32 (40%), összesen az 553 erdőbirtokossági társulatból 201 db (36%) veszteséges.

A Nettó árbevételben a legnagyobb a Síkvidék, a Hegyvidék ennek csak a fele, és mivel a Hegyvidéken és a Dombvidéken is lényegesen magasabb számú szervezet van, ezért az átlag is a Síkvidéken a legmagasabb.

Az **Egyéb bevétel** jelentőségéről már szoltunk a támogatás kapcsán (de a kiugró tárgyi eszköz értékesítést is megemlítettük).

Az Anyagjellegű ráfordítás csak a Dombvidéken magasabb némileg, míg a Személyi jellegű ráfordításoknál a Síkvidék kimagaslik, a Dombvidék pedig csak töredéke, így az átlagok között még nagyobb a differencia.

A Síkvidék értékcsökkenése (a kis darabszám ellenére) több mint a másik két régióban (nagyobb gépesítés).

A Hegyvidék Üzemi vesztesége magasabb, mint másik két régiónak az összege (a legtöbb a fizetendő társasági adója is), de sokszoros Rendkívüli bevételt számolt el.

A Követeléseknél és a Pénzeszközöknél a különbség a régiók között nem kimagasló.

A Jegyzett tőke és a Tőketartalék a Hegyvidéken a legnagyobb, de egyébként a Saját tőkéhez (az Eredménytartalékhoz) viszonyítva az értékek alacsonyak (az Eredménytartalék a veszteséges erdőbirtokosságnál is jelentősek, a veszteségesség általában nem súlyos).

12. táblázat: Erdőbirtokossági társulatok beszámoló értékei – Régiók – 2014 (E Ft)

	SÍKVIDÉK (32)				DOMBVIDÉK (76)				HEGYVIDÉK (93)			
	Összesen	Átlag	Nem 0		Összesen	Átlag	Nem 0		Összesen	Átlag	Nem 0	
			átlag	db			átlag	db			átlag	db
Értékesítés árbevétele	1 155 914	14 449	22 665	51	1 127 051	5 901	9 392	120			7 145	198
Aktivált saját teljesítmények értéke	30 966	387	2 064	15	14 330	75	955	15	30 549	108	849	36
Egyéb bevételek	488 571	6 107	9 771	50	905 725	4 742	10 177	89	2 093 190	7 423	12 313	170
Anyagjellegű ráfordítások	951 551	11 894	12 859	74	828 294	4 337	4 602	180	2 126 792	7 542	7 936	268
Személyi jellegű ráfordítások	354 255	4 428	10 419	34	80 715	423	1 302	62	294 656	1 045	2 679	110
Értékcsökkenési leírás	84 897	1 061	3 032	28	19 452	102	341	57	90 850	322	998	91
Egyéb ráfordítások	67 419	843	1 204	56	161 219	844	1 194	135	71 788	255	392	183
Üzemi (üzleti) tevékenység eredménye	217 329	2 717	2 898	75	957 426	5 013	5 203	184	954 329	3 384	3 535	270
Pénzügyi műveletek bevételei	20 069	251	379	53	37 598	197	319	118	78 409	278	451	174
Pénzügyi műveletek ráfordításai	91 763	1 147	6 555	14	4 159	22	416	10	8 037	29	402	20
Pénzügyi műveletek eredménye	-71 694	-896	-1 353	53	33 439	175	279	120	70 372	250	398	177
Szokásos vállalkozási eredmény	145 635	1 820	1 942	75	990 865	5 188	5 385	184	1 024 701	3 634	3 795	270
Rendkívüli bevételek	11 442	143	1 635	7	1 422	7	203	7	95 058	337	6 790	14
Rendkívüli ráfordítások	187	2	62	3	149	1	30	5	4 463	16	558	8
Rendkívüli eredmény	11 255	141	1 407	8	1 273	7	116	11	90 595	321	4 530	20
Adózás előtti eredmény	156 890	1 961	2 092	75	992 138	5 194	5 392	184	1 115 296	3 955	4 131	270
Adófizetési kötelezettség	29 064	363	510	57	106 071	555	877	121	121 804	432	609	200
Adózott eredmény	127 826	1 598	1 704	75	886 067	4 639	4 842	183	993 492	3 523	3 680	270
Osztalék	1 223	204	612	2	15 000	2 500	15 000	1	80 265	5 351	16 053	5
Eredménytartalék igénybevétele osztalékra	98	16	98	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Mérleg szerinti eredmény	72 996	912	1 014	72	768 683	4 025	4 418	174	640 045	2 270	2 462	260

12. táblázat folytatás: Erdőbirtokossági társulatok beszámoló értékei – Régiók – 2014 (E Ft)

	SÍKVIDÉK (32)				DOMBVIDÉK (76)				HEGYVIDÉK (93)			
	Összesen	Átlag	Nem 0		Összesen	Átlag	Nem 0		Összesen	Átlag	Nem 0	
			átlag	db			átlag	db			átlag	db
A. Befektetett eszközök	1 259 740	15 747	27 994	45	631 315	3 305	9 149	69	1 623 364	5 757	11 849	137
I. Immateriális javak	6 935	87	1 734	4	8 307	43	831	10	11 734	42	469	25
II. Tárgyi eszközök	1 223 842	15 298	28 461	43	610 976	3 199	9 698	63	1 141 036	4 046	8 985	127
III. Befektetett pénzügyi eszközök	28 963	362	3 620	8	12 032	63	2 406	5	470 594	1 669	52 288	9
B. Forgóeszközök	1 259 829	15 748	16 361	77	2 186 872	11 450	11 571	189	3 492 499	12 385	12 654	276
I. Készletek	104 860	1 311	6 168	17	41 703	218	2 317	18	125 140	444	2 454	51
II. Követelések (vevők)	394 601	4 933	5 637	70	431 234	2 258	3 102	139	587 216	2 082	2 981	197
III. Értékpapírok	22 384	280	4 477	5	65 957	345	8 245	8	80 041	284	4 708	17
IV. Pénzeszközök	737 984	9 225	9 584	77	1 647 978	8 628	8 766	188	2 700 102	9 575	9 783	276
C. Aktív időbeli elhatárolások	43 139	539	3 595	12	14 773	77	985	15	37 645	133	1 176	32
ESZKÖZÖK ÖSSZESEN	2 562 708	32 034	32 439	79	2 832 960	14 832	14 910	190	5 155 366	18 281	18 412	280
D. Saját tőke	1 468 359	18 354	18 354	80	1 290 654	6 757	6 757	191	3 582 596	12 704	12 749	281
I. Jegyzett tőke	53 032	663	914	58	36 197	190	292	124	69 958	248	414	169
II. Jegyzett, de még be nem fizetett tőke	-508	-6	-169	3	-62	0	-12	5	-19 760	-70	-3 293	6
III. Tőketartalék	353 539	4 419	17 677	20	201 366	1 054	6 293	32	660 773	2 343	14 365	46
IV. Eredménytartalék	760 495	9 506	9 877	77	200 684	1 051	1 067	188	2 123 471	7 530	7 865	270
V. Lekötött tartalék	144 805	1 810	10 343	14	38 923	204	2 994	13	92 488	328	5 440	17
VI. Értékelési tartalék	84 000	1 050	84 000	1	44 863	235	14 954	3	15 621	55	5 207	3
VII. Mérleg szerinti eredmény	72 996	912	1 014	72	768 683	4 025	4 418	174	640 045	2 270	2 462	260
E. Céltartalékok	7 804	98	3 902	2	23 954	125	3 422	7	19 145	68	3 191	6
F. Kötelezettségek	1 055 485	13 194	15 078	70	1 493 973	7 822	8 893	168	1 295 308	4 593	5 420	239
I. Hátrasorolt kötelezettségek	18 666	233	9 333	2	857	4	286	3	7 036	25	880	8
II. Hosszú lejáratú kötelezettségek	56 843	711	14 211	4	101 105	529	5 947	17	147 602	523	8 200	18
III. Rövid lejáratú kötelezettségek	979 976	12 250	14 203	69	1 392 011	7 288	8 593	162	1 140 670	4 045	4 917	232
G. Passzív időbeli elhatárolások	31 060	388	1 827	17	24 379	128	1 060	23	238 672	846	3 672	65
FORRÁSOK ÖSSZESEN	2 562 708	32 034	32 439	79	2 832 960	14 832	14 910	190	5 155 366	18 281	18 412	280

13. táblázat: Veszteséges Erdőbirtokossági társulatok beszámoló értékei – Régiók – 2014 (E Ft)

	SÍKVIDÉK (32)				DOMBVIDÉK (76)				HEGYVIDÉK (93)			
	Összesen	Átlag	Nem 0		Összesen	Átlag	Nem 0		Összesen	Átlag	Nem 0	
			átlag	db			átlag	db			átlag	db
Értékesítés árbevétele	194 838	6 089	12 177	16	150 791	1 984	5 385	28	96 646	1 039	2 416	40
Aktivált saját teljesítmények értéke	-939	-29	-470	2	-37	0	-6	6	-1 269	-14	-212	6
Egyéb bevételek	72 219	2 257	4 815	15	35 795	471	2 106	17	131 482	1 414	4 534	29
Anyagjellegű ráfordítások	203 641	6 364	6 569	31	218 495	2 875	3 035	72	281 623	3 028	3 061	92
Személyi jellegű ráfordítások	84 063	2 627	7 642	11	12 937	170	862	15	44 435	478	1 587	28
Értékcsökkenési leírás	4 804	150	534	9	1 990	26	124	16	2 566	28	143	18
Egyéb ráfordítások	16 490	515	868	19	8 054	106	179	45	7 078	76	154	46
Üzemi (üzleti) tevékenység eredménye	-42 880	-1 340	-1 340	32	-54 927	-723	-723	76	-108 843	-1 170	-1 170	93
Pénzügyi műveletek bevételei	10 631	332	625	17	3 616	48	82	44	3 823	41	91	42
Pénzügyi műveletek ráfordításai	5 809	182	1 162	5	7	0	2	3	115	1	38	3
Pénzügyi műveletek eredménye	4 822	151	284	17	3 609	47	80	45	3 708	40	86	43
Szokásos vállalkozási eredmény	-38 058	-1 189	-1 189	32	-51 318	-675	-675	76	-105 135	-1 130	-1 130	93
Rendkívüli bevételek	10 583	331	2 646	4	49	1	25	2	81 861	880	10 233	8
Rendkívüli ráfordítások	140	4	70	2	3	0	3	1	0	0	0	0
Rendkívüli eredmény	10 443	326	2 089	5	46	1	15	3	81 861	880	10 233	8
Adózás előtti eredmény	-27 615	-863	-863	32	-51 272	-675	-675	76	-23 274	-250	-250	93
Adófizetési kötelezettség	1 694	53	106	16	329	4	16	20	5 132	55	156	33
Adózott eredmény	-29 309	-916	-916	32	-51 601	-679	-688	75	-28 406	-305	-305	93
Osztalék	559	280	559	1	0	0	0	0	6 662	952	3 331	2
Eredménytartalék igénybevétele osztalékra	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Mérleg szerinti eredmény	-29 868	-933	-933	32	-51 699	-680	-689	75	-28 809	-310	-310	93

13. táblázat folytatás: Veszteséges Erdőbirtokossági társulatok beszámoló értékei – Régiók – 2014 (E Ft)

	SÍKVIDÉK (32)				DOMBVIDÉK (76)				HEGYVIDÉK (93)			
	Összesen	Átlag	Nem 0		Összesen	Átlag	Nem 0		Összesen	Átlag	Nem 0	
			átlag	db			átlag	db			átlag	db
A. Befektetett eszközök	123 799	3 869	9 523	13	37 309	491	1 865	20	53 561	576	1 488	36
I. Immateriális javak	0	0	0	0	200	3	67	3	3 879	42	388	10
II. Tárgyi eszközök	97 372	3 043	7 490	13	36 242	477	2 013	18	49 682	534	1 553	32
III. Befektetett pénzügyi eszközök	26 427	826	26 427	1	867	11	434	2	0	0	0	0
B. Forgóeszközök	310 578	9 706	10 019	31	266 535	3 507	3 507	76	347 838	3 740	3 781	92
I. Készletek	29 322	916	5 864	5	1 964	26	393	5	3 762	40	627	6
II. Követelések (vevők)	50 069	1 565	1 788	28	35 205	463	664	53	34 419	370	538	64
III. Értékpapírok	1 628	51	814	2	15 294	201	5 098	3	16 554	178	2 759	6
IV. Pénzeszközök	229 559	7 174	7 405	31	214 072	2 817	2 817	76	293 103	3 152	3 186	92
C. Aktív időbeli elhatárolások	718	22	359	2	326	4	109	3	1 549	17	221	7
ESZKÖZÖK ÖSSZESEN	435 095	13 597	14 035	31	304 170	4 002	4 002	76	402 948	4 333	4 333	93
D. Saját tőke	300 838	9 401	9 401	32	202 936	2 670	2 670	76	269 621	2 899	2 899	93
I. Jegyzett tőke	9 432	295	449	21	9 922	131	171	58	23 998	258	369	65
II. Jegyzett, de még be nem fizetett tőke	-352	-11	-176	2	-23	0	-12	2	0	0	0	0
III. Tőketartalék	23 908	747	3 415	7	12 375	163	952	13	36 020	387	2 401	15
IV. Eredménytartalék	273 802	8 556	8 832	31	230 362	3 031	3 071	75	220 731	2 373	2 508	88
V. Lekötött tartalék	23 916	747	5 979	4	1 917	25	639	3	2 690	29	2 690	1
VI. Értékelési tartalék	0	0	0	0	82	1	82	1	14 991	161	7 496	2
VII. Mérleg szerinti eredmény	-29 868	-933	-933	32	-51 699	-680	-689	75	-28 809	-310	-310	93
E. Céltartalékok	7 804	244	3 902	2	725	10	363	2	1 353	15	1 353	1
F. Kötelezettségek	122 443	3 826	4 709	26	90 360	1 189	1 457	62	85 824	923	1 244	69
I. Hátrasorolt kötelezettségek	0	0	0	0	438	6	438	1	2 069	22	517	4
II. Hosszú lejáratú kötelezettségek	0	0	0	0	6 845	90	978	7	4 340	47	723	6
III. Rövid lejáratú kötelezettségek	122 443	3 826	4 709	26	83 077	1 093	1 432	58	79 415	854	1 222	65
G. Passzív időbeli elhatárolások	4 010	125	668	6	10 149	134	923	11	46 150	496	2 564	18
FORRÁSOK ÖSSZESEN	435 095	13 597	14 035	31	304 170	4 002	4 002	76	402 948	4 333	4 333	93

3.2. Az erdőbirtokossági társulatok kiemelt eredménykimutatás és mérleg tételeinek megoszlása

Táblázatba foglaltuk a Beszámoló 11 kiválasztott mérleg és eredménykimutatás tételét (az Értékesítés nettó árbevételétől az Eredménytartalékig). A táblázat soraiban a minimális és a maximális értékek mellett a sorba rendezett EBT-k további 9 elemének adatait közöljük, tehát átlagosan a minden 12%-át. A táblázat tartalmazza az összes, az átlag és a „nem 0” átlag értékeket is. Az elemzés alapján a kiugró szélső (minimum, maximum) értékek kihagyásával megismételtük a számítást, így módosított összes, átlag és „nem 0” átlag értékeket nyertünk, ezzel jobban jellemezhető az erdőbirtokossági társulat csoport. Az Üzemi eredmény alapján 7 szervezetet hagyunk ki (3 Nyereségest és 7 Veszteségest), de a más tételknél kiugró adattal rendelkezőket bennhagytuk (amely a gazdálkodási típusból is ered).

Az **Értékesítés nettó árbevétele alacsony**, az EBT-k egynegyedénél nulla, és további egynegyedénél az érték alig haladja meg az 1 millió Ft-ot. A legmagasabb több mint 220 millió Ft árbevétel az átlagokat szépíti („nem 0” átlag 10 millió Ft), de az EBT-eket inkább az jellemzi, hogy 480 db-é alig éri el a 12 millió Ft-ot, amely még mindig nem nevezhető vállalkozási teljesítménynek.

Az **Egyéb bevétel** esetén is megállapíthatjuk kis értékét, hogy 37%-a nem rendelkezik ilyen adattal, és összességében 62%-uké nem éri el az 1 millió Ft-ot. A „nem 0” átlagértéket azonban (11,3 millió Ft-ot) azonban a legmagasabb 663 millió Ft befolyásolja, de ez nem az általunk fontosnak tartott támogatásból, hanem egyszери ingatlan értékesítésből származik.

Az Összes hozam az Értékesítés nettó árbevételéből és az Egyéb bevétel összegzéséből származik, így a differenciálódáshoz új szempontot most nem ad.

Az **Üzemi eredményt** tekintve egynegyedük veszteséges (igaz, csak 5%-uknál nagyobb az 1 millió Ft-nál). Összességében az erdőbirtokossági társulatok 62%-a alig ér el 1 millió Ft Üzemi eredményt, amely a vállalkozások működésénél nagyon alacsony értéknek tekinthető. A nagyon nagy Üzemi eredményű társulatok nem termelő tevékenységű árbevételből és nem támogatásból érték el azt. A Módosított átlag jóval szerényebb. (A Korrigált üzemi eredménynél figyelmen kívül hagytuk az Egyéb bevételt, és így már az erdőbirtokossági társulatok több mint fele veszteséges, mindössze 13%-uk érne el 1,7 millió Ft-nál nagyobb eredményt.)

A társulatok mérlegét tekintve a kapacitás szempontjából kiemelt **Tárgyi eszközöknél** felük semmilyen befektetett eszközzel nem rendelkezik, és mindössze 13%-uknál éri el a 3 millió Ft-ot a könyv szerinti nettó érték. A Tárgyi eszközök átlag értéke 5,4 millió Ft-ot, a „nem 0” átlagérték 12,8 millió Ft-ot jelent, tehát a gépi kapacitással rendelkezők is jelentős fejlesztésre szorulnának.

Az összes Forgóeszköz (a Követelés és a Pénzeszköz miatt) már jóval nagyobb összegeket mutat.

A **Jegyzett tőke alacsony, Tőketartalék alig van**, lényegében az előző időszak felhalmozott, szervezetben hagyott eredménye, az **Eredménytartalék közel azonos a Saját tőkével**. A Saját tőke az erdőbirtokosságok felében nem éri el a vállalkozási minimumot sem.

14. táblázat: Az erdőbirtokossági társulatok kiemelt eredménykimutatás és mérleg tételeinek megoszlása
A táblázatok sorainak kiegészítése a szélsőértékek kivétele után. Ez jellemző az EBT csoportra.

ÖSSZES EBT (M Ft)													
Ssz.	%		Értéke sítés nettó árbevétel	Egyéb bevétel	Összes hozam	Üzemi ered mény	Kivett üzemi ered mény	Tárgyi eszköz	Forgó eszköz	Pénz- eszköz	Saját tőke	Tőke- tartalék	Ered mény- tartalék
1	-	↓	0,0	0,0	0,0	-32,8	-139,5	0,0	0,0	0,0	-35,5	-0,7	-505,7
28	95	5	0,0	0,0	0,0	-1,2	-15,1	0,0	0,0	0,0	-0,4	0,0	-0,9
69	87	12	0,0	0,0	0,0	-0,4	-4,1	0,0	0,2	0,1	0,0	0,0	-0,3
138	75	25	0,0	0,0	0,0	-0,1	-1,1	0,0	0,9	0,5	0,5	0,0	0,1
206	62	37	0,2	0,0	1,1	0,0	-0,3	0,0	1,8	1,3	1,3	0,0	0,7
275	50	50	1,2	0,0	2,5	0,3	-0,1	0,0	3,4	2,3	2,7	0,0	1,4
344	37	62	2,5	0,9	4,8	1,2	0,0	0,1	6,7	4,7	5,1	0,0	2,9
413	25	75	4,8	3,3	11,0	2,8	0,4	0,4	12,3	9,3	9,3	0,0	5,8
481	12	87	12,3	11,5	24,7	7,3	1,8	3,0	22,9	16,9	17,1	0,1	10,4
523	5	95	27,6	24,0	47,4	15,6	5,0	15,3	39,1	30,8	43,2	2,1	18,9
553	↑	-	220,8	662,9	662,9	536,8	70,1	288,1	688,9	688,9	753,9	427,6	611,3
Össz. (553)			3 697,6	3 487,5	7 261,0	2 129,1	-1 058,0	2 975,9	6 939,2	5 086,1	6 341,6	1 215,7	3 084,7
Átlag			6,7	6,3	13,1	3,9	-1,9	5,4	12,5	9,2	11,5	2,2	5,6
Nem 0 átlag			10,0	11,3	16,8	4,0	-2,0	12,8	12,8	9,4	11,5	12,4	5,8
Kivett üzemi eredmény szélsőértékek száma: 7													
Össz. (546)			3 384,9	2 715,6	6 179,9	1 500,2	-1 049,2	2 830,8	5 774,0	4 150,3	6 030,4	1 206,4	3 395,4
Átlag			6,2	5,0	11,3	2,7	-1,9	5,2	10,6	7,6	11,0	2,2	6,2
Nem 0 átlag			9,3	9,0	14,5	2,9	-2,0	12,4	10,8	7,8	11,1	12,4	6,4

Az EBT-k főbb gazdasági jellemzőinél az összes darabszámból százalékkal képzett sorszámhoz tartozó értékeket adjuk meg.

A „Kivitelező” típusú szervezetnél fontos tételeknél az EBT-k Tárgyi eszköz kapacitása a legrosszabb, de Forgóeszköz ellátottságuk vagy Saját tőkékük is minimális.

Jelentős számban Árbevétellel sem rendelkeznek, így az Üzemi eredményük, felhalmozott Eredménytartalékuk is alacsony.

Veszteséges erdőbirtokossági társulatok kiemelt eredménykimutatás és mérleg tételeinek megoszlása

A veszteséges társaságok több mint 60%-a nem rendelkezett Értékesítésből adódó bevétellel. Ahol volt bevétel, ott átlagosan 5 millió Ft felett volt.

A portfólióra vonatkozóan 67%-nak volt értékesítésből adódó bevétele, átlagosan 10 millió Ft felett.

A veszteséges EBT-k Adózás előtti eredménye -102 millió Ft (veszteség) volt (átlagosan -508 ezer Ft). Ennek ellenére több mint 7 millió Ft adót fizettek be, ez 69 társaságot érintett, átlagban 104 ezer Ft.

Az Üzemi veszteség mértékét tekintve a társaságok 39%-ának vesztesége 100 ezer Ft alatti. 30%-uknál a veszteség 100 és 500 ezer Ft közötti, 12 %-uknak 500 ezer és 1 millió Ft közötti. 39 EBT-nak (19%) van 1 millió Ft feletti üzemi vesztesége. Megjegyezzük, hogy a Korrigált üzemi eredményeket tekintve a társaságok 7%-nál 0 vagy pozitív ez az érték. A többi esetben a vártnak megfelelően ezek az értékek az egyre nagyobb veszteségek irányába tolódnak. A társaságok negyedének 1 millió Ft feletti a Korrigált üzemi vesztesége (többtíz milliós veszteségek is vannak).

Az összesenhez hasonló táblázatba foglaltuk a negatív Üzleti eredményű erdőbirtokossági társulatok kiemelt elemeinek megoszlását.

Az Értékesítés nettó árbevételénél a társulatok 50%-ánál az érték nulla, csak 25%-uknál éri el az 1,0 M Ft-ot. Az átlag 5,3 M Ft, amely az összesennek mintegy fele.

Az Egyéb bevétel is a veszteséges erdőbirtokossági társulatok 75%-ánál nulla vagy jelentéktelen. Az átlagot néhány nagy érték megemeli, de ez nem támogatás, hanem Tárgyi eszköz értékesítés. (A nemzetközi számvitel ezeknek a tárgyi eszköz értékesítéseknek csak az egyenlegét jeleníti meg.)

Az Üzemi eredmény negatív (így alakul ki a csoport), de a veszteség nem jelentős. Figyelembe véve az Eredménytartalékot és a Saját tőkét a veszteség nem általános és nem hosszú idejű (természetesen egy részük számára súlyos). Az üzemi veszteség 75%-a kb. 500 E Ft. alatti, 37%-nál a 100 E Ft-ot sem éri el. A Korrigált üzemi veszteség mértéke és megoszlása csak kissé tér el az üzemi veszteségtől, az Egyéb bevétel szerepe kisebb.

A mérleget tekintve a veszteséges erdőbirtokossági társulatok Befektetett eszköz ellátottsága minimális, 62%-nál nulla, 75%-nál 100 E Ft könyv szerinti nettó érték, illetve az 1,0 és 5,0 M Ft-os lépcsők is gazdaságilag nagyon alacsonyak.

A Pénzeszköz a veszteségeseknél töredéke az erdőbirtokossági társulatokénak, egy negyedüknél minimális (Kb. 100 E Ft), egy negyedüknél meghaladja a 4,0 M Ft-ot.

A tőkehelyzetet tekintve a Tőketartalék gyakorlatilag hiányzik (a negatív hibás). A társulatok egy negyedének Saját tőkéje negatív vagy lényegében nulla, kb. egynegyedének van a gazdálkodáshoz minimálisan elfogadható (a korlátolt felelősségű társaságokra előírt) 3,0 M Ft-ot meghaladó Saját tőkéje. Az Eredménytartalék megoszlása nagyban hasonlít a Saját tőkére, egynegyedüknek nincs felhalmozott pozitív eredménye, mindössze egy-harmaduké haladja meg az 1,5 M Ft-ot.

15. táblázat: Az erdőbirtokossági társulatok kiemelt eredménykimutatás és mérleg tételeinek megoszlása – Veszteséges

VESZTESÉGES EBT (M Ft)													
Ssz.	%		Értékesítés nettó árbevétele	Egyéb bevétel	Összes hozam	Üzemi eredmény	Kivett üzemi eredmény	Tárgyi eszköz	Forgó eszköz	Pénzeszköz	Saját tőke	Tőke-tartalék	Eredmény-tartalék
1	–	↓	0,0	0,0	0,0	-32,8	-81,1	0,0	0,0	0,0	-7,0	-0,7	-10,7
10	95	5	0,0	0,0	0,0	-3,9	-9,3	0,0	0,0	0,0	-0,8	0,0	-0,9
25	87	12	0,0	0,0	0,0	-1,5	-2,5	0,0	0,1	0,0	-0,3	0,0	-0,4
50	75	25	0,0	0,0	0,0	-0,7	-1,0	0,0	0,3	0,1	0,0	0,0	0,0
75	62	37	0,0	0,0	0,0	-0,4	-0,4	0,0	0,6	0,3	0,3	0,0	0,3
100	50	50	0,0	0,0	0,0	-0,2	-0,2	0,0	1,1	0,7	0,8	0,0	0,8
125	37	62	0,0	0,0	0,4	-0,1	-0,1	0,0	2,2	1,7	1,7	0,0	1,5
150	25	75	1,1	0,0	1,7	-0,1	0,0	0,1	4,3	3,6	4,0	0,0	3,4
175	12	87	2,8	0,5	4,8	0,0	0,0	0,9	10,2	7,1	7,8	0,1	7,4
190	5	95	9,2	5,6	14,4	0,0	0,0	5,8	18,6	15,1	15,6	1,3	14,8
201	↑	–	93,3	80,4	95,3	0,0	5,7	29,1	74,6	51,4	71,3	23,6	75,8
Össz. (201)			442,3	239,5	679,5	-206,7	-414,5	183,3	925,0	736,7	773,4	72,3	724,9
Átlag			2,2	1,2	3,4	-1,0	-2,1	0,9	4,6	3,7	3,8	0,4	3,6
Nem 0 átlag			5,3	3,9	6,5	-1,0	-2,1	2,9	4,6	3,7	3,8	2,1	3,7
Kivett üzemi eredmény szélsőértékek száma: 4													
Össz.(197)			333,4	222,4	557,2	-121,9	-315,0	175,6	795,5	642,2	698,0	63,0	610,6
Átlag			1,7	1,1	2,8	-0,6	-1,6	0,9	4,0	3,3	3,5	0,3	3,1
Nem 0 átlag			4,2	3,8	5,6	-0,6	-1,6	2,9	4,1	3,3	3,5	1,9	3,2

A szélső értékek kihagyásával a veszteség csökkent.

Elkészítettük a (Ráfordítás – Hozam – Eredmény) Mérleg táblázatot is a módosított értékekkel

A veszteséges erdőbirtokossági társulatok Ráfordítás – Hozam – Eredmény (Veszteség) táblázata (15. táblázat) alapján megállapítható, hogy az Értékesítés nettó árbevétele és az Egyéb bevétel elmaradása jelentős, a sokkal kisebb Összes ráfordítás ellenére alakul ki a veszteség, Eredménytartalékuk alacsony.

4. Összefoglalás és megvitatás

A magán erdőgazdálkodásban visszatérő gondként jelenik meg az alacsony jövedelmezőség, illetve a veszteséges szervezetek bizonytalansága (Az állami erdészeti részvénytársaságok általában nyereségesek, de a nyereség differenciált, illetve alacsony szintű, az eltérő erdészeti társaságok szintjén már kiegészítik egymást).

Az Erdővagyon-gazdálkodási Intézet és munkatársai a magán-erdőgazdálkodás kezdetétől folyamatosan vizsgálták a gazdálkodási folyamatokat (akkor is, amikor nem kaptak rá megbízást, finanszírozást).

Jelen tanulmányban a magán-erdőgazdálkodás különböző szervezet csoportjai és régiói gazdasági teljesítményéről tudunk beszámolni az EVGI által megvásárolt, a kettős könyvvitelű vállalkozások beszámolóinak alapján.

A fókuszban a veszteséges gazdálkodók állnak különösen a speciális szervezetű és gazdálkodású erdőbirtokossági társulatok (illetve az egyéni vállalkozások).

Megállapításunk szerint nemcsak a sajnálatos veszteség jelenti a problémát, hanem ennek támogatástól függése (Egyéb bevétel) is. Ugyanakkor a társulatok **műszaki** és **személyi** ellátottsága rendkívül alacsony, külső vállalkozásokra hagyatkozásuk magas. A szervezetek alig alakultak Jegyzett tőkével, Saját tőkéjük sem tud stabil gazdálkodást biztosítani.

Megállapítottuk, hogy a globál értékek és az azokból az összes szervezettel képzett átlagok magyarázó ereje kicsi. Mindössze 7 (3 nyereséges és 4 veszteséges) kiugró adatú vállalkozás kihagyásával az Üzemi eredmény/veszteség és átlaga jelentősen megváltozott. (Más tételeknél a tényleges értékekkel is képeztük az átlagokat.)

Az erdőbirtokossági társulatok jellemzésénél is indokolt a mérleg és eredménykimutatás elemeinek megoszlását elemezni, amelyhez a teljes csoport összes tagjának adatai szükségesek, csak így lehet helyes következtetésekre jutni.

A további vizsgálatok nyilvánvalóan szükségesek, és azok tudják megalapozni a speciális erdőbirtokossági társulatok jövőjével, szabályozásával kapcsolatos erdészeti politikai és abból következő, a kapcsolódó döntéseket. – A Magán-erdészeti Tesztüzem Hálózat az egységes számviteli beszámolót, a főkönyvi számlákat előírhatná, ösztönözhetné. A vizsgálat eredményei alapján javasoljuk a magán-erdőgazdálkodás, illetve egyes csoportjai problémáival való foglalkozásban a tesztüzem hálózati rendszer visszaállítását, ebben a gazdálkodási adatok gyűjtését és elemzését, a típus gazdálkodóknál interjúk készítését.

Az **erdőkezelő** intézményének tervezett bevezetése gazdasági hatásvizsgálatokat igényelne, amely a jelenlegi adatbázisokon is elkezdhető, a gazdálkodási elképzelések számvitelileg kontrolálhatók.

A jövedelmezőség szempontjából a jelenlegi 2014-2020-as időszakban is kiemelkedő a különböző támogatások hatása, de a fejlesztési, erdőállomány építési, illetve költséget vagy árbevételt kompenzáló (esetleg ösztönző) támogatások gazdasági működése nagyon eltérő (a tulajdonosnál és/vagy a gazdálkodónál).

Az erdőbirtokossági társulatok száma és jelentősége ugyan csökken, de mivel jövedelmezőségük leginkább az erdőgazdálkodási tevékenységtől függ, így az erdészeti politikai (erdőtörvény változtatási) döntéseknek kiemelten fontos ökonómiai előkészítése és hatása van.

Sopron, 2016. június – 2018. július

A magán-erdőgazdálkodási társas vállalkozások szerepének alakulása (2016-ig)

Szücs Róbert – Lett Béla

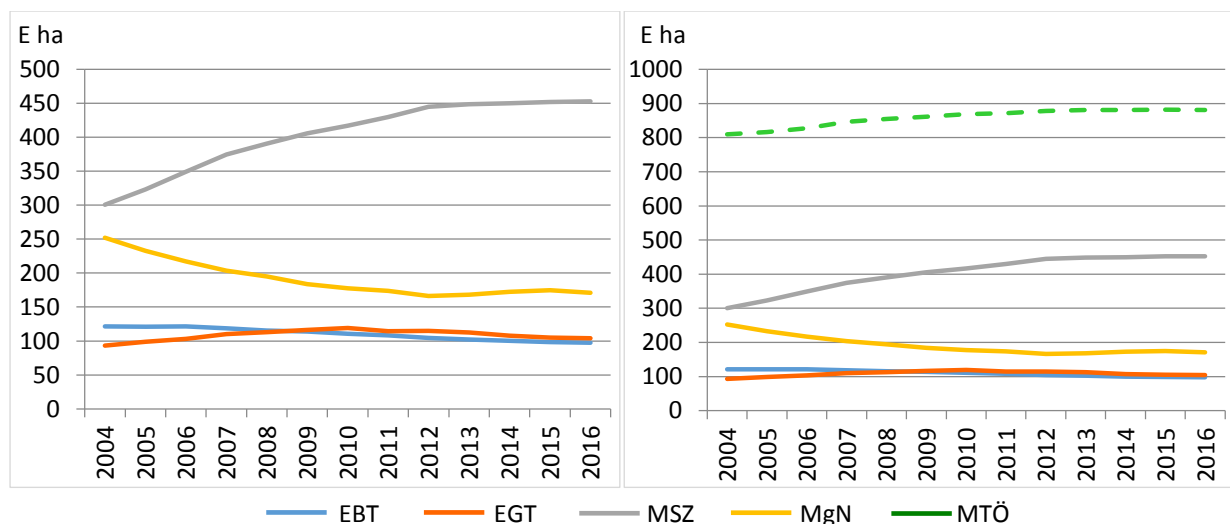
Az erdőtelepítések csökkenésével a magánerdő területének növekedése megállt, sőt mérséklődés következett be. (A bejegyzett erdőgazdálkodó nélküli terület rendezése csökkent, magas szinten állandósult, visszafordulás-lehetősége jelent meg.) A problémásnak ítélt Magánszemélyek területe (az erdőtelepítésekkel dinamikusan) nőtt, majd tetőzött és csökkent.

1. táblázat: A gazdálkodási formák terület változása (ha)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
EBT	121 506	121 008	121 324	118 864	115 425	113 832	110 539	108 397	104 678	102 190	100 112	98 580	97 626
EGT	92 950	98 911	103 179	110 329	113 135	116 357	119 112	114 613	114 648	112 579	107 651	105 104	103 946
MSZ	300 616	323 374	349 075	374 696	390 930	405 820	417 216	429 618	445 018	448 932	450 059	452 159	452 827
MgN	252 188	232 605	217 074	203 543	194 825	183 881	177 740	173 704	166 289	168 355	172 574	174 529	170 935
MTÖ	809 730	816 697	827 521	846 731	855 131	861 069	868 429	871 643	877 921	880 620	881 464	882 420	881 246

Rövidítések: MSZ – Magánszemély MgN – Magántulajdonú erdők gazdálkodó nélkül
MTÖ – Magántulajdonban lévő erdők összesen

Az erdőtelepítések és a rendezetlen területek csökkentése érdekében vállalt kompromisszum a Magán személy bejegyzett erdőgazdálkodók területét növelte meg (a rendezett területek **kétharmada**).

1. ábra: A gazdálkodási formák terület változása

A fával borított erdőterületen belül a gazdasági és az egyéb rendeltetés egyaránt növekedett (2. táblázat), az EBT-k esetében az egyéb rendeltetés változatlan, a csökkenés teljes egészében a gazdasági erdőket érinti (3. táblázat).

2. táblázat: A rendeltetés változása (fával borított terület) (ha)

Rendeltetés	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Gazdasági	605 089	610 037	622 046	635 396	643 809	647 465	653 097	654 489	656 869	658 049	657 053	656 187	653 054
Egyéb	175 129	177 338	176 059	182 189	182 131	184 552	186 624	188 576	192 429	193 881	195 565	197 492	199 199
Összes	780 218	787 375	798 104	817 586	825 940	832 017	839 721	843 065	849 298	851 930	852 618	853 679	852 254

3. táblázat: A rendeltetés változása az Erdőbirtokossági társulatoknál (ha)

Rendeltetés	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Gazdasági	93 588	93 091	92 463	89 809	86 555	85 259	82 449	80 628	77 726	75 625	73 816	71 982	71 073
Egyéb	24 426	24 422	25 337	25 615	25 540	25 305	24 953	24 769	24 071	23 821	23 654	24 024	24 041
Összes	118 014	117 514	117 799	115 424	112 095	110 564	107 402	105 397	101 797	99 446	97 471	96 006	95 114

A szerkezetben belül az EBT-k területe (és száma) folyamatosan, érdemben csökkent. Az EGT-k területe (és száma) a kezdeti gyarapodás után indult fogyásnak.

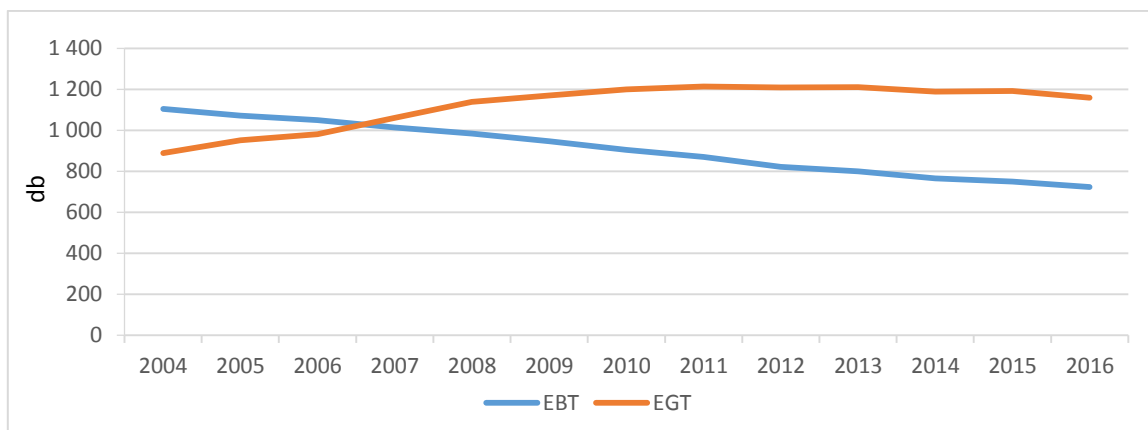
A magán személy bejegyzett erdőgazdálkodók száma újabb 10 ezerrel nőtt.

A tendenciák és a rendezetlen (171 E ha) működésbe vitele a szerkezetnek a fennmaradását okozza.

4. táblázat: A szervezetek számának változása (db, fő)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
EBT	1 104	1 072	1 049	1 014	984	946	904	870	822	799	765	750	723
EGT	889	951	981	1 060	1 139	1 169	1 200	1 214	1 208	1 211	1 188	1 192	1 159
MSZ	24 800	26 052	27 703	29 244	30 131	31 178	32 028	33 075	34 212	34 891	35 298	35 369	35 635
EszEg	153	220	284	386	494	542	611	675	727	809	853	869	915
MTŐ	27 231	28 573	30 280	31 951	32 984	34 054	34 943	36 011	37 134	37 864	38 248	38 313	38 548

Rövidítések: MSZ – Magánszemély EszEg – Egyéb szektorba tartozó erdőgazdálkodók
 MTŐ – Magántulajdonban lévő erdők összesen

Megjegyzés: NÉBIH szerint

2. ábra: A szervezetek számának változása

Amit a számvitel/számok mutatnak a magán-erdőgazdálkodási társas vállalkozásokról (EBT, EGT – 2014)

Lett Béla – Stark Magdolna – Szücs Róbert – Horváth Sándor

A rendelkezésre álló erdészeti szervezeti adatokat legyűjtöttük, és azok alapján csoportosítottuk a szervezeteket a jellemzéshez: a vizsgálat az erdőbirtokossági társulatokra (EBT) és az erdőgazdálkodási társaságokra (EGT) irányult, amelyen belül a régiókra is kitértünk (Hegyvidék – Északi Közép-hegység/Dunántúli Közép-hegység, Dombvidék – Dunántúl és Síkvidék – Alföld). A régiók értékelésénél az eltérő szervezetszám miatt a százalékos adatokat is használjuk.

1. táblázat: A magán-erdőgazdálkodási társas vállalkozások száma (db)

	Síkvidék	Dombvidék	Hegyvidék	Összesen	Nyereséges	Veszteséges
EBT	77	191	282	550	364	186
EGT	276	295	420	991	650	341
Összesen	353	486	702	1541	1014	527
%	23	32	45	100	66	34

A gazdálkodó szervezetek száma jelentős, bár az elmúlt évtizedben számottevő csökkenés történt. Az erdészeti szervezetek (EBT, EGT) gazdasági tevékenységét a számviteli beszámoló vagyoni (mérleg) és jövedelmezőségi (eredménykimutatás) helyzetét mutató értékek alapján jellemezzük. Az értékcsoportokhoz tartozó gyakoriságok jól tükrözik a szervezetek eloszlását, általában a rendkívül alacsony gazdasági kapacitást és teljesítményt regisztráljuk.

Az EBT és EGT különböző darabszámának torzító hatásának elkerülésére a szervezet-szám adott százalékához tartozó értékeket is legyűjtöttük (a 45–65%-hoz tartozó összegeket tekintjük fontosnak, az ez alatti értékek problémás gazdálkodást jeleznek). A szélső értékeket jelezzük, de a szervezet csoportot jellemző hatásuk nincs.

Az eszközellátottság alacsony szintjét mutatja, hogy az EBT-k több mint felének (az EGT-k negyedének) egyáltalán nincs befektetett eszköz nettó értéke, a 20 M Ft-ot az EBT-k 5%-a (az EGT-k 15%-a) sem haladja meg. (Az EBT-k 2001-ig szerezhettek, apportálhattak vagy vásárolhattak erdőt – erdőföldet és élőfaállományt, de erre legfeljebb kivételesen került sor.) (2. táblázat)

A Forgóeszközök a (saját és vásárolt) készleteket, a (vevői és egyéb) követeléseket és a pénzeszközöket tartalmazza. A legnagyobb gyakoriság ennél sem éri az 5 M Ft-ot, hasonlóan az egyébként legjelentősebb pénzeszközökhöz (2. táblázat).

Az EBT-k alakításánál Jegyzett tőkét egyáltalán vagy csak minimálisan (1 M Ft alatt) jegyeztek. Az EGT-knél minimális Jegyzett tőke előírás van (amelyet a KFT-knél azóta emeltek), így itt a 0,5, illetve a 3,0 M Ft-tal kerültek megalapításra a szervezetek.

Az EBT-k alacsony eszközállománya miatt kötelezettség igénybe vétele sem történt (meghatározóan 0,5 M Ft alatti). Az EGT kötelezettségeinek értéke leggyakrabban 1–10 M Ft között van (de egynegyedüknél a 0,5 M Ft-ot sem éri el) (2. táblázat).

2. táblázat: A szervezetek gyakorisága a számviteli mérleg tételeinek értékcsoportjaiban (db)

Megnevezés	Értéktartomány											Összesen	
	0–0	0–100	100–500	0,5–1	1–2	2–5	5–10	10–20	20–50	50–100	100–200		200–
	E Ft			M Ft	M Ft			M Ft			M Ft		
Befektetett eszköz													
EBT	303	37	71	24	27	24	28	14	10	6	4	0	550
EGT	234	43	109	78	94	133	87	70	67	39	19	20	991
Forgóeszköz													
EBT	12	43	52	49	56	102	72	83	58	19	3	1	550
EGT	6	31	102	70	108	207	165	124	98	38	23	19	991
Pénzeszköz													
EBT	13	65	61	48	66	101	70	69	40	9	2	0	550
EGT	17	121	173	105	137	193	132	51	48	11	3	0	991
Jegyzett tőke													
EBT	203	117	180	29	7	11	1	2					550
EGT	4	181	393	49	15	303	12	12	11	3	2	6	991
Kötelezettség													
EBT	78	101	106	60	56	49	38	29	22	7	4		550
EGT	50	73	109	93	102	173	129	101	88	39	13	21	991

3. táblázat: A szervezetek nagyság szerinti sorának az értékei a számviteli mérleg tételeinél (E Ft)

EBT		Befektetett eszköz		Forgóeszköz		Kötelezettség		EGT	
%	db	EBT	EGT	EBT	EGT	EBT	EGT	%	db
100	550							100	991
5	28	0	0	15	138	0	0	5	50
15	83	0	0	280	571	4	165	15	149
25	138	0	29	857	1 281	43	562	25	248
35	193	0	314	1 642	2 361	160	1 193	35	347
45	248	0	884	2 727	3 663	355	2 289	45	446
55	303	0	1 725	4 613	5 376	575	3 901	55	545
65	358	161	3 506	7 581	8 323	1 156	6 405	65	644
75	413	541	7 542	12 294	13 243	2 407	10 839	75	743
85	468	2 319	18 909	19 966	25 672	6 369	21 353	85	842
95	523	15 373	79 820	41 764	72 545	27 516	67 863	95	941
Szélső értékek		116 295	436 368	96 585	385 372	89 742	545 368	Szélső értékek	
		277 692	861 824	330 423	990 120	213 303	1 585 945		

Az eltérő szervezeti darabszám miatt jó bemutatási módszernek választottuk a gyakorisághoz kapcsolódó értékek megadását. Ebből is kimutatható, hogy az EBT-k befektetett eszközeinek értéke a 95%-kuknál 15 M Ft-alatt van (az EGT-knél 85% 20 M Ft alatti.) (3. táblázat)

Az EBT-k alacsony aktivitását (esetleg a szakaszos, kihagyó gazdálkodást) jelzi az árbevétel hiánya (EBT-knél és EGT-knél is) vagy nagyon alacsony szintje (a tagoknak jutató faterméket is értékesítésnek kell/ene tekinteni) (4. táblázat).

Árbevétel nélkül gazdálkodás, tevékenység sem lehetséges. Az Egyéb bevételek (benne a támogatások) még esetlegesebbek, elenyészőbbek (4. táblázat).

4. táblázat: A szervezetek gyakorisága a számvitel Hozam-Ráfordítás tételeinek értékcsoportjaiban (db)

Megnevezés	Értéktartomány												Összesen
	0-0	0-100	100-500	0,5-1	1-2	2-5	5-10	10-20	20-50	50-100	100-200	200-	
	E Ft			M Ft	M Ft			M Ft			M Ft		
Árbevétel													
EBT	185	17	33	28	61	93	50	42	30	7	4	0	550
EGT	141	19	40	23	51	115	129	163	185	64	34	27	991
Egyéb bevételek													
EBT	246	44	36	24	33	52	38	43	25	6	3		550
EGT	435	228	71	48	50	55	38	28	28	5	4	1	991
Személyi jellegű ráfordítások													
EBT	348	30	51	36	25	26	15	14	5				550
EGT	234	55	72	60	136	210	128	60	28	5	2	1	991
Értékcsökkenési leírás													
EBT	377	86	50	12	10	9	3	2	1				550
EGT	162	308	300	99	54	57	14	14	10	1	2		991

A gyenge Befektetett eszköz helyzetet erősíti meg az Értékcsökkenési leírás, amely nincs vagy minimális. A termelési tevékenységhez Személyi jellegű ráfordítások (bérköltségek) kapcsolódnak, de az EBT-k csak elvétve, az EGT-k is (az EGT-k is 10 M Ft alatti értékben, ami néhány főt jelent) mutatnak foglalkoztatást (4. táblázat).

5. táblázat: A szervezetek nagyság szerinti sorának az értékei a Hozam-Ráfordítás tételeknél (E Ft)

EBT		Árbevétel		Egyéb bevétel		Személyi jellegű ráfordítások		Üzemi eredmény		EGT	
%	db	EBT	EGT	EBT	EGT	EBT	EGT	EBT	EGT	%	db
100	550	EBT	EGT	EBT	EGT	EBT	EGT	EBT	EGT	100	991
Szélső értékek								-32 808	-158 886	Szélső értékek	
								-8 816	-37 888		
5	28	0	0	0	0	0	0	-1 166	-4 570	5	50
15	83	0	60	0	0	0	0	-299	-955	15	149
25	138	0	1 537	0	0	0	27	-47	-176	25	248
35	193	24	3 812	0	0	0	407	-8	-10	35	347
45	248	715	6 688	0	1	0	1 223	109	132	45	446
55	303	1 572	11 498	0	2	0	1 893	558	442	55	545
65	358	2 771	17 541	23	60	23	3 088	1 347	1 022	65	644
75	413	4 840	26 355	300	565	300	4 581	2 849	1 949	75	743
85	468	10 946	42 176	1 149	2 464	1 149	7 480	6 514	4 072	85	842
95	523	27 174	125 327	5 946	14 487	5 946	16 153	16 037	12 787	95	941
Szélső értékek		81 047	339 080	23 276	58 423	23 276	49 514	34 047	40 966	Szélső értékek	
		163 463	1682 762	41 588	212 629	41 588	162 958	110 600	97 221		

Az Értékesítési árbevétel (és az Egyéb bevétel) hiánya a saját aktivitás hiányában (Személyi jellegű ráfordítások, Értékcsökkenési leírások) is negatív (35%) vagy alacsony (összesen 75% 3 M Ft alatti) Üzemi eredményhez vezet (5. táblázat)..

Az EBT-k és EGT-k számainak számviteli beszámolója alapján életképességük gyenge, fejlődőképességük nincs (igazgatási okú kényszertársulások, kényszervállalkozások).

6. táblázat: A szervezetek gyakorisága a számvitel *Eredmény és Tőke* tételeinek értékcsoportjaiban (db)

	Negatív értéktartomány											0-0	Pozitív értéktartomány										
	200- M Ft	100- 200 M Ft	50-100 M Ft	20-50 M Ft	10-20 M Ft	5-10 M Ft	2-5 M Ft	1-2 M Ft	0,5-1 M Ft	100- 500 E Ft	0-100 E Ft		0-100 E Ft	100- 500 E Ft	0,5-1 M Ft	1-2 M Ft	2-5 M Ft	5-10 M Ft	10-20 M Ft	20-50 M Ft	50-100 M Ft	100- 200 M Ft	200- M Ft
Üzemi eredmény (ÜE)																							
EBT	0	0	1	1	3	4	10	21	25	58	80	23	19	54	38	54	58	51	30	18	2	0	0
EGT	3	3	4	7	9	21	46	52	51	85	73	22	58	125	82	105	115	58	45	43	0	0	1
Adózás előtti eredmény (AeE)																							
EBT	0	0	1	1	3	1	10	19	20	54	79	23	22	58	39	52	61	55	32	18	2	0	0
EGT	4	1	7	8	6	24	46	50	45	87	53	23	65	129	87	104	114	65	45	14	6	0	1
Mérleg szerinti eredmény (MszeE)																							
EBT	0	0	1	1	4	0	10	23	19	53	79	46	27	65	40	49	66	39	21	6	1	0	0
EGT	3	3	1	8	6	24	45	51	45	88	69	39	69	136	98	91	110	56	40	6	5	1	0
Eredménytartalék (ET)																							
EBT	0	0	1	1	6	4	8	8	19	52	11	27	18	44	51	74	85	80	45	17	7	2	0
EGT	4	2	4	8	30	42	76	47	31	63	28	9	17	56	51	57	111	88	64	59	29	10	4
Saját tőke (ST)																							
EBT	0	0	0	2	2	2	4	4	10	29	16	0	17	54	47	58	97	78	78	32	12	7	1
EGT	2	0	3	16	27	38	33	26	20	19	9	4	23	59	57	72	200	136	96	78	42	19	21

Az eredmény kategóriákból az Üzemi eredmény, az Adózás előtti eredmény és a Mérleg szerinti eredmény (értékeik a minimális Pénzügyi és Rendkívüli eredmény, az alacsony jövedelem miatt a minimális Társasági adó és az Osztalék fizetés hiánya miatt hasonló) a meghatározó.

A Saját tőke a Jegyzett tőkéből (a szervezeteknél nem jellemző Tőketartalékból, Lekötött tartalékból) a tárgyévi eredményből (MSZE), illetve annak előző időszakai göngyölített értékéből, az Eredménytartalékból áll.

A széles terjedelmű megoszlásnál beszédesebb a szervezetszám százalékos értékeihez kapcsolódó értékek bemutatása.

7. táblázat: A szervezetek nagyság szerinti sorának az értékei az Eredmény - Saját tőke tételeknél (E Ft)

EBT		Saját tőke		Eredménytartalék		Adózás előtti eredmény		EGT	
%	db							%	db
100	550	EBT	EGT	EBT	EGT	EBT	EGT	100	991
Szélső-értékek		-35 499	-284 866	-36 083	-440 240	-62 444	-267 551	Szélső-értékek	
		-2 688	-15 604	-12 709	-54 600	-4 721	-29 283		
5	28	-423	-4 681	-808	-9 167	-1 166	-4 486	5	50
15	83	96	-439	-175	-2 308	-234	-918	15	149
25	138	468	418	78	-465	-44	-155	25	248
35	193	1 068	1 395	528	0	0	0	35	347
45	248	2 130	2 690	1 108	8	142	124	45	446
55	303	3 664	3 763	1 831	744	551	400	55	545
65	358	5 757	6 848	3 227	2 377	1 358	892	65	644
75	413	9 346	11 035	5 865	5 187	2 555	1 785	75	743
85	468	15 568	24 925	9 574	11 617	6 018	3 868	85	842
95	523	43 180	87 996	24 669	46 013	14 644	10 867	95	941
Szélső-értékek		113 458	334 741	75 784	137 264	35 792	39 087	Szélső-értékek	
		563 761	835 105	107 200	467 433	11 1025	266 246		

Az eredménykategóriák pozitív vagy negatív értékűek lehetnek (nyereség - veszteség). A szervezetek egyharmadának sem tárgyévi sem felhalmozott nyeresége nincs (szélsőséges veszteség is előfordul). A negatív saját tőke (vagy a jegyzett tőke értéke alatt) esetén a szervezetnek intézkedési kötelezettsége van a megszüntetésére, de ez több száz szervezetről évek során nem történt meg (valószínű közrejátszik a szervezetszám csökkenésben.)

A szervezetek háromnegyede – négyötöde nem rendelkezik 10 M Ft saját tőkével sem (miközben a tulajdonosok sem vettek fel osztalékot).

1. A szervezetek regionális csoportjainak beszámoló adatai

Az EBT és EGT szervezeteket három régióba soroltuk: Síkvidék, Dombvidék és Hegyvidék.

8. táblázat: A magán-erdőgazdálkodási társas vállalkozások száma (db)

	Síkvidék	Dombvidék	Hegyvidék	Összesen
EBT	77	191	282	550
EGT	276	295	420	991
Összesen	353	486	702	1541
%	23	32	46	100

A legszámasabb a hegyvidéki EGT, az EBT-k közül is a leggyakoribb hegyvidéki, számuk hasonló a síkvidéki és dombvidéki EGT-khez, összességében a hegyvidéki szervezetek száma kétszerese a síkvidékieknek.

9. táblázat: A szervezetek gyakorisága a régiók számvitel Eszköz - Kötelezettség tételeinek értékcsoportjaiban (db)

Megnevezés	Értéktartomány												Összesen
	0-0	0-100	100-500	0,5-1	1-2	2-5	5-10	10-20	20-50	50-100	100-200	200-	
	E Ft			M Ft	M Ft			M Ft			M Ft		
Befektetett eszköz (BE)													
EBT	303	37	71	24	27	24	28	14	10	6	4	0	550
Síkv.	36	4	6	5	3	2	9	3	5	2	2		77
Dombv.	123	10	20	7	6	9	8	6	1	1			191
Hegyv.	146	23	44	16	18	13	10	5	4	2	1		282
EGT	234	43	109	78	94	133	87	70	67	39	19	20	991
Síkv.	57	10	24	28	26	47	27	17	18	7	10	5	276
Dombv.	59	9	35	22	26	34	33	28	25	13	4	4	295
Hegyv.	118	21	54	36	42	49	27	26	23	19	5	10	420
Kötelezettségek (Köt)													
EBT	78	101	106	60	56	49	38	29	22	7	4		550
Síkv.	11	8	11	10	6	8	7	8	6	2			77
Dombv.	25	38	45	21	14	19	14	9	4	2			191
Hegyv.	44	52	54	29	36	22	17	13	12	1	1		282
EGT	50	73	109	93	102	173	129	101	88	39	13	21	991
Síkv.	16	13	28	26	27	50	47	32	22	9	3	3	276
Dombv.	11	29	35	32	24	52	32	35	25	14	4	2	295
Hegyv.	24	30	46	35	51	51	46	39	42	16	6	14	420

A befektetett eszköznél az EBT-knél a síkvidéken némileg magasabbak az értékek, egyébként a régiók közt nincs érdemi különbség (hasonlóan kicsik). Az eszközök és a kötelezettségek az EBT-knél kisebbek, mint a szélesebb tevékenységet végző EGT-ké. Számszerűen a szervezetek 85%-a (az EBT-k 95%-a) nem rendelkezik a magasnak nem mondható kb. 15 M Ft nettó értékű befektetett eszközzel sem (amely még mindig személyi és nem vállalkozási kategória).

10. táblázat: A szervezetek nagyság szerinti sorának az értékei a Befektetett eszköznél (E Ft)

EBT		EBT Befektetett eszköz				EGT Befektetett eszköz				EGT	
%	db	Összes	Sík-vidék	Domb-vidék	Hegy-vidék	Összes	Sík-vidék	Domb-vidék	Hegy-vidék	%	db
100	550									100	991
5	28	0	0	0	0	0	0	0	0	5	50
15	83	0	0	0	0	0	0	0	176	15	149
25	138	0	0	0	0	29	106	130	886	25	248
35	193	0	0	0	0	314	425	486	2 019	35	347
45	248	0	0	0	0	884	1 165	1 214	3 952	45	446
55	303	0	255	0	40	1 725	2 197	2 264	6 825	55	545
65	358	161	784	55	169	3 506	4 136	5 369	12 112	65	644
75	413	541	6 865	296	497	7 542	6 935	9 957	23 884	75	743
85	468	2 319	11 616	1 551	1 636	18 909	17 868	21 335	52 466	85	842
95	523	15 373	53 985	9 809	7 915	79 820	101 320	57 153	176 646	95	941
Szélső-értékek		116 295	89 672	15 892	39 862	436 368	212 821	130 873	598 852	Szélső-értékek	
		277 692	146 140	116 295	277 692	861 824	668 045	416 013	1105 940		

11. táblázat: A szervezetek nagyság szerinti sorának az értékei az Árbevételnél (E Ft)

EBT		EBT Árbevétel				EGT Árbevétel				EGT	
%	db	Összes	Sík- vidék	Domb- vidék	Hegy- vidék	Összes	Sík- vidék	Domb- vidék	Hegy- vidék	%	db
100	550									100	991
5	28	0	0	0	0	0	0	0	0	5	50
15	83	0	0	0	0	60	146	65	0	15	149
25	138	0	0	0	0	1 537	1 714	1 800	992	25	248
35	193	24	0	0	201	3 812	4 600	4 149	3 273	35	347
45	248	715	1 560	510	712	6 688	7 899	7 707	6 068	45	446
55	303	1 572	2 575	1 782	1 429	11 498	12 131	12 399	10 099	55	545
65	358	2 771	4 293	3 433	2 213	17 541	17 987	19 259	15 967	65	644
75	413	4 840	10 846	5 067	3 538	26 355	25 120	27 849	24 927	75	743
85	468	10 946	20 000	11 098	7 835	42 176	41 745	39 608	43 214	85	842
95	523	27 174	62 254	27 174	16 831	125 327	119 765	119 416	114 019	95	941
Szélső- értékek		81 047	81 047	28 409	31 873	339 080	232 915	219 155	308 478	Szélső- értékek	
		163 463	93 331	60 436	65 711	1 682 762	573 309	359 867	997 896		

Az EBT-k árbevétele alacsony (harmaduknak egyáltalán nincs), fele–negyede az EGT-knek. Az EBT-knél a Síkvidék árbevétele szisztematikusan magasabb (az EGT-knél nincs jelentős regionális eltérés).

Az EBT-k 85%-ának árbevétele nem magasabb a 10 M Ft-nál, tehát érdemi értékesítést sem folytatnak (10 E Ft/m³ egységárnál 1 E m³). Az EGT-k tevékenysége szélesebb, de kétharmaduk (65%-uk) árbevétele nem éri el a 20 M Ft-ot.

Az árbevétel természetesen az eredmény meghatározó összetevője, így az alacsony árbevétel determinálja az alacsony eredményt (illetve a veszteséget).

84 Az Eredmény és a Tőke helyzetet az áttekinthetőség miatt két táblázatba rendezzük: EBT – EGT

12. táblázat: A szervezetek gyakorisága az EBT régiók számviteli Eredmény és Tőke tételeinek értékcsoportjaiban (db)

EBT	Negatív értéktartomány										0-0	Pozitív értéktartomány										Össze- sen		
	100- 200 M Ft	50- 100 M Ft	20-50 M Ft	10-20 M Ft	5-10 M Ft	2-5 M Ft	1-2 M Ft	0,5-1 M Ft	100- 500 E Ft	0-100 E Ft		0-100 E Ft	100- 500 E Ft	0,5-1 M Ft	1-2 M Ft	2-5 M Ft	5-10 M Ft	10-20 M Ft	20-50 M Ft	50- 100 M Ft	100- 200 M Ft		200- M Ft	
Üzemi eredmény (ÜE)																								
Össz	0	1	1	3	4	10	21	25	58	80	23	19	54	38	54	58	51	30	18	2	0	0	550	
Síkv.	0	0	1	2	1	2	2	9	5	12	4	1	6	4	9	8	6	3	1	1	0	0	77	
Dombv.	0	0	1	1	0	7	8	8	24	29	6	6	22	10	13	29	17	7	2	1	0	0	191	
Hegyv.	0	1	1	2	2	3	11	8	28	39	9	12	26	23	32	24	30	18	11	0	0	0	282	
Adózás előtti eredmény (AdeE)																								
Össz	0	1	1	3	1	10	19	20	54	79	23	22	58	39	52	61	55	32	18	2	0	0	550	
Síkv.	0	1	1	1	0	2	3	7	5	11	4		5	8	8	7	8	2	2	0	0	0	77	
Dombv.	0	0	1	1	0	6	8	8	21	29	6	8	23	11	14	27	17	8	2	1	0	0	191	
Hegyv.	0	0	1	1	2	3	8	6	26	39	11	13	30	21	21	28	30	20	11	1	0	0	282	
Mérleg szerinti eredmény (MszE)																								
Össz	0	1	1	4	0	10	23	19	53	79	46	27	65	40	49	66	39	21	6	1	0	0	550	
Síkv.	0	1	1	2	0	2	4	6	5	11	7	2	8	5	8	7	6	2	0	0	0	0	77	
Dombv.	0	0	1	1	0	6	8	9	21	29	16	11	25	11	13	25	9	4	1	1	0	0	191	
Hegyv.	0	0	0	0	0	7	11	4	27	38	21	14	33	24	29	38	24	14	2	0	0	0	282	
Eredménytartalék (ET)																								
Össz	0	1	1	6	4	8	8	19	52	11	27	18	44	51	74	85	80	45	17	7	2	0	550	
Síkv.	0	0	1	4	2	2	0	4	6	2	2	1	6	6	8	5	16	5	4	2	1	0	77	
Dombv.	0	3	1	1	1	4	5	7	20	4	2	6	17	16	23	35	27	16	3	0	0	0	191	
Hegyv.	0	0	1	5	0	0	4	8	26	14	11	11	20	28	45	46	37	22	10	4	0	00	282	
Saját tőke (ST)																								
Össz	0	0	2	2	2	4	4	10	29	16	0	17	54	47	58	97	78	78	32	12	7	1	550	
Síkv.	0	0	1	1	1	3	2	2	3	2	0	2	5	5	3	11	12	14	2	5	3	0	77	
Dombv.	0	0	1	1	0	3	1	4	9	7	0	14	9	16	20	36	36	22	6	1	1	0	191	
Hegyv.	0	0	0	1	1	1	2	4	17	6	0	5	30	26	35	50	32	43	23	4	1	1	282	

Az eredmény kategóriákból az Üzemi eredmény, az Adózás előtti eredmény és a Mérleg szerinti eredmény (értékeik a minimális Pénzügyi és Rendkívüli eredmény, az alacsony jövedelem miatt a minimális Társasági adó és az Osztalék fizetés hiánya miatt hasonló) a meghatározó.

A Saját tőke a Jegyzett tőkéből (a szervezeteknél nem jellemző Tőketartalékból, Lekötött tartalékból) a tárgyévi eredményből (MszE), illetve annak előző időszakai göngyöltett értékéből, az Eredménytartalékból áll.

A széles terjedelmű megoszlásnál beszédesebb a szervezetszám százalékos értékeihez kapcsolódó értékek bemutatása.

13. táblázat: A szervezetek gyakorisága az EGT régiók számviteli Eredmény és Tőke tételeinek értékcsoportjaiban (db)

EGT	Negatív értéktartomány											0-0	Pozitív értéktartomány											Össze- sen
	200-	100-	50-	20-50	10-20	5-10	2-5	1-2	0,5-1	100-	0-100		0-100	100-	0,5-1	1-2	2-5	5-10	10-20	20-50	50-	100-	200-	
Régió	M Ft	M Ft	M Ft	M Ft	M Ft	M Ft	M Ft	M Ft	E Ft	E Ft	E Ft	E Ft	E Ft	M Ft	M Ft	M Ft	M Ft	M Ft	M Ft	M Ft	M Ft	M Ft	M Ft	
Üzemi eredmény (ÜE)																								
Össz.	3	3	4	7	9	21	46	52	51	85	73	22	58	125	82	105	115	58	45	43	0	0	1	991
Síkv.	0	0	1	1	2	8	13	19	10	27	20	7	17	31	16	40	28	22	9	5				276
Dombv.	0	1	1	1	1	6	12	12	17	19	23	10	10	40	24	32	38	14	18	5	1			295
Hegyv.	5	0	4	5	6	7	21	22	24	39	29	9	25	54	27	38	49	23	18	3	2			420
Adózás előtti eredmény (AdeE)																								
Össz.	4	1	7	8	6	24	46	50	45	87	55	23	65	129	87	104	114	65	45	14	6	0	1	991
Síkv.	0	0	1	1	0	10	15	19	11	46	3	7	19	30	20	34	31	21	10	3	1	0		276
Dombv.	1	1	0	1	1	6	12	10	12	24	20	6	15	44	38	33	31	18	16	5	1	0		295
Hegyv.	1	1	1	8	5	14	26	21	11	19	4	2	21	38	38	59	65	37	31	11	7			420
Mérleg szerinti eredmény (MszE)																								
Össz.	3	3	1	8	6	24	45	51	45	88	69	39	69	136	98	91	110	56	40	6	5	1		991
Síkv.	0	0	1	0	1	9	14	19	11	25	16	14	19	35	25	31	28	16	9	2	1			276
Dombv.	1	1	0	1	1	6	12	11	11	24	23	13	15	55	47	28	28	17	10	4	1			295
Hegyv.	3	1	1	5	5	8	20	19	23	39	26	16	37	56	27	31	55	23	18	4	3			420
Eredménytartalék (ET)																								
Össz.	4	2	4	8	30	42	76	47	31	63	28	9	17	56	51	57	111	88	64	59	29	10	4	991
Síkv.	0	0	1	2	8	12	19	13	10	19	6	29	7	20	10	11	34	27	16	18	11	2	1	276
Dombv.	0	1	1	2	4	14	19	11	6	18	12	27	3	16	22	19	37	24	25	22	6	5	1	295
Hegyv.	5	0	2	3	18	15	38	23	15	26	12	51	9	20	19	26	41	38	24	19	12	4		420
Saját tőke (ST)																								
Össz.	2	0	3	16	27	38	33	26	20	19	9	4	23	59	57	72	200	136	96	78	42	19	21	991
Síkv.	0	0	0	1	4	8	15	7	11	8	0	0	8	15	13	22	47	37	30	21	15	5	6	276
Dombv.	1	0	1	0	2	4	12	8	4	4	3	0	6	20	20	20	60	44	33	31	11	7	4	295
Hegyv.	1	0	1	1	10	12	14	18	11	9	5	2	6	24	25	31	91	60	30	36	16	7	10	420

14. táblázat: A szervezetek nagyság szerinti sorának az értékei az Üzemi eredménynél (E Ft)

EBT		EBT Üzemi eredmény				EGT Üzemi eredmény				EGT	
%	db	Összes	Sík-vidék	Domb-vidék	Hegy-vidék	Összes	Sík-vidék	Domb-vidék	Hegy-vidék	%	db
100	550									100	991
Szélső-értékek				-15 728	-32 808	-282 472		-118 922	-282 472	Szélső-értékek	
		-32 808	-17 952	-3 893	-18 297	-158 886	-11 766	-29 044	-118 922		
		-8 816	-4 400	-2 183	-4 723	-37 888	-7 902	-9 262	-45 892		
5	28	-1 166	-2 886	-1 476	-1 101	-4 570	-4 234	-4 442	-8 859	5	50
15	83	-299	-714	-368	-191	-955	-1 100	-660	-1 247	15	149
25	138	-47	-203	-96	-48	-176	-137	-78	-362	25	248
35	193	-8	-56	-25	0	-10	-15	5	-44	35	347
45	248	109	0	14	235	132	94	329	55	45	446
55	303	558	310	386	680	442	456	701	325	55	545
65	358	1 347	1 283	1 073	1 447	1 022	1 022	1 116	898	65	644
75	413	2 849	2 210	2 392	3 129	1 949	1 627	1 994	1 904	75	743
85	468	6 514	5 500	4 553	7 093	4 072	4 054	4 037	3 868	85	842
95	523	16 037	12 538	10 307	18 658	12 787	10 210	12 566	12 667	95	941
Szélső-értékek		34 047	20 102	19 062	28 513	40 966	26 062	21 209	37 320	Szélső-értékek	
		110 600	37 856	66 209	41 370	97 221	45 426	57 173	50 494		
		536 821		355 296	110 600	297 200	87 999	97 221	379 874		

Az Üzemi eredmény az EBT-knél és az EGT-knél is hasonló, 85%-uké alig éri el az 5 M Ft-ot. (A pozitív és negatív szélső értékek jelentősek, az Eredménytartaléknál is).

Az eredményesség sem folyamatos, mert az előző évek eredményét (nyereségét-vesztését) göngyöltő Eredménytartaléknál is az EBT-k 85%-a 10 M Ft alatti (a Síkvidék kicsit nyereségesebb). Az EBT-k egyharmadának semmilyen érdemleges Eredménytartaléka nem halmozódott fel. Az EGT-k háromnegyedének az Eredménytartaléka 4–6 M Ft közötti, de 45%-uknak nincs felhalmozott nyeresége.

15. táblázat: A szervezetek nagyság szerinti sorának az értékei az Eredménytartaléknál (E Ft)

EBT		EBT Eredménytartalék				EGT Eredménytartalék				EGT	
%	db	Összes	Sík-vidék	Domb-vidék	Hegy-vidék	Összes	Sík-vidék	Domb-vidék	Hegy-vidék	%	db
100	550									100	991
Szélső-értékek				-505 743	-14 855	-440 210	EGETS	-77 540	-440 240	Szélső-értékek	
		-36 083	-13 789	-36 083	-2 682	-54 600	-49 467	-61 699	-322 505		
		-12 709	-10 712	-7 830	-1 370	-9 167	-13 302	-17 563	-54 600		
5	28	-888	-8 305	-1 843	-604	-2 308	-7 559	-71 04	-13 166	5	50
15	83	-175	-458	-328	-104	-465	-2 104	-1 631	-2 645	15	149
25	138	78	-30	3	103	0	-452	-111	-1 006	25	248
35	193	528	310	344	650	0	0	0	-90	35	347
45	248	1 108	994	897	1 167	8	41	412	0	45	446
55	303	1 831	1 522	1 897	1 772	744	698	1 164	388	55	545
65	358	3 227	5 879	3 024	3 227	2 377	3 572	2 830	1 527	65	644
75	413	5 865	8 698	4 627	5 283	5 187	5 425	6 397	4 166	75	743
85	468	9 574	13 917	7 605	9 601	11 617	12 852	14 153	9 094	85	842
95	523	24 669	41 832	14 804	24 669	46 013	49 310	42 501	33 033	95	941
Szélső-értékek		75 784	67 327	17 302	58 718	137 264	82 094	103 020	119 232	Szélső-értékek	
		107 200	88 917	33 817	107 200	467 433	266 129	262 863	173 760		
		611 342					467 433	379 874			

16. táblázat: A szervezetek nagyság szerinti sorának az értékei a Saját tőkénél (E Ft)

EBT		EBT Saját tőke				EGT Saját tőke				EGT	
%	db	Összes	Sík-vidék	Domb-vidék	Hegy-vidék	Összes	Sík-vidék	Domb-vidék	Hegy-vidék	%	db
100	550									100	991
Szélső-értékek				-35 499	-14 064	-284 866	-24356	-79 412	-284 866	Szélső-értékek	
		-35 499	-12 353	-2 688	-2 506	-79 412	-11017	-23 817	-23 817		
		-2 688	-6 995	-1 558	-570	-15 604	-3701	-9 403	-14 820		
5	28	-423	-2 252	-423	-293	-4 681	-476	-3 624	-6 479	5	50
15	83	96	-231	49	134	-439	210	66	-718	15	149
25	138	468	161	369	533	418	1164	607	293	25	248
35	193	1 068	951	932	1 134	1 395	2461	1 968	1 287	35	347
45	248	2 130	3 341	1 853	1 885	2 690	3793	3 088	2 530	45	446
55	303	3 664	5 425	2 664	3 591	3 763	6850	4 564	3 264	55	545
65	358	5 757	8 934	4 713	5 472	6 848	11214	8 078	5 921	65	644
75	413	9 346	13 123	7 029	10 181	11 035	22371	12 704	9 422	75	743
85	468	15 568	18 616	10 722	16 527	24 925	93539	26 594	22 600	85	842
95	523	43 180	71 252	19 672	29 097	87 996	206852	82 780	65 725	95	941
Szélső-értékek		113 458	106 848	37 815	79 227	334 741	571156	171 367	481 499	Szélső-értékek	
		563 761	130 024	84 565	108 655	835 105		481 499	865 876		
				124 007	563 761			865 876			

AZ EGT-k Saját tőkéje a kötelező Jegyzett tőke miatt magasabb. Az EBT-k háromnegyedének Saját tőkéje nem éri el a 10 M Ft-ot (a Síkvidéké meghaladja).

Az EBT-k egynegyede nem rendelkezik Saját tőkével, az EGT-k mintegy felének nincs a KFT-re jelenleg előírt Jegyzett tőkét elérő Saját tőkéje. A negatív Saját tőkájú szervezeteknek intézkedni kell(ett volna) ennek megszüntetésére, de erre nem kerül(t) sor.

2. Erdészeti szervezetek Nyereséges és Veszteséges csoportjainak beszámoló adatai

17. táblázat: A magán-erdőgazdálkodási Nyereséges és Veszteséges társas vállalkozások száma (db)

	Nyereséges	Veszteséges	Összes
EBT	364	186	550
EGT	650	341	991
Összesen	1014	527	1541
	%	34	100

Az erdészeti vállalkozó szervezetek egyharmada veszteséges (Üzemi eredmény), amely kirívóan magas (az EBT-k és EGT-k között nincs eltérés), és a normál gazdasági tevékenység kialakítását (az egyéb eszközkapacitás, létszám stb. mellett) ellehetetleníti.

A Befektetett eszközök az EBT-knél hiányoznak (a veszteségeseknél teljes körben), amely a kivitelező vállalkozásokra való ráutaltságot, kiszolgáltatottságot jelent.

Az EGT-nél is elégtelen az eszközellátottság (85%) és természetesen a veszteségeseké gyengébb (kb. a nyereséges EBT-k színvonala), pedig itt már a kivitelező vállalkozások is szerepelnek.

A Forgó eszközöknél is az EBT-k és a veszteségesek állománya kisebb.

18. táblázat: A szervezetek nagyság szerinti sorának az értékei az Eszközöknél (E Ft)

			Befektetett eszköz				Forgó eszköz						
			EBT		EGT		EBT		EGT				
%	EBT	EGT	Nyere- séges	Veszte- séges	Nyere- séges	Veszte- séges	Nyere- séges	Veszte- séges	Nyere- séges	Veszte- séges	EBT	EGT	%
100	364	650									186	341	100
Szélső- értékek			0	0	0	0	0	0	0	0	Szélső- értékek		
Szélső- értékek			0	0	0	0	0	2	141	9	Szélső- értékek		
5	18	33	0	0	0	0	68	5	461	69	9	17	5
15	55	98	0	0	0	0	945	58	1 324	208	28	51	15
25	91	163	0	0	137	0	1 840	27	2 586	423	47	85	25
35	127	228	0	0	593	20	3 178	432	3 925	841	65	119	35
45	164	293	0	0	1 234	314	5 090	818	5 353	1 268	84	153	45
55	200	358	95	0	2 577	882	8 222	1 198	8 084	2 182	103	188	55
65	237	423	343	0	4 955	1 574	12 064	2 086	11 382	3 156	122	222	65
75	273	488	1 113	103	9 744	3 579	16 806	3 304	18 095	5 676	140	256	75
85	309	553	4 337	500	20 460	12 050	25 622	6 181	34 706	10 807	159	290	85
95	346	618	39 362	6 865	79 820	82 998	55 302	14 739	100 839	40 012	178	324	95
Szélső- értékek			103 039	8 771	239 422	322 314	96 585	16 737	252 554	126 775	Szélső- értékek		
Szélső- értékek			277 692	228 196	1 105 940	861 824	688 914	74 576	1 339 050	2 297 701	Szélső- értékek		

A Befektetett eszközök érték megoszlásánál az EBT-k és az EGT-k, illetve a Nyereséges és Veszteséges szervezetek között határozott különbség van, összegük túlnyomórészt minimális, gazdálkodási háttérrel nem biztosít.

19. táblázat: A szervezetek nagyság szerinti sorának az értékei a Jegyzett tőkénél és a Kötelezettségnél (E Ft)

			Jegyzett tőke				Kötelezettség						
			EBT		EGT		EBT		EGT				
%	EBT	EGT	Nyere- séges	Veszte- séges	Nyere- séges	Veszte- séges	Nyere- séges	Veszte- séges	Nyere- séges	Veszte- séges	EBT	EGT	%
100	364	650									186	341	100
Szélső- értékek			0	0	0	1	0	0	0	0	Szélső- értékek		
Szélső- értékek			0	0	10	7	0	0	0	0	Szélső- értékek		
5	18	33	0	0	20	20	0	0	28	0	9	17	5
15	55	98	0	0	100	100	23	0	286	35	28	51	15
25	91	163	0	0	500	500	103	1	711	181	47	85	25
35	127	228	0	27	500	500	273	37	1 445	744	65	119	35
45	164	293	27	71	500	500	528	98	2 864	1 583	84	153	45
55	200	358	88	105	500	500	1 023	281	4 491	2 745	103	188	55
65	237	423	126	126	1 770	2 500	2 018	470	7 470	4 412	122	222	65
75	273	488	1 997	180	3 000	3 000	4 796	773	12 909	8 449	140	256	75
85	309	553	339	298	3 000	3 000	10 856	1 697	22 409	19 408	159	290	85
95	346	618	1 070	4 033	4 500	10 000	47 038	5 694	67 863	74 209	178	324	95
Szélső- értékek			3 000	-	19 920	30 500	87 755	6 418	216 761	408 612	Szélső- értékek		
Szélső- értékek			14 400	7 884	328 000	891 215	687 005	213 303	1 559 578	2 707 339	Szélső- értékek		

A Jegyzett tőkénél (a jogszabályoknak megfelelően) az EGT lényegesen meghaladja az EBT értékeit, de a Nyereséges és Veszteséges szervezetek között az eltérés sokkal kisebb, illetve lényegtelen. A Jegyzett tőke alárendelt szerepet játszik a gazdálkodás finanszírozásában, általában osztalék fizetés sem történik utána.

Az aktívabb Nyereséges EBT-k (részben EGT-k) kötelezettség állománya magasabb, az EGT-k gazdálkodásában jelentősebb a kötelezettség állomány.

20. táblázat: A szervezetek nagyság szerinti sorának az értékei Bevételeknél (E Ft)

			Árbevétel				Egyéb bevétel						
			EBT		EGT		EBT		EGT				
%	EBT	EGT	Nyere- séges	Veszte- séges	Nyere- séges	Veszte- séges	Nyere- séges	Veszte- séges	Nyere- séges	Veszte- séges	EBT	EGT	%
100	364	650									186	341	100
Szélső- értékek			0	0	0	0	0	0	0	0	Szélső- értékek		
5			0	0	0	0	0	0	0	0	9	17	5
15			0	0	1 990	0	0	0	0	0	28	51	15
25			433	0	4 771	0	0	0	0	0	47	85	25
35			1 144	0	8 114	156	8	0	0	0	65	119	35
45			1 932	0	12 227	1 174	518	0	1	0	84	153	45
55			2 243	0	17 541	2 738	1 590	0	10	1	103	188	55
65			2 736	24	24 447	5 267	3 151	0	200	2	122	222	65
75			2 241	594	34 255	9 839	7 141	1	1 033	68	140	256	75
85			14 004	1 869	59 778	18 687	13 906	384	3 839	709	159	290	85
95			31 876	7 080	173 256	41 019	36 634	6 449	21 196	4 289	178	324	95
Szélső- értékek			65 711	9 248	333 423	84 907	81 427	8 142	56 125	11 141	Szélső- értékek		
			220 796	93 331	2 167 255	506 396	662 889	37 086	212 629	450 693			

A nagyobb Árbevétel és Egyéb bevétel egyértelműen több nyereséget jelent, illetve bevétel nélkül csak veszteséget termelnek, az EGT-k háromnegyede nem éri el a 10 M Ft-ot. Árbevétel esetében az EGT-k értéke magasabb, míg a veszteséges EBT-k 95%-ánál az árbevétel a 7 M Ft-ot sem éri el. A nyereségeseknél a 8 M Ft-os határt az EBT-k 75%-a, az EGT-k egyharmada nem éri el.

Az Egyéb bevételnél a nyereségesek rendelkeznek nagyobb értékkel (támogatással), az EGT-k 85%-ánál gyakorlatilag nincs ilyen. Az Egyéb bevétel (támogatás) a nyereséges EBT-k esetében az Árbevétellel összevethető értékű, egyébként az összeg (a támogatás) a vártnál alacsonyabb.

21. táblázat: A szervezetek nagyság szerinti sorának az értékei az Eredményeknél (E Ft)

			Üzemi eredmény				Adózás előtti eredmény						
			EBT		EGT		EBT		EGT				
%	EBT	EGT	Nyere- séges	Veszte- séges	Nyere- séges	Veszte- séges	Nyere- séges	Veszte- séges	Nyere- séges	Veszte- séges	EBT	EGT	%
100	364	650									186	341	100
Szélső- értékek			-32 808	-18 247	-78 500	-282 472	0	-62 244		-267 551	Szélső- értékek		
5			-8 816		-9 262	-158 886	0	-18 046	0	-164 845			
15			-1 151	-6 349	-423	-54 764	0	-4 721	0	-39 168			
5			0	-3 769	0	-12 949	0	-3 797	11	-13 213	9	17	5
15			53	-1 093	94	-4 234	127	-1 080	127	-4 442	28	51	15
25			303	-675	328	-2 104	349	-672	357	-2 385	47	85	25
35			637	-396	533	-1 247	646	-390	572	-1 271	65	119	35
45			1 283	-228	937	-772	1 210	-229	965	-845	84	153	45
55			1 869	-125	1 500	-481	1 936	-108	1 491	-481	103	188	55
65			3 127	-82	2 304	-221	3 012	-71	2 305	-234	122	222	65
75			5 606	-48	3 809	-114	5 745	-43	3 835	-124	140	256	75
85			9 281	-26	7 380	-51	8 639	-26	7 235	-71	159	290	85
95			51 531	-7	17 520	-10	19 458	-7	15 991	-15	178	324	95
Szélső- értékek			34 047	-5	40 966	50	35 792	-6	42 289	-1	Szélső- értékek		
			210 600	-2	97 221	1 029	111 025	-2	83 876	53			
			536 821		297 200		500 356		272 181				

Az Üzemi eredménynél a nyereséges szervezetek 75%-ának értéke nem éri el a 6 M Ft-ot (az Adózás előtti eredménynél a 4 M Ft-ot). A veszteséges szervezetek negatív eredménye az EBT-knél kisebb, az EGT-k 35%-ánál meghaladja az 1 M Ft-ot.

A Saját tőke gyakorlatilag a Jegyzett tőke, az Eredmény tartalék és a tárgyévi Adózott eredmény (amely hasonló az Adózás előtti eredményhez) összege. Az Eredménytartalék (a göngyöltített Adózott – Mérleg szerinti eredmény) nem jelentősen nagyobb a tárgyévi Adózott eredménynél, így a Saját tőke is mérsékelt. A veszteségeseknél (a tárgyévi Üzemi eredmény negatív) az Eredménytartalék és a Saját tőke is természetesen kisebb. A szervezetek 75%-ának a Eredménytartaléka 8 M Ft (a veszteségeseknél ennél nem lényegesen kisebb 1-3 M FT) alatt marad, és hasonló a helyzet a Saját tőke vonatkozásában is (természetesen magasabb összegekkel).

22. táblázat: A szervezetek nagyság szerinti sorának az értékei az Eredménytartaléknál és a Saját tőkénél (E Ft)

			Eredmény tartalék				Saját tőke						
			EBT		EGT		EBT		EGT				
%	EBT	EGT	Nyere- séges	Veszte- séges	Nyere- séges	Veszte- séges	Nyere- séges	Veszte- séges	Nyere- séges	Veszte- séges	EBT	EGT	%
100	364	650									186	341	100
Szélső- értékek			-505 743			-440 240	-35 499	-6 995	-24 356	-284 866	Szélső- értékek		
			-36 083	-10 712	-82 539	-372 332	-14 064	-2 688	-17 822	-79 412			
			-13 789	-2 563	-10 399	-81 699	-2 596	-1 558	-3 453	-15 604			
5	18	33	-1 032	-888	-5 840	-15 589	-95	-816	-1 629	-9 038	9	17	5
15	55	98	-65	-370	-1 396	-4 582	565	-256	605	-2 766	28	51	15
25	91	163	0	-44	-51	-2 018	1 343	7	1 618	-986	47	85	25
35	127	228	862	105	10	-561	2 368	196	2 926	-109	65	119	35
45	164	293	1 668	479	698	-83	3 848	401	3 941	257	84	153	45
55	200	358	2 695	835	1 962	0	5 757	846	6 473	945	103	188	55
65	237	423	4 671	1 522	4 234	84	9 008	1 654	9 737	2 461	122	222	65
75	273	488	7 649	2 864	7 782	1 128	12 829	2 925	14 873	3 264	140	256	75
85	309	553	10 460	4 901	17 160	4 557	18 864	6 008	33 100	9 896	159	290	85
95	346	618	32 032	13 917	54 470	18 256	51 187	15 568	99 686	51 576	178	324	95
Szélső- értékek			71 744	14 923	112 431	48 991	113 458	16 784	288 535	105 028	Szélső- értékek		
			611 342	75 784	778 807	285 252	753 878	71 251	865 870	46 513			

3. Összefoglalás és megvitás

A magán erdőgazdálkodásban visszatérő gondként jelenik meg az információ hiány, a teljesítmény tényadatok alacsony mennyisége, különösen a jövedelmi vagy a foglalkoztatási témakörben.

Az Erdővagyon-gazdálkodási Intézet és munkatársai a magán-erdőgazdálkodás kezdetétől folyamatosan vizsgálták a gazdálkodási folyamatokat (akkor is, amikor nem kaptak rá megbízást, finanszírozást).

Jelen szakanyagban a magán-erdőgazdálkodás különböző szervezet csoportjai (EBT-EGT) és régiói gazdasági teljesítményéről tudunk beszámolni az EVGI által megvásárolt, a kettős könyvvitelű vállalkozások beszámolóinak alapján, innen „Amit a számvitel/számok mutatnak ...”

Korábban megállapítottuk, hogy a globál értékek és az azokból az összes szervezettel képzett átlagok fontos információk, de magyarázó erejük kicsi, ezért az értékcsoportok szerinti gyakorisággal foglalkozunk.

A cégek jellemzésénél indokolt a mérleg és eredménykimutatás elemeinek megoszlását is bemutatni, amelyhez a teljes csoport összes tagjának adatai szükségesek, csak így lehet helyes következtetésekre jutni.

A társulatok-társaságok **műszaki (Tárgyi eszköz) és személyi ellátottsága (Személyi ráfordítás) rendkívül alacsony, külső vállalkozásokra hagyatkozásuk magas**. A szervezetek alig alakultak Jegyzett tőkével, Saját tőkéjük is alig tud stabil gazdálkodást biztosítani, tevékenységük során nem halmoztak fel érdemi Eredménytartalékot, de sok a veszélyeztetett.

Nyilvánvalóan szükségesek a további vizsgálatok, és ezek alapján lehetséges megalapozni a speciális erdőbirtokossági társulatok jövőjével, szabályozásával kapcsolatos erdészeti-politikai és abból következő, a kapcsolódó szakterületi döntéseket.

Az erdőgazdálkodási társaságoknál a tulajdonos-gazdálkodó kapcsolat, az erdőkezelői viszony ki/átalakításánál, elszámolásainál indokolt figyelembe venni a számviteli beszámolók nyújtotta információkat.

A szükségszerűen visszavezetendő Magán-erdészeti Tesztüzem Hálózat az **egységes számviteli beszámolót, a főkönyvi számlákat** előírhatná, ösztönözhetné. (A vizsgálat eredményei alapján javasoljuk a magán-erdőgazdálkodás, illetve egyes csoportjai problémáival való foglalkozásban a tesztüzem hálózati rendszer visszaállítását, ebben a gazdálkodási adatok gyűjtését és elemzését, a típus gazdálkodóknál interjúk készítését.)

Az **erdőkezelő intézményének** tervezett bevezetése gazdasági hatásvizsgálatokat igényel, amely a jelenlegi adatbázisokon is elkezdhető, a gazdálkodási elképzelések modellezhetőek, számvitelileg kontrolálhatók.

A társulatok/társaságok fejlesztése, illetve a jövedelmezőség szempontjából a jelenlegi 2014–2020-as időszakban is kiemelkedő a különböző **támogatások** hatása, de a fejlesztési, erdőállomány építési, illetve költséget vagy árbevételt kompenzáló (esetleg ösztönző) támogatások gazdasági működése nagyon eltérő (a tulajdonosnál és/vagy a gazdálkodónál).

Az erdőbirtokossági társulatok száma és jelentősége ugyan csökken, de mivel jövedelmezőségük leginkább az erdőgazdálkodási tevékenységtől függ, így az erdészeti-politikai (erdőtörvény változtatási) döntéseknek kiemelten fontos ökonómiai előkészítése és hatása van.

A „Nagyobb” erdészeti vállalkozások helyzete és lehetőségei

Lett Béla – Stark Magdolna

Amit a számok mutatnak a magán-erdőgazdálkodási társas vállalkozásokról (EBT, EGT – 2014) (Lett B. és mts. 2018) szakanyagban bemutatuk az erdészeti vállalkozókat (a 7. pont alatt annak kivonata szerepel). **A nagyságsort alulról indítottuk, a vállalkozások viszonylag nagy száma (ennek tízszerese a bejegyzett magánszemély!) mellett az átlag is alacsony, sok a még „kényszer” társulásnak-vállalkozásnak sem nevezhető szervezet. Rengetegen sem kapacitással (befektetett eszköz, létszám-béreköltség), sem teljesítménnyel (árbevétel), sem eredménnyel (adózott eredmény, eredménytartalék) nem rendelkeznek.**

A napokban felröppent információk a „kivitelező” vállalkozásokkal való intenzív foglalkozásról is szólnak (az erdőtörvény „erdőkezelő” jogintézményének hatásvizsgálatával). A tulajdonosi, bejegyzett erdőgazdálkodói, szakszemélyzeti személyek és szervezetek szabályozásának komplexitását növelné a **kivitelezők (integrátorok)** elemzése, a jövőképek kialakítása.

Az EBT-k és EGT-k csoportosítása a kivitelező tevékenység mértéke szerint várhat magára (a hiányuk közismert), de a számviteli beszámolók fontos információkat nyújtanak.

1. táblázat: *A magán-erdőgazdálkodási társas vállalkozások száma (db)*

	Nyereséges db	Veszteséges db	Veszteséges %	Összes db	Árbevétel 8 M Ft felett				
					Összes		Nyer. db	Veszt. db	Veszt. %
					db	%			
EBT	364	186	34	550	101	18	91	10	10
EGT	650	341	34	991	522	53	424	98	19
Összes	1014	527	34	1541	623	40	515	108	17
%	66	34		100	40/100		83	17	

Az **árbevétel mutató kiemelése a kivitelezőknél természetes**, elfogadható. A kivitelezők **tevékenysége folyamatos**, az egyéb erdészeti szervezeteknél fordul elő a szakaszosság, a kihagyás (a kivitelezőknél a **szeszonalitás jelent gondot**, a fejlesztésben visszatartást).

A **8 M Ft árbevétel** önkényesen (a szervezetek árbevételi megoszlása alapján) felvett érték, így a szervezetek 40%-kát öleli fel (a 60% alkalmassága a kivitelezésre eleve több mint kétséges a 7. pontban foglaltak alapján), ugyanakkor az állami és magán erdőgazdálkodásban elvégzendő feladatok rájuk várnak (csak a fakitermelésben a 6 M nettó m³, 10 E m³ átlagot jelentene, amely minimum 10 E Ft/m³ értékesítési egységár vagy kb. 4,0 E Ft/m³ fakitermelési díj mértékével számszerűsíthető – 2014 évi szinten).

Az árbevételi határt 25 M Ft-nak tekintve az EBT-k száma csak 33 (6%), az EGT-kenél ennél nagyobb 265 db (27%), összesen kb. háromszáz fős (19%) összes szervezetről beszélhetünk (de ezeknek **csak egy része az „erdészeti” és a „kivitelező”**).

Ez a potenciális kivitelező kör számos gyengeséggel (műszaki háttér, fizikai munkavégzés) terhelt, töredékük képes (szakmai-gazdasági-szervezési kompetenciák) és hajlandó (szakirányítás, koreloszlás, vállalkozás átadás) kapacitás bővítésére, versenyképesség (jövedelmezőség) javítására (a beszámolók alapján rosszindulat nélkül feltételezhető, hogy könnyvelt bér és osztalék nélkül marad némi motiváció).

A következőkben (megfordítva a 7. pont szerinti elemzés irányát) a szervezetek adatainak csökkenő sorrendbe állítását végeztük el (csak az ún. „nagyobb” – 101 EBT, 522 EGT – 40% szervezetekre, a nyereségesek száma 515). Természetesen **ezek mögött ismert** névvel (címmel, adószámmal) rendelkező szervezetek állnak (a nyilvános adatbázisokból), amelyek az egyes elemekben más-más értékkel bírnak (részletes vizsgálat regionálisan is lehetséges, a 7. pont szerint). Fontos a **szervezeti-tevékenységi típus** lehatárolás (bejegyzett erdőgazdálkodó, erdészeti kivitelezők, erdészeti szolgáltatók, fakereskedők, fafeldolgozók, szállítók), a **szervezetfejlesztési** csoport képzés (az elmúlt 5-10 év alapján leépülők, stagnálók, átalakulók, esetleg fejlődők, stb.)

Elengedhetetlen a **NÉBIH adatbázissal** összevetés (bejegyzett erdőgazdálkodók, szakirányítók, szakszemélyzet), a természetes teljesítményekkel kiegészítés (fakitermelés, erdőterület-erdőfelújítás-erdőművelés)

Természetesen a magánszemély (egyéni vállalkozó, östermelő) erdőgazdálkodók hasonlóan fontosak, hisz a kezelt magánerdőterület kétharmadán gazdálkodnak.

Bár a csoportot a **8 M Ft árbevétel** meghaladásával választottuk el, ehhez a teljesítményhez is kapacitás feltételek kellene (egyébként a tényleges „kivitelező” vállalkozók teljesítenek, a szervezetek csak továbbadják).

Az EBT-EGT összevethetőség miatt is a csoport darabszámát (EBT – 101, EGT – 522) a százalékos részek értékszámával jellemezzük (az alsó és felső szélsőértéket jelezzük, de az ábrázolásból már kihagyjuk). A szélsőértékek nem jellemzik a sokaságot, és a csoport összteljesítményében sem tudnak meghatározó szerepet vállalni.

A lényegét a 35–55%-os sáv adja (bár ez ennél a mércénél nagyon alacsony), de az egyes beszámoló tételeknél ez különbözőképpen érvényesül.

Befektetett eszköz - Bevétel - Ráfordítás

A magán-erdőgazdálkodási kivitelező szervezet jelenleg és főleg a jövőben egyik meghatározó jellemzője a **gépesítettség, a tárgyi eszköz kapacitás**. Az erdészeti **támogatásokból** ennek fejlesztésére kevés forrás jutott, jut (beruházás az erdőtelepítés, az iparifa célú ültetvény létrehozás, illetve a közjóléti, természetvédelmi, erdővédelmi stb. fejlesztés is, a 2014–2020 előirányzat kb. kétharmada).

2. táblázat: A szervezetek nagyság szerinti sorának az értékei
(Befektetett eszköz – Bevétel – Ráfordítás) (M Ft)

EBT		Befektetett eszköz		Értékcsökkenés		Bevétel		Ráfordítás		EGT	
%	db									db	%
100	101	EBT	EGT	EBT	EGT	EBT	EGT	EBT	EGT	522	100
Szélső- értékek		749,6	1105,9	30,6	131,7	144,5	473,6	31,9	146,9	Szélső- értékek	
		228,2	398,9	17,5	52,5	103,8	142,5	9,9	45,7		
5	5	140,3	130,5	9,7	13,6	85,2	27,1	6,5	13,4	26	5
15	15	39,4	38,6	1,9	5,0	35,5	6,2	1,4	2,7	78	15
25	25	11,1	18,3	0,5	2,8	18,7	1,9	0,7	1,3	131	25
35	35	6,0	8,9	0,2	1,8	13,8	0,6	0,5	0,8	183	35
45	45	3,0	5,8	0,1	1,1	5,9	0,1	0,4	0,6	235	45
55	55	0,9	3,3	0,1	0,7	3,8	0	0,3	0,4	287	55
65	65	0,3	1,8	0	0,4	1,6	0	0,2	0,3	339	65
75	75	0	0,9	0	0,2	0,5	0	0,2	0,2	392	75
85	85	0	0,2	0	0	0,1	0	0,1	0,1	444	85
95	95	0	0	0	0	0	0	0	0	496	95
Szélső- értékek		0	0	0	0	0	0	0	0	Szélső- értékek	
		0	0	0	0	0	0	0	0		

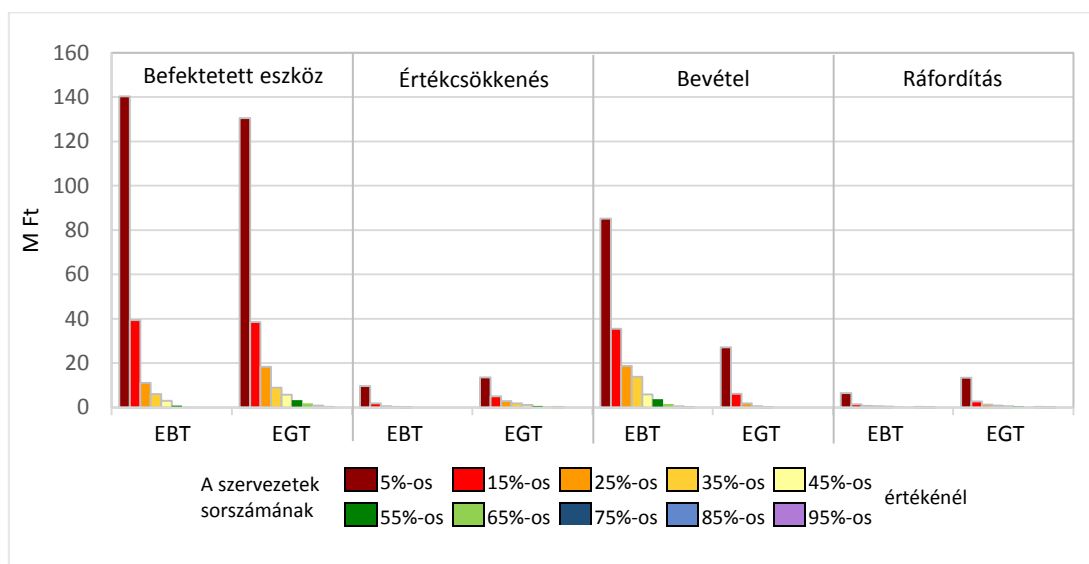
A Befektetett eszközök nettó értéke a „nagyobb” teljesítményű-kapacitású szervezetek kb. **egy negyedénél haladta meg a 10 M Ft-ot, amelyre még stabil kivitelező hálózat nem alapozható.** A kisebb eszközértékek (a több lábon álló EGT-knél is) kivitelezési vállalkozási tevékenységet nem támogatnak.

Az (általában 14,5%-os gépi és 20%-os jármű adózási értékcsökkenés elszámolása általános a számvitelben is, amely a használati időtartamtól eltér) értékcsökkenési leírás a szervezetek döntő többségénél érdemi költséget nem okoz.

Az **értékcsökkenésből** a befektetett eszköz bruttó értékére becslés is adható, kb. hatszoros szorzóval (járművek 20% ÉCS – ötszörös, eszközök 14,5% ÉCS – hétszörös).

A befektetett eszközök mozgásaihoz tartoznak kapcsolódó egyéb bevételek és ráfordítások (elsősorban cég szintű párbaállítással vizsgálható), de csak az EBT-k egynegyedénél számottevő (a Natura 2000 támogatásoktól nagyobb összegek megjelenését reméltük). A pl. támogatás jellegű egyéb bevételeknél (nem kapcsolódik ráfordítás láb) az EBT-k rendre magasabbak. (Az EGBEV sokkal kisebb majd elenyésző, az EGRÁF nagyobb, de ez is csak igen szűk kört érint).

A gépek (támogatással, hitel csak a már eredményes gazdálkodóknál jöhet szóba) beszerzése, számottevő kedvezmények nyújtása a kivitelezési munkák további végzésének kulcskérdése, de ennek beépítése jelenleg a vállalkozások kb. egyötödénél (20 és 100 db) reális, így a program folyamatos erősítése szükséges (forrás átcsoportosítással is).

1. ábra: A szervezetek nagyság szerinti sorának az értékei (Befektetett eszköz – Bevétel – Ráfordítás)

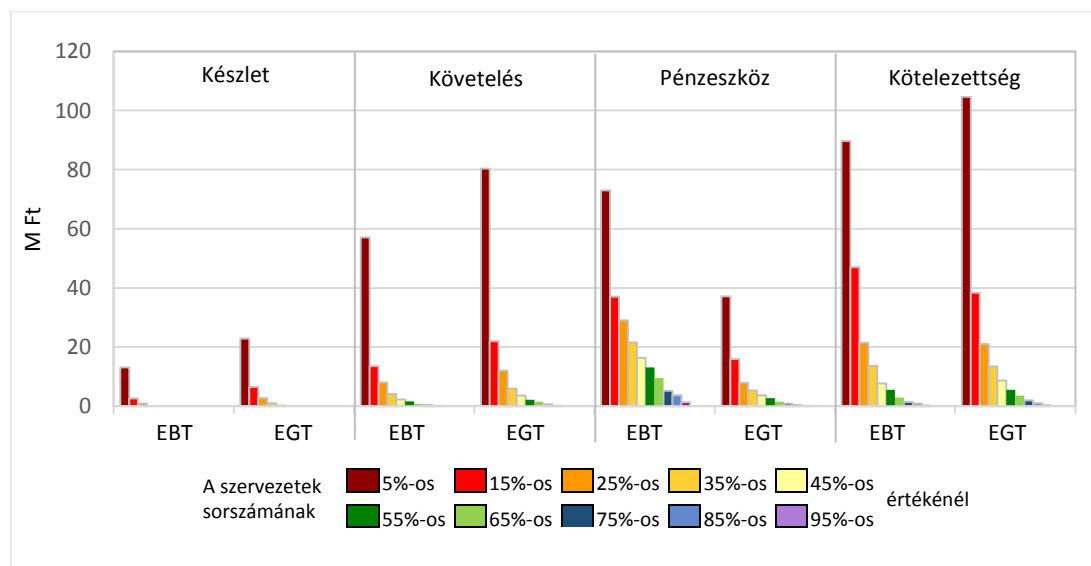
Forgóeszköz – Kötelezettség

3. táblázat: A szervezetek nagyság szerinti sorának az értékei (Forgóeszköz, Kötelezettség) (M Ft)

EBT		Készlet		Követelés		Pénzeszköz		Kötelezettség		EGT	
%	db	EBT	EGT	EBT	EGT	EBT	EGT	EBT	EGT	db	%
100	101									522	100
Szélső-értékek		37,1	971,5	218,1	2294,8	168,2	753,3	213,3	2707,3	Szélső-értékek	
		18,7	180,8	63,7	366,1	125,8	95,5	111,7	876,2		
5	5	13,1	22,8	57,1	80,3	73,0	37,1	89,7	104,6	26	5
15	15	2,6	6,5	13,5	22,0	37,0	15,9	47,0	38,3	78	15
25	25	0,8	2,7	8,0	12,0	29,0	7,9	21,4	21,0	131	25
35	35	0	1,0	4,1	5,9	21,5	5,3	13,6	13,4	183	35
45	45	0	0,2	2,3	3,6	16,3	3,7	7,7	8,7	235	45
55	55	0	0	1,6	2,2	13,1	2,7	5,5	5,5	287	55
65	65	0	0	0,7	1,5	9,5	1,5	2,9	3,6	339	65
75	75	0	0	0,4	0,6	5,2	0,8	1,4	1,9	392	75
85	85	0	0	0,1	0,1	3,7	0,4	0,8	1,0	444	85
95	95	0	0	0	0	1,3	0,1	0,2	0,3	496	95
Szélső-értékek		0	0	0	0	0,6	0	0	0	Szélső-értékek	
		0	0	0	0	0	0	0	0		

A kivitelezői gazdálkodás folyamatosan lekötött készletet, követelést és kötelezettséget von magával. Az EBT-knél számottevő saját termelésű készletek egyáltalán nincsenek, az Erdészeti Gazdasági Társaságoknál (EGT) még a kereskedelmi áruk stb. is ide tartozva alacsony szintet mutatnak.

A követelések és a kötelezettségek kis mértéke is alacsony aktivitásra utal, de az évvégi pénzeszközök jelentősebbek. Az EBT-k a bevételüket a következő év(ek)re tartalékolják, így ha értékesítenek, azt pénzeszközben tartják (bért – osztalékot nem fizetnek).

2. ábra: A szervezetek nagyság szerinti sorának az értékei (Forgóeszköz, Kötelezettség)

Árbevétel – Személyi ráfordítás – Eredmény

A jövedelmező gazdálkodás alapja a megfelelő árbevétel (csak ezek szerepelnek).

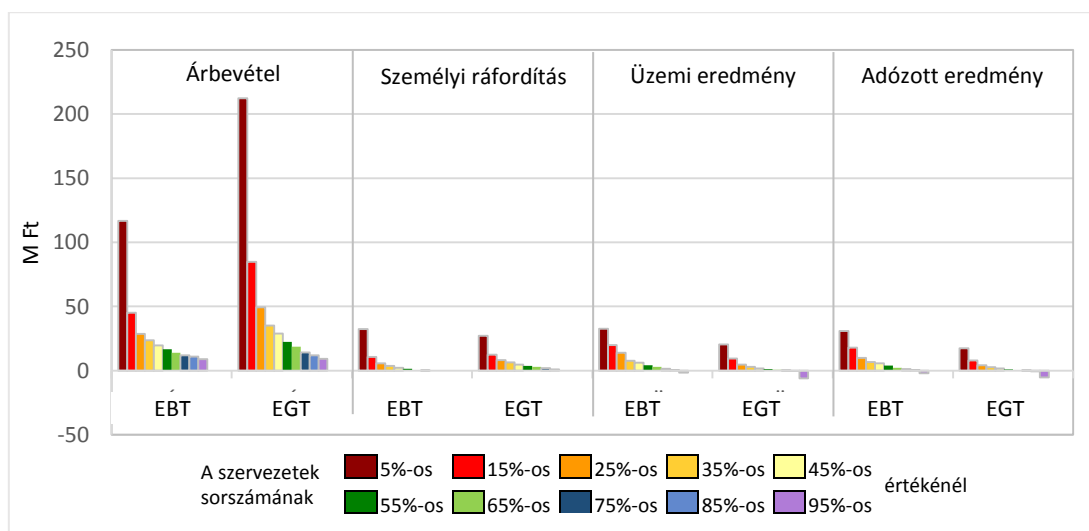
A foglalkoztatást (a kivitelezői lét alapját) a Személyi ráfordítással (Bérbőltség és Bérjárulékok) illusztráljuk. Az EBT-k – EGT-k hetede foglalkoztat pár minimálbéres dolgozót.

4. táblázat: A szervezetek nagyság szerinti sorának az értékei
(Árbevétel – Személyi ráfordítás – Eredmény) (M Ft)

EBT		Árbevétel		Személyi ráfordítás		Üzemi eredmény		Adózott eredmény		EGT	
%	db	EBT	EGT	EBT	EGT	EBT	EGT	EBT	EGT	db	%
100	101									522	100
Szélső-értékek		220,8	2167,3	43,5	450,7	140,6	297,2	111,0	266,2	Szélső-értékek	
		153,2	573,3	40,7	119,6	41,4	57,2	37,2	65,6		
5	5	116,8	212,4	32,4	27,2	32,7	20,4	30,8	17,4	26	5
15	15	45,1	84,9	10,6	12,3	19,8	9,4	17,8	7,9	78	15
25	25	28,7	49,3	5,8	8,3	14,0	4,7	10,0	4,2	131	25
35	35	23,7	35,1	3,8	6,4	7,7	2,9	6,6	2,6	183	35
45	45	19,6	28,8	2,1	4,8	6,1	1,8	5,6	1,6	235	45
55	55	16,7	22,4	1,5	3,7	4,3	1,1	3,9	0,9	287	55
65	65	13,8	18,6	0,5	2,9	2,9	0,6	2,1	0,5	339	65
75	75	11,8	14,1	0,1	1,9	1,4	0,2	1,2	0,2	392	75
85	85	10,8	11,8	0	1,0	0,4	-0,3	0,5	-0,6	444	85
95	95	8,9	9,2	0	0	-1,5	-6,1	-2,0	-5,4	496	95
Szélső-értékek		8,6	8,2	0	0	-3,8	-78,8	-3,9	-70,0	Szélső-értékek	
		8,2	8,0	0	0	-18,0	-282,5	-62,4	-267,6		

A csoportképző árbevétel (8 M Ft felett) az EGT-nél kb. másfélszerese az EBT-nek, mindössze az EGT-k egynegyede közelítette meg a nem túl magasra rakott 50 M Ft-ot (a néhány kiugróra nem lehet az ágazatot építeni). Az EBT-k több mint fele (56 db), az EGT közel fele (kb. 200 db) nem éri el a 20 M Ft árbevételt (Horváth Sándor a potens kivitelező vállalkozás árbevételi alsó határát 25 M Ft-ra teszi).

A jövedelmet az Üzemi és az Adózott eredmény mutatja (felhalmozása jelenik meg az Eredménytartalékban). Az Üzemi eredmény és az Adózott eredmény között nincs lényeges különbség, mindössze felülnél számottevő, az EBT-k eredménye kedvezőbb, de ebbe a csoportba is kerültek veszteségesek, szélsőségesen is.

3. ábra: A szervezetek nagyság szerinti sorának az értékei
(Árbevétel – Személyi ráfordítás – Eredmény)

Tőke – Eredmény

A szervezetek általában az előírás (2015-ben emelés történt) **minimum Jegyzett tőkével** alakultak. Az EBT-k jegyzett tőkéje problémás (a felülvizsgálatuknál figyelmet érdemel), gyakorlatilag a tagok a működéshez az erdő(fa)állomány (értékben nem számszerűsített) használatával járulnak hozzá.

A **Saját tőke** a Jegyzett tőke, a Tőketartalék (általában nincs), az Adózott (Mérleg szerinti) eredmény és a (felhalmozott) Eredménytartalék összege, a szervezetek egynegyedénél vállalkozási szintűnek mondható.

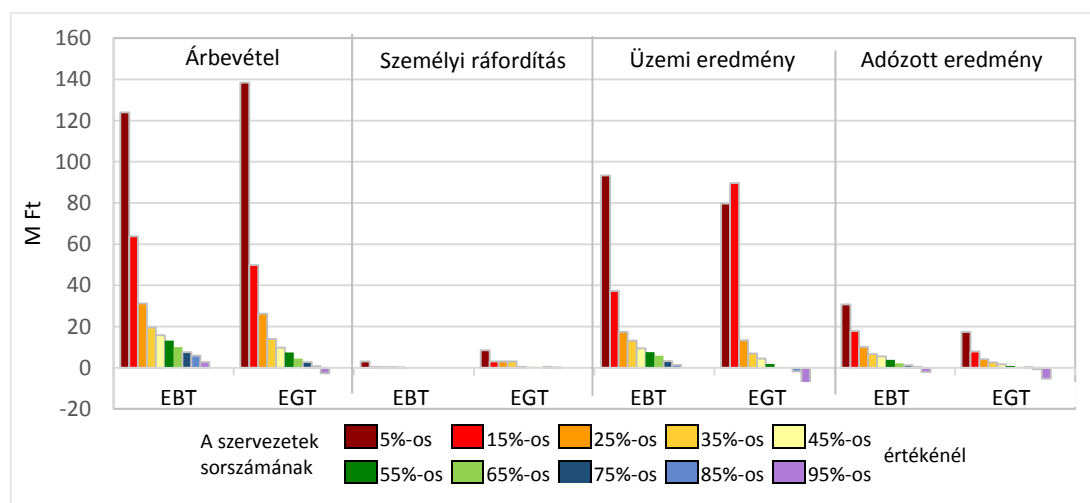
Az EBT-k Adózott eredménye kedvezőbb, felüknél számottevő.

Az Eredménytartalék többnyire nem a több éves, tartós, kiegyensúlyozott Adózott eredmény göngyölítését mutatja, inkább a jövedelem hullámzására utal.

A tartós (vagy kiugró) veszteségesség még ennél a „nagyok” csoportjánál is negatív saját tőkéhez vezet (a szélsőségek egyedi értékelést igényelnek).

5. táblázat: A szervezetek nagyság szerinti sorának az értékei (Tőke, Eredmény) (M Ft)

EBT		Saját tőke		Jegyzett tőke		Eredmény tartalék		Adózott eredmény		EGT	
%	db	EBT	EGT	EBT	EGT	EBT	EGT	EBT	EGT	db	%
100	101	EBT	EGT	EBT	EGT	EBT	EGT	EBT	EGT	522	100
Szélső-értékek		753,9	865,9	14,4	891,2	611,3	778,8	111,0	266,2	Szélső-értékek	
		145,7	481,5	3,3	285,9	106,9	266,1	37,2	65,6		
5	5	124,0	138,5	3,0	8,5	93,4	79,7	30,8	17,4	26	5
15	15	63,9	49,8	0,5	3,0	37,2	89,6	17,8	7,9	78	15
25	25	31,2	26,2	0,3	3,0	17,4	13,4	10,0	4,2	131	25
35	35	19,5	14,0	0,2	3,0	13,1	7,0	6,6	2,6	183	35
45	45	15,8	9,7	0,1	0,5	9,4	4,4	5,6	1,6	235	45
55	55	13,1	7,4	0	0,5	7,6	1,9	3,9	0,9	287	55
65	65	10,1	4,5	0	0,5	5,8	0,4	2,1	0,5	339	65
75	75	7,5	2,7	0	0,5	3,2	0	1,2	0,2	392	75
85	85	5,8	0,7	0	0,1	1,3	-1,8	0,5	-0,6	444	85
95	95	2,8	-2,7	0	0	0	-10,4	-2,0	-5,4	496	95
Szélső-értékek		0,6	-15,5	0	0	-14,9	-82,5	-3,9	-70,0	Szélső-értékek	
		-35,5	-18,7	0	0	-36,1	-440,2	-62,4	-267,6		

4. ábra: A szervezetek nagyság szerinti sorának az értékei (Tőke, Eredmény)

A kigyűjtéssel megcélzott „nagyok” a számok alapján egyáltalán nem azok, a kivitelezői kör nagyon szűk, az elmúlt 5–10 évben sem szélesedett megfelelően.

A magán-erdőgazdálkodás működésének fejlesztési lehetőségei

László Diána

1. Az egyes erdőgazdálkodási (szervezeti) formák

Östermelő

Napjainkban az egyéni, természetes személy erdőgazdálkodó igen ritka. A kis erdőterülettel rendelkező gazdálkodók zömében östermelőként gyakorolják tevékenységüket. Az ezzel kapcsolatos szabályozást a személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. törvény (továbbiakban: SZJA tv.) 6. sz. melléklete tartalmazza, miszerint mezőgazdasági östermelői tevékenységnek minősül a saját gazdaságban történő növénytermelés, ültetvénytelepítés, állattenyésztés, termékfeldolgozás, ha az a saját gazdaságban előállított alapanyag felhasználásával történik, a saját gazdaságban egyes mezőgazdasági termékek jogszabályba nem ütköző gyűjtése, **a saját tulajdonú földterületen végzett erdőgazdálkodás**, mindezekre nézve akkor, ha az előállított termék vagy a tevékenység az e melléklet II. pontjában felsoroltak valamelyikébe beletartozik. A II. pontban az **erdőgazdálkodás alábbi termékei** szerepelnek:

B) 24.	Szőlővenyige, fás szárú energetikai ültetvényről 4401-ből lekerülő tűzifa, faforgács, fűrészpor és fahulladék
B) 25.	Fából kizárólag hasítással készített karó, 4404-ből cölöp, cövek, pózna, bot stb.
C)	Erdőgazdálkodás és e tevékenység termékei

A kisebb üzemméretű osztatlan közös tulajdonban lévő erdőterületeknél is jellemző ez a gazdálkodási forma, a társtulajdonosok egyike vállalja fel, hogy az ingatlannal kapcsolatos erdőgazdálkodási tevékenységet „saját nevében” számolja el. Bár **az östermeléssel kapcsolatos adózási szabályok a többi szervezeti formához képest egyszerűbbek, adózási ismeretekkel nem rendelkező személyek önállóan nem tudják ellátni az ezzel kapcsolatos feladatokat**. Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény (továbbiakban: Evt.) rendelkezik arról, hogy az erdőgazdálkodó tevékenységét **jogosult erdészeti szakszemélyzet „segítségével”** gyakorolhatja. Így hiába gazdálkodik kisebb területen a kijelölt tulajdonos, legalább két külső „szakember” szolgáltatását kell igénybe vennie.

Az adózást illetően ennél a gazdálkodási formánál problémát jelent még az is, hogy sokszor a kisebb szakértelem-, munkaeszköz igényvel járó, kisebb volumenű feladatokat **a társtulajdonosok saját maguk végzik el**, így ezen munkák esetleges költségelszámolása (azért esetleges, mert több tényezőtől függ – pl. adott évi bevételek nagysága, társtulajdonosok egymás közötti elszámolása, stb.) még tovább „bonyolítja” a helyzetet. Továbbá az SZJA törvény mellett az adózási ismereteknek ki kell terjedni az **általános forgalmi adóról** szóló 2007. évi CXXVII. törvény (továbbiakban: ÁFA tv.) XIV. fejezetére is, mely a mezőgazdasági tevékenységet folytató adóalanyra vonatkozó különös szabályokat

tartalmazza. (Az alanyi ÁFA mentesség határa nagyságrendekkel növekszik, 2019-től 12 M Ft várható – *Lett B.*)

Így hiába történik az erdőgazdálkodás kis területen, a többi gazdálkodási formához képest egyszerűbb adózási szabályokkal jellemezhető őstermelői tevékenység is bonyolultnak mondható, és arra ösztönzi az erdőgazdálkodót, hogy illegálisan értékesítsen, és az igénybe vett erdőgazdálkodási szolgáltatásokat se hivatalosan számolja el.

Egyéb gazdálkodási formák

Erdőgazdálkodó, szervezeti formát tekintve, lehet **egyéni vállalkozó, gazdasági társaság és erdőbirtokossági társulat** is. Ezekben az esetekben az ingatlan-nyilvántartás tulajdonosa(i) és az erdőgazdálkodó személye elválik egymástól. Az erdőtulajdonos egyéni vállalkozóra is igaz ez, hiszen termőföld tulajdonos csak természetes személy lehet, adózási oldalról pedig egyértelműen elkülönítendő adóalany a magánszemély és az egyéni vállalkozó.

2. Az egyes erdőgazdálkodási tevékenységek és az adózásuk

Haszonbérleti díj elszámolása

Az erdőgazdálkodás sajátos gazdasági terület. A számviteli törvény és az adózási jogszabályok többnyire nem tartalmaznak külön, erre a tevékenységre vonatkozó utasításokat, így a gazdálkodó sokszor egyáltalán nem vagy nem egyértelműen értelmezi a különböző jogszabályokat. (*Fontos volna hivatalos, legalább Útmutató szinten egyeztetett szakanyagok elkészítése, kiadása, karbantartása – Lett B.*) **Sajátossága** alapvetően abból adódik, hogy a fa életciklusa hosszú, termőre fordulása, fafajtól függően, akár 100–120 év is lehet, és a ráfordítások is szakaszosak.

Fenti szervezeti formákban a gazdálkodás túlnyomóan haszonbérlet alapján történik. Az erdőgazdálkodási haszonbérletet az Evt. is szabályozza (***a 2017 évi módosítással az előírás megszűnt, de a főhatóság számol vele – Lett B.***), mely kimondja, hogy a felek a haszonbér megfizetését a fahasználat időpontjához is köthetik²². A haszonbérlet időtartamát a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvény (továbbiakban: Földforgalmi tv.) szabályozza, amely kimondja, hogy az erdőnek minősülő földre, illetve az engedélyezett erdőtelepítésre kijelölt földre a haszonbérleti szerződést az Evt.-ben foglalt eltéréssel legfeljebb a termelési időszak (vágás érettségi kor) lejártát követő 10. év végéig lehet megkötni²³. Az Evt.-t és a kapcsolódó jogszabályokat is figyelembe véve, az erdészeti hatóság elvárásai arra készítetnek bennünket, hogy lehetőség szerint **legalább egy üzemtervi ciklusra** (körzeti erdőterv határozat érvényessége – általában 10 év) kötődjenek az erdő életét érintő szerződések. Ezt a gyakorlatot folytatja Európa legtöbb állama.

A haszonbérleti szerződés tárgyát képező termőföld az erdőgazdálkodó gazdálkodási felülete, és sajátos abból a szempontból, hogy minden beavatkozást „engedélyeztetni” kell az illetékes erdészeti hatósággal. ***Az erdő, mint termőföld korlátozott (használatú – Lett B.) magántulajdont jelent.*** A korlátozottság abban nyilvánul meg, hogy az erdő életében történő minden beavatkozást a hatóság által jóváhagyott erdőterv szerint a szükséges dokumentumok benyújtásával lehet elvégezni és kell elszámolni. Az erdőgazdálkodási tervek rögzítik a kitermelhető fa mennyiségét, az érintett területeket, a felújítás fafajait és mennyiségeit. Ezek alapján **kalkulálható, számítható, piacra vihető az adott év haszonvételi lehetősége, amely alapján az éves bérleti díjak kerülnek megállapításra.**

²² 2009. évi XXXVII. törvény 20.§ (5) bekezdés

²³ 2013. évi CXXII. törvény 44.§ (2) bekezdés

Lábon álló fa kérdése

Általános forgalmi adó szerinti teljesítés problémája

Az erdőgazdálkodási tevékenység végzése során a fát két módon lehet értékesíteni: **lábon vagy választékban**. Értelemszerűen lábon értékesítésnél a fa még áll, élő fa – ez a „lábon álló fa” -, a választékban történő értékesítésénél a fa már ki van vágva – ez az „erdei faválaszték” (rönk, rostfa, tűzifa, oszlop, stb.). Az Evt. egyértelműen leírja, hogy erdőgazdálkodó nem csak a termőföld (erdő) tulajdonosa, hanem bármely jogszerű használó lehet²⁴. Az erdőgazdálkodói jogok és kötelezettségek a nyilvántartásba történő bejegyzéssel keletkeznek és a nyilvántartásból való törléssel szűnnek meg²⁵. A faanyagtermelést szolgáló erdőben az erdei hasznóvételre csak a nyilvántartásban szereplő erdőgazdálkodó jogosult, senki más, tehát az ingatlan-nyilvántartás szerinti tulajdonos sem abban az esetben, ha más az erdőgazdálkodó személye. Így egyértelműen érzékelhető és bizonyított, hogy erdő művelési ágú termőföld esetében a tulajdonos és az erdőgazdálkodó szétválhat, ahogy ez az állami erdőket nézve szinte teljesen, a magánerdőket tekintve nagyobb részt így van a valóságban is. A fahasználat engedélyezésének folyamatát tekintve pedig még sarkalatosabban látni ezt, hiszen a tervezett erdőgazdálkodási tevékenységek bejelentésére és a művelési lap kiállítására is az erdőgazdálkodó jogosult, azon még a földtulajdonos nevét sem kell feltüntetni.

Az Evt. egyértelműen tartalmazza, hogy a faállománnyal kapcsolatos bármely jog és kötelezettség az erdőgazdálkodót illeti. Az erdőgazdálkodónak nyilvántartásba vétele után ki kell kérnie az erdőtervet, mely tartalmazza az erdő állapotát, az abban végezhető fahasználatokat és minden a jogszabályok szerinti adatot. Ezt az erdőterv határozatot az erdőgazdálkodó kéri és kapja, névre szólóan, az erdőgazdálkodó nevére szólóan, tehát nem a tulajdonos nevére szólóan. Az erdőgazdálkodásban mindig az erdőgazdálkodót illetik az erdővel kapcsolatos jogok és kötelezettségek. Az ingatlan-nyilvántartási adatokban lévő tulajdonos az ingatlan tulajdonosa, de az erdővel, a faállománnyal az erdőgazdálkodó rendelkezik. Ha elválí az ingatlantulajdonos és az erdőgazdálkodó személye, és az ingatlantulajdonos értékesíti az ingatlant vagy meghal, és öröklök az ingatlant, ezt az ingatlan-nyilvántartásban át kell vezetni. Attól függetlenül, hogy új tulajdonosa lett az ingatlan, az erdőről csak az erdőgazdálkodó rendelkezhet, egészen addig, míg a hatósági nyilvántartásban ő a bejegyzett erdőgazdálkodó. Természetesen, ha káresemény történik az erdőben, természeti kár vagy lopás, akkor ennek a kárértékét is az erdőgazdálkodó viseli, ugyanúgy, mint a nem megfelelő gazdálkodás miatt kirótt büntetéseket is – nem pedig a tulajdonos.

Az adóhatóság a lábon álló fa értékesítésére kötött adásvételi szerződést elfogadja, ugyanakkor a teljesítés időpontjának csak akkor fogadja el a szerződés időpontját, ha a fakitermelés addigra befejeződött. Adózói oldalról kijelenthető, hogy a lábon álló fa (erdő) önálló fizikai és jogi sorsát nem az elválással kezdi meg, hanem azzal a pillanattal, amikor az erdészeti hatóság a fahasználati munkára tett bejelentést jóváhagyja (írásban vagy írásbeli válasz nélkül 30 napos határidővel) – ettől a pillanattól termékként lehet rendelkezni vele.

Kompenzációs felár problémája

A „lábon álló fa” kifejezéssel az adótörvények közül az SZJA tv.-ben két fogalom magyarázatánál találkozhatunk:

- 1) ingatlan: a föld és földdel alkotórészi kapcsolatban álló minden dolog, kivéve a földingatlan tulajdonosváltása nélkül értékesített lábon álló (betakarítatlan) termést, terményt (pl. lábon álló fa)²⁶;

²⁴ 2009. évi XXXVII. törvény 17.§ (1) bekezdés

²⁵ 2009. évi XXXVII. törvény 17.§ (5) bekezdés ⁹ 2013. évi V. törvény 5:15.§, 5:50.§ ¹⁰ BH2007. 101.

²⁶ 1995. évi CXVII. törvény 3.§ 29.

- 2) ingó vagyontárgy: az ingatlanok nem minősülő dolog, kivéve a fizetőeszközt, az értékpapírt és a föld tulajdonosváltása nélkül értékesített lábbon álló (betakarítatlan) termést, terményt (pl. lábbon álló fa)²⁷.

A lábbon álló fa fogalmát és általános forgalmi adó tételét illetően a korábban hatályos törvény²⁸ mellékletét képezte az APEH 2001/31. adózási kérdés²⁹, amely az alábbiakat tartalmazta:

Lábbon álló fa értékesítésére kerül sor, amikor az eladó kivágási célra vagy kivágási engedéllyel értékesíti az élő fát. Az eladó a nyers fát értékesíti, csak a felek abban állapodnak meg, hogy azt a vevő fogja kivágni és feldolgozni. Lábbon álló fa árumegnevezés a Kombinált Nomenklatúrában nem szerepel, annak alapján tehát besorolni nem lehet. A kivágott nyers fa természetes állapotában, ahogy kidöntötték, legallyazva is, a 4403 vámtarifaszám alá sorolandó. Ezzel az adózási kérdéssel az adóhatóság egyértelműen megfogalmazta, hogy áfaadóalanyok esetében a lábbon álló fa értékesítése számla ellenében, 20%-os (2007. évben hatályos) általános forgalmi adómérték felszámításával történik. A jelenleg hatályos ÁFA tv. viszont nem tartalmazza ezt a mellékletet, a lábbon álló fa általános forgalmi adó tételére azonban most is alkalmazható. (Ezzel az adózási kérdéssel kapcsolatban az előző ponttal összefüggésben az adóhatóság álláspontja az, hogy nem tekinthető terméknek a lábbon álló fa, csupán az adómérték tisztázása a célja, és egyébként sem a jelenleg érvényes jogszabály részét képezi.)

Az ÁFA tv. 7. számú melléklete tartalmazza az e törvény szerinti mezőgazdasági termékeket és szolgáltatásokat. A lábbon álló fa, mint kompenzációs felárja jogosító, saját előállítású termék ebben nem szerepel, ezért annak értékesítése esetén nem alkalmazható a mezőgazdasági termelő különleges jogállása. A lábbon álló fa értékesítésénél a felvásárló nem fizethet kompenzációs felárat az erdőgazdálkodónak, mivel a termék értékesítése során az adózási kérdésben leírt általános szabályok alkalmazandók, ezért a terméket az általános 27%-os mértékű adó felszámítása mellett értékesítheti a termelő, akinek az ügyletről számla kibocsátási kötelezettsége van.

Ezzel a kérdéssel kapcsolatban korábban nagyon megoszlottak a vélemények, és sok gazdálkodó, még állami tulajdonú gazdasági társaság is, felvásárlási jegyet állított ki, helytelenül, a lábbon álló fa vásárlásánál.

Támogatások elszámolása

A támogatások elszámolására, könyvelésére az egyes jogcímek jogszabályai tartalmaztak útmutatást, és az adóhatóság is évről-évre egyre részletesebb instrukciókat ad ezekre vonatkozóan a kitöltési útmutatókban. A támogatások közül bizonyos támogatások „de minimis”, azaz csekély összegű támogatásnak minősülnek. A csekély összegű támogatások összeg bármely három egymást követő évben nem haladhatja meg a 200 000 eurót³⁰.

Több Egységes Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alaphoz kötődő jogcím tekintetében nehéz volt megállapítani, hogy az adott támogatás „de minimis”-nek minősül-e. Az agrár állami támogatásnak minősülő, csekély összegű támogatás formában nyújtott támogatásokról a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal (továbbiakban: MVH) nyilvántartást vezet. Mivel Magyarország az általános csekély összegű rendelet hatálya alá tartozó támogatásokra vonatkozóan nem rendelkezik központi nyilvántartással, ezért a támogatás nyújtónak be kell kérnie az ilyen csekély összegű támogatási rendeletek hatálya alá tartozó agrár állami támogatást igénylő kedvezményezett nyilatkozatát az általa, valamint a vele egy és ugyanazon

²⁷ 1995. évi CXVII. törvény 3.§ 30. ¹³

²⁸ 1992. évi LXXIV. törvény

²⁹ PM Általános forgalmi adó Főosztály 1216/2001. – APEH Adónevek Főosztálya 1223525169; AEÉ 2001/5.

³⁰ 1407/2013/EU bizottsági rendelet, 1408/2013/EU bizottsági rendelet

vállalkozásnak minősülő vállalkozás által a tárgyévet és az azt megelőző két üzleti évet magába foglaló időszakban igénybe vett csekély összegű támogatás nagyságáról.

Ha a támogatást igénylő több jogcím, illetve egyéb művelet (pl. hitel kamat állami támogatása) kapcsán érintett csekély összegű támogatással, akkor nem egyszerű feladat a három évre vonatkozó adatok összegyűjtése. Ezekről az információkról nem csak támogatás igénylésénél, hanem östermelőnek, egyéni vállalkozónak a személyi jövedelemadó bevallásban, gazdasági társaságnak a társasági adóról szóló bevallásban is számot kell adni. Könnyítene a gazdálkodók adminisztrációs terhein, ha „de minimis” támogatásaik egy központi rendszerben szerepelnének, melyhez az ügyfélnek is lenne hozzáférése.

Ugyanakkor az is problémát jelent, hogy az egyes hivatalok nem egységesen kezelik az ilyen jellegű támogatásokat, azaz egyik hivatal a támogatási határozat keltét veszi figyelembe az összeszámításnál, a másik viszont a folyósítás időpontját, így akár jogosulatlan igénylések is keletkezhetnek.

Szakirányítási támogatás megítélése az ÁFA tv. szerint

2010-ben volt utoljára lehetőségük az erdészeti szakirányítóknak arra, hogy nemzeti forrásból finanszírozott támogatást vegyenek igénybe tevékenységükre. Mivel többször felvetődött, hogy újra lesz lehetőség ilyen jellegű támogatás igénylésére, ezért szeretném a figyelmet felhívni e **támogatás és az általános forgalmi adó** törvény közti összefüggésre. A támogatás célja a nem állami tulajdonú erdőkben folytatott erdőgazdálkodás szakmai színvonalának emelése, az erdészeti szakirányítási tevékenység igénybevételének és gyakorlásának biztosítása volt. A támogatás mértéke a jogosult erdészeti szakszemélyzet által végzett erdészeti szakirányítási tevékenységgel érintett erdőrészek területe után hektáronként 4000 forint volt³¹.

Az adóhatóság általános forgalmi adó ellenőrzései során megállapítást nyert, hogy a szakirányítási tevékenység ingyenesen nyújtott szolgáltatásnak minősül, és a támogatás összege után az általános forgalmi adót meg kell fizetni, amennyiben a szolgáltatásnyújtással kapcsolatban felmerült költségek általános forgalmi adó tartalmát levonásba helyezték. Az erdészeti szaktanácsadó tevékenység a TESZOR besorolásban a 0240 alá tartozik. Főszabályként a vállalkozási célból beszerzett termékeket és igénybe vett szolgáltatásokat terhelő előzetesen felszámított adót az adózó akkor helyezheti levonásba, ha a vállalkozási célú felhasználás adóköteles termékértékesítéshez, szolgáltatásnyújtáshoz kapcsolódik. Tehát az ingyenes ügylet adóköteles, ha a juttatott szolgáltatás igénybevételéhez kapcsolódóan az adózót adólevonási jog illette meg. Annak, hogy ez a szolgáltatás jogszabály alapján történt, az Áfa törvény szempontjából nincs jelentősége.

Ha a szakirányításhoz külső vállalkozó szolgáltatását is igénybe veszi a támogatásra jogosult, nem vonhatja le a szolgáltatás ellenértékének általános forgalmi adóját, mivel az ahhoz kapcsolódó szakirányítási szolgáltatásnyújtás ingyenes, nem adóköteles. Illetve ha levonásba helyezi a külső vállalkozó által kiállított számlán szereplő általános forgalmi adót, akkor az ingyenes szakirányítási szolgáltatásnyújtás után meg kell fizetni az adót.

Ha ismét lesz lehetőség ilyen jellegű támogatás igénybevételére, a döntéshozónak célszerű lenne egyeztetni az adóhatósággal e tekintetben, mert így azok a támogatottak, akik jogosultak általános forgalmi adó levonásra, lényegében az adó mértékével kevesebb összegű támogatásban fognak részesülni.

³¹ 50/2010.(IV.27.) FVM rendelet

3. Erdőbirtokossági társulatok

Az erdőbirtokossági társulat jogi személy, melynek működését az erdőbirtokossági társulatokról szóló 1994. évi XLIX. törvény (továbbiakban: Ebt.) szabályozza. Az Ebt. 22 éve alatt csupán hét alkalommal került módosításra, annak ellenére, hogy szinte az összes kapcsolódó jogszabály – erdőtörvény, földtörvény, gazdasági társaságokról szóló törvény, polgári törvénykönyv – teljesen „megújításra” került.

Az erdőbirtokossági társulat alapvetően osztatlan közös tulajdonban lévő erdőterületek gazdálkodó szervezete. A társulat tagjai az ingatlan-nyilvántartás szerinti tulajdonosok, akiknek *érdekeltsége erdőterület tulajdonaik aránya a társulat használatában lévő összes erdőterülethez képest*. Ha a társulat több helyrajzi számon lévő erdőterületet kezel, az optimális az lenne, ha az ingatlanok tulajdonosai, és egymáshoz viszonyított tulajdoni arányuk az egyes ingatlanokban megegyezne. Ellenkező esetben a különböző eredményű erdőgazdálkodások összeadódnak, és ebből részesednek érdekeltységük szerint a tulajdonosok. Így a kevésbé eredményes erdőterületek tulajdonosai jobban, míg az eredményesebb erdőterületek tulajdonosai rosszabbul járnak. A társulat alapításához a tulajdonosok erdőterület alapján számított kétharmados szavazataránya kell, a kisebbségben maradt tulajdonosok kötelesek a társulatba tagként belépni, a társulat határozatait végrehajtani.

A legfőbb problémát működésük során azonban a korábban már tárgyalt sajátos gazdálkodási jelleg jelenti, azaz hogy nem folyamatos a tevékenység, így a bevételek, költségek szakaszosan, többször egymástól időben elkülönülten jelentkeznek. A fahasználat során szerzett bevételből tartalékolni kell a később esedékes munkálatokra is, de általános költségekre is, mivel az erdőbirtokossági társulat úgy működik, mint egy gazdasági társaság, azaz bankszámlával kell rendelkeznie és folyamatosan kell teljesíteni a bevallási és statisztikai adatszolgáltatási kötelezettséget is, melyek elkészítéséhez általában külső szolgáltatót vesz igénybe. Ez éves szinten akár 100 ezer forint is lehet úgy, hogy közben egyáltalán nincs bevétele a társulatnak, hiszen a kis üzemméret miatt előfordulhat, hogy pár „aktívabb” év után akár öt-tíz évig nincs mit tenni az adott erdőrészekben.

A másik probléma a tulajdonosok haszonvételének kedvezőtlen adózása. A társulat nem köthet erdőgazdálkodási haszonbérletet a tulajdonosokkal, hiszen az Ebt. alapján éppen ezzel a céllal jött létre. A tulajdonosok így jövedelemhez csak osztalék formájában juthatnak, melynek adózása – osztalékalap után 15% személyi jövedelemadó³² és 14% egészségügyi hozzájárulás¹⁸ terheli – a haszonbérleti díjhoz képest sokkal kedvezőtlenebb. (A haszonbérleti díj adómentes, ha a haszonbérlet időtartama eléri az 5 évet¹⁹, egyébként 15% mértékű személyi jövedelemadó terheli, melyet a föld fekvése szerint illetékes önkormányzati adóhatásnak kell bevallani és megfizetni³³.) *(Az osztalékra ezt az adózási lehetőséget menet közben bevezették – Lett B.)*

Az előzőkben felvázoltakra tekintettel az Ebt. teljes mértékű átalakítására lenne szükség, főként polgári jogi-gazdálkodási-adózási szempontból. Ellenkező esetben nem várható új erdőbirtokosságok alakulása, és a már meglévő társulatok is döntenek megszűnésükről.

4. Földhasználat, jogviszonyok

2014. május 1-től új szabályozások léptek életbe az adásvétel, haszonbérlet és földhasználat tekintetében. Az eddigi két év tapasztalatát tekintve elmondhatom, hogy a rendszer bonyolult, kiszámíthatatlan gazdálkodási környezetet eredményez és jelentősen lassítja a gazdálkodást.

³² 1995. évi CXVII. törvény 8.§ (1) bekezdés ¹⁸ 1998. évi LXVI. törvény 3.§ (3) bekezdés ¹⁹ 1995. évi CXVII. törvény 1. sz. melléklet 9.4.1.

³³ 2003. XCII. törvény 176.§ (3)-(9) bekezdés

Adásvétel

Alapszabályként rögzítésre került, hogy a termőföld tulajdonjogát csak földműves szerezheti meg. A földműves nyilvántartásba vétel egyik feltétele a jogszabály³⁴ mellékletében szereplő szakképesítések, végzettségek valamelyikének megléte. A felsorolásban számos erdészeti megnevezés szerepel, amely alapján kijelenthető, hogy a termőföld megszerzéséért, az alapfeltétel teljesítése tekintetében, „egyenlők az esélyek”.

A legrosszabb tényező a hatályos jogszabályokban az idő. Az adásvételi szerződés megkötésétől a tulajdonjog bejegyzéséig nagyon hosszú idő telik el, sokszor akár 8–10 hónap is – az adásvételi szerződést hirdetményi úton közölni kell 60 napig (a szerződés megkötésétől számított 8 napon belül kell az illetékes jegyzőhöz eljuttatni); a mezőgazdasági igazgatási szervnek újabb 60 napja van áttanulmányozni a szerződést, melyen hosszabbíthat a helyi földbizottság véleményezése; a járási földhivatalnak 30 nap áll rendelkezésére az ingatlan-nyilvántartásban történő rögzítésre. Az erdőgazdálkodói nyilvántartásba vétel is legfeljebb 30 nap múlva történik meg, és ha a közzététel ideje alatt elfogadó nyilatkozat kerül benyújtásra vagy a földbizottság döntése ellen kifogással élnek, illetve az erdőgazdálkodó nyilvántartásba vételét megfellebbezik, akkor az erdőgazdálkodási tevékenység megkezdésének ideje beláthatatlan időre kitolódhat.

A jogszabály által előírt formai, tartalmi követelmények teljesítésekor még most is vannak pontatlanságok. A jogszabály nem ad lehetőséget a hiánypótlásra, ezért ilyen esetekben újra kell kezdeni a teljes eljárást, az adásvételi szerződés ismételt megkötésétől indulva. Az ilyen jellegű hibák túlnyomó részt ügyvédi mulasztásból adódnak, ami szintén rámutat a jogszabályok bonyolultságára, ellentmondásosságára.

Földhasználat

Földhasználat tekintetében is hátráltató tényező az eljárási idő, de emellett még számos észszerűséget sértő rendelkezést találunk. Erdő művelési ágú ingatlan esetében a földhasználati nyilvántartást az illetékes Megyei Kormányhivatal Földművelésügyi és Erdőgazdálkodási Főosztályának Erdészeti Osztálya vezeti, ő veszi nyilvántartásba és törli onnét az erdőgazdálkodót.

Erdőgazdálkodási jogviszonyok

A Földforgalmi törvény kimondja, hogy az erdőnek, valamint erdőgazdálkodási célt közvetlenül szolgáló földterületnek minősülő földre e törvény rendelkezéseit az Evt.-ben és az Ebt.-ben foglalt eltéréssel kell alkalmazni³⁵. Az Evt. szerint erdőgazdálkodó az erdészeti hatóság által vezetett erdőgazdálkodói nyilvántartásban szereplő tulajdonos vagy jogszerű használó³⁶. A tulajdonosok társult erdőgazdálkodási tevékenységet kötelesek folytatni, ha a földrészletnek több tulajdonosa van, vagy az erdőrészlet több földrészletből áll és a földrészletek különböző személyek tulajdonában vannak. Társult erdőgazdálkodás esetén a tulajdonosoknak az erdőt egy személy használatába kell adniuk³⁷.

Az osztatlan közös tulajdonú termőföld használatát szabályozó, a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvénnyel összefüggő egyes rendelkezésekről és átmeneti szabályokról szóló 2013. évi CCXII. törvény (továbbiakban: Fétv.) X. fejezete rögtön az erdő speciális szabályozásával nyit, miszerint az erdőnek az Evt. szerinti **erdőgazdálkodási haszonbérbe** adása esetén az Evt.-t kell alkalmazni³⁸. Az Evt.

³⁴ 504/2013. (XII.29.) Korm. rendelet

³⁵ 2013. évi CXXII. törvény 2.§ (3) bekezdés

³⁶ 2009. évi XXXVII. törvény 17.§ (1) bekezdés

³⁷ 2009. évi XXXVII. törvény 17.§ (6)-(7) bekezdés

³⁸ 2013. évi CCXII. törvény 69.§ (2) bekezdés

haszonbérletre vonatkozó rendelkezésében megteszi ugyanezt a visszautalást a kapcsolódó jogszabályokra³⁹. A meghatározó különbség az Evt. és az egyéb földhasználatot szabályozó jogszabályok között, hogy előbbi szerint a tulajdonostársak tulajdoni hányad alapján számított szótöbbséggel hozott határozata szükséges a haszonbérlethez. Ezzel szemben a Fétv. szerint a közös tulajdon használati rendjét használati megosztásról szóló megállapodásban kell rögzíteni, melyhez az összes tulajdonosnak hozzá kell járulnia (a hozzájárulás nem csak az aláírással történhet meg, hanem egyéb eseteket is szabályoz a törvény).

A gyakorlat során értelmezni kellett az erdőgazdálkodási haszonbérletet abban a szituációban, ha a **tulajdonostárs tölti be az erdőgazdálkodó** szerepét. Több ilyen haszonbérleti szerződés került hirdetményi úton történő közzététel után a járási földhivatalokhoz, melyek nem tudták egyértelműen értelmezni a jogszabályokat. Ezt a helyzetet próbálta feloldani a Földművelésügyi Minisztérium (továbbiakban: FM) Földügyi Főosztálya, mely a Ptk. kötelmi jogi szabályai alapján úgy véli, hogy tulajdonostársak egymással haszonbérleti szerződést nem köthetnek, csak **használati megosztásról** szóló megállapodás alapján erdőgazdálkodhatnak. Ezzel többen nem értenek egyet, és az illetékes Közigazgatási és Munkaügyi Bíróságon keresettel élnek a határozattal szemben, ahol állítólag már több esetben is megállapítást nyert, hogy **társtulajdonos köthet erdőgazdálkodási haszonbérleti szerződést az ingatlan többi tulajdonosával**. Véleményem szerint annak tekintetében kell különbséget tenni, hogy a tulajdonostárs milyen **adózási minőségében** kíván gazdálkodni. Így például ha **egyéni vállalkozóként** kívánja az erdőgazdálkodási tevékenységet gyakorolni, akkor köthet erdőgazdálkodási haszonbérleti szerződést, mivel az egyéni vállalkozó és a termőföld tulajdonos két különböző személynek számít. Ha viszont **őstermelőként** kíván gazdálkodni, amelyet az adóhatóság adószámos magánszemély vállalkozási formának minősít, akkor valóban fennáll az a helyzet, hogy a jogosult és kötelezett személye megegyezik.

Az Evt. 18/A §-a 2013. december 31-től hatályos, mely szerint az erdészeti hatóság egyszerűsített erdőgazdálkodói nyilvántartásba-vételi eljárást folytat le, ha az erdő **használatára vonatkozó megállapodást a felek a jelen törvény végrehajtására kiadott rendeletben meghatározott szerződésminta** alkalmazásával kötötték meg. Ez a végrehajtási rendelet azóta sem született meg, pedig egyértelmű és egyszerű megoldást nyújthatna az erdőgazdálkodási jogviszony létesítésére. A jogszabályhelyből nem derül ki egyértelműen, hogy milyen jellegű jogviszonyt szabályozna a szerződésminta. Véleményem szerint, mivel az erdőgazdálkodási haszonbérletet külön fejezet szabályozza specifikumokkal (**kivették a törvényből – LB**), ez a szerződés éppen a tulajdonostárs és szívességi⁴⁰ erdőgazdálkodók nyilvántartásba vételét lenne hivatott szabályozni. Ha áttekintjük a mostani rendszert, lényegében ez a három fajta szerződés lehet az erdőgazdálkodás alapja (társult megállapodás, szívességi földhasználat, erdőgazdálkodási haszonbérlet), a **korábbi megbízási szerződés** már nem elfogadható (**újabbán igen, csak a polgárjogi oldala is kell - LB**).

Szeretném a figyelmet felhívni a különféle jogviszonyok mindegyikét érintő **használati díj** kérdésére, hiszen ellenértéket nem csak erdőgazdálkodási haszonbérletnél kell, hanem használati megállapodásban is rögzíteni lehet. Több szerződésben talákoztam a használati díj nem összegben, hanem körülírással meghatározott kifejezésére, mit például: „A felek a **haszonbérleti díj mértékét** a tárgyévben az erdőgazdálkodási tevékenységből származó nettó árbevétel és az ahhoz kapcsolódóan felmerült költségek (így különösen az **erdőgazdálkodói pozíció** érdekében felmerült költségek, a fakitermelési, közelitési, szállítási, erdőfelújítási költségek, szakirányítói díj, rakodóbérlet stb.) különbözetének 80%-a mértékben állapítják meg. A haszonbérlet jogosult a költségek között tárgyévben elszámolni a megelőző/következő évek bevétellel nem fedezett költségeit is.” Úgy vélem, hogy a tulajdonosok által

³⁹ 2009. évi XXXVII. törvény 20.§ (2) bekezdés

⁴⁰ Ptk. szerinti közeli hozzátartozók között

számszerűleg nehezebben kontrollálható megfogalmazás spekulációra ad lehetőséget. Az erdőgazdálkodási tevékenységgel komolyan foglalkozó személyek, vállalkozások rendelkeznek azzal a szakértelemmel, amellyel a fahasználat elvégzése előtt konkretizálni tudják a haszonvétel összegét. Természetesen egy hosszú távú, akár több tíz éves szerződésnél nem lehet minden tevékenységet számszerűen rögzíteni, de ugyanakkor rendelkezhet úgy a szerződés, hogy **az egyes fahasználatok megkezdése előtt egy, a szerződés mellékletét képező külön pénzügyi megállapodásban rögzítik a pontos használati díjat**⁴¹.

A szerződéssekkel összefüggésben még egy fontos dologra szeretnék rámutatni. Az Evt. kimondja, hogy az erdőterv módosítási kérelem benyújtásához a tulajdonos, közös tulajdon esetében a tulajdonostársak tulajdoni hányad alapján számított 2/3 részének írásbeli hozzájáruló nyilatkozata szükséges⁴². Többször előfordult, hogy a használati jogviszonyt szabályozó szerződésben a tulajdonosi közösség felhatalmazza az erdőgazdálkodót az erdő ingatlanl kapcsolatos nyilatkozatok megtételére, ide értve az esetleges erdőterv módosításokat is. Ezt a helyzetet elemezni kell, hiszen szintén spekulációra ad lehetőséget. **A tulajdonos az érvényes erdőterv határozatban foglaltak alapján engedi át a gazdálkodást, az abban foglaltak alapján kerül az ellenérték megállapításra.** Hátrányos a használatba adóra nézve, ha az erdőterv módosításra kerül a használat ideje alatt a fahasználatok tekintetében, hiszen ezek olyan események, melyek a használati megállapodást alapjaiban lényegesen befolyásolják.

Előhaszonbérleti jog gyakorlása

Ha elfogadjuk az FM álláspontját, akkor erdőgazdálkodási **haszonbérlet lényegében harmadik személlyel (nem tulajdonostárs) köthető.** A haszonbérleti szerződést hirdetményi úton közzé kell tenni 15 napig, ezután a szerződés a mezőgazdasági igazgatási szervhez kerül, amelynek 60 nap áll rendelkezésre a jóváhagyásra. A törvény alapján nem kell a mezőgazdasági igazgatási szerv jóváhagyása a mezőgazdasági termelőszervezet, mint földhasználó, és az annak legalább 25%-ban tulajdonostagja, illetve annak közeli hozzátartozója, továbbá legalább 3 éve foglalkoztatott alkalmazottja, mint használatba adó közötti földhasználati szerződéshez⁴³. Tehát ebben az esetben közzé kell tenni hirdetményi úton a szerződést, de utána nem kell a járási földhivatal jóváhagyása. Ezen jogszabályhely ellentmondásos, hiszen erdő esetében a többségi tulajdonnal rendelkező személy (tehát vannak „idegen, külső” tulajdonosok is) és az általa tulajdonolt gazdasági társaság között létrejött haszonbérleti szerződést jóvá kell hagyatni, csak az olyan erdőre vonatkozó haszonbérleti szerződés élvez e tekintetben mentességet, amely kizárólag olyan személyek tulajdonában van, akik a haszonbérletnek legalább 25%-ban tulajdonosai, illetve annak közeli hozzátartozói, továbbá legalább 3 éve foglalkoztatott alkalmazottja.

A jogszabály rögzíti az előhaszonbérletre jogosultság⁴⁴ feltételeit is. Kimondja, amennyiben az erdő közös tulajdonban áll, a tulajdonostárs tulajdoni hányadának megfelelő terület harmadik személy javára történő haszonbérbe adása esetén előhaszonbérleti jog illeti meg a földműves tulajdonostársat. Tehát például ha a többségi tulajdonnal rendelkező természetes személy haszonbérbe adja az általa tulajdonolt mezőgazdasági termelőszervezetnek az erdőt, azzal szemben előhaszonbérleti joggal élhet az ingatlan társtulajdonosa, akkor is, ha egészen kis tulajdoni hányaddal bír. Ezen változtatni kellene, mivel visszaélésekre ad lehetőséget és a működőképességet veszélyezteti.

Ugyanakkor a Földforgalmi tv. kimondja azt is, hogy előhaszonbérleti jog nem áll fenn a mezőgazdasági termelőszervezet, mint földhasználó, és az annak legalább 25%-ban

⁴¹ A haszonbérleti díj adózási szempontú anomáliáit a II.1. fejezet tartalmazza

⁴² 2009. évi XXXVII. törvény 19.§ (3) bekezdés

⁴³ 2013. évi CXXII. törvény 59.§ (1) e)

⁴⁴ 2013. évi CXXII. törvény 45.§

tulajdonos természetes személy tagja, illetve annak közeli hozzátartozója, továbbá legalább 3 éve foglalkoztatott alkalmazottja, mint használatba adó közötti, valamint erdőnek minősülő föld használatba adása esetén az erdőbirtokossági társulat, mint földhasználó és annak tagja, mint használatba adó közötti használatba adó esetén⁴⁵. Ez valószínűleg szintén csak az olyan erdőre vonatkozó használati szerződést érinti, amely kizárólag olyan személyek tulajdonában van, akik a használati jog legalább 25%-ban tulajdonosai, illetve annak közeli hozzátartozói, továbbá legalább 3 éve foglalkoztatott alkalmazottja. Az előhasználati jog szabályozása tehát nem egyértelmű, egyszerűsíteni, konkretizálni kell azt.

Összegezve a földhasználattal kapcsolatban előadottakat elmondható, hogy az erre vonatkozó jelenleg hatályos jogszabályok bonyolult gazdálkodási környezetet, az erdőgazdálkodás forgási sebességének csökkenését eredményezték, növelve a rendezetlen erdőgazdálkodó és hátralékos erdőterületek kialakulásának kockázatát. A már meglévő rendezetlen erdőterületek gazdálkodásba vonásának esélye pedig szintén alacsony e szabályozások betartásával.

⁴⁵ 2013. évi CXXII. törvény 48.§ (1) c)-d) bekezdés

Felhasznált irodalom

- ÁESZ* (2002): Állami Erdészeti Szolgálat: Magyarország erdőállományai, 2001. Budapest.
- Benkő P.* (2006): Az erdőgazdálkodás számviteli és finanszírozási sajátosságai. Doktori (PhD) értekezés. Nyugat-Magyarországi Egyetem, Róth Gyula Erdészeti- Vadgazdálkodási Tudományok Doktori Iskola, Sopron. 151 p.
- Braxatoris Z.* (1938): Az erdőbirtokossági társulatokról. Erdészeti Lapok, LXXVII. évf.
- Csegezy P.* (1910): Közbirtokosságok szervezete, Erdészeti Lapok, XLIX. évf.
- Chikán A.* (1998): Vállalatgazdaságtan. Aula Kiadó, Budapest,
- Horváth S.* (2011): Vállalkozások fejlődése az erdőgazdálkodásban. Doktori (PhD) értekezés. Nyugat-magyarországi Egyetem, Róth Gyula Erdészeti- Vadgazdálkodási Tudományok Doktori Iskola, Sopron. 147 p.
- Kaán K.* (1902): Nemzeti akció és erdőgazdaság. Erdészeti Lapok XLI. évf.
- Kaán K.* (1920): Eddigi erdőgazdasági politikánk. Erdészeti Lapok, LIX. évf.
- László D. – Lett B. – Mertl T. – Schiberna E. – Stark M.* (2017): Erdészeti őstermelők a magán erdőgazdálkodásban. Őstermelő Gazdálkodók lapja XXXI. évf. 2017/4.
- Lengyel A.* (1999): Eigentumsveränderungen in der Forstwirtschaft Ungarns und deren Auswirkungen im 20. Jahrhundert. Technischen Universität, Dresden.
- Lett B.* (2003): A birtok- és üzemnagyság, a gazdálkodási forma és az adózás kapcsolata (az erdőszetben). In: Útmutató magánerdőgazdálkodók részére 5. Az erdőgazda adózásáról egyszerűen. OEE, Budapest.
- Lett B. – Stark M. – Horváth S. – Szücs R.* (2017): Amit a számvitel mutat az erdőgazdasági vállalkozások gazdasági helyzetéről és teljesítményéről. Erdővagyon-gazdálkodási közlemények 6. Soproni Egyetem Kiadó, Sopron. 78 p.
- Lett B. – Frank N. – Horváth S. – Stark M. – Szücs R.* (2018): Amit a számok mutatnak – Erdők - Erdőgazdasági teljesítmények – Főfafajok vagyongazdálkodása. Erdővagyon-gazdálkodási közlemények 10. Soproni Egyetem Kiadó, Sopron.
- Lett B. – Stark M. – Horváth S. – Szücs R.* (2018): Amit a számvitel/számok mutatnak a magán-erdőgazdálkodási társas vállalkozásokról (EBT, EGT – 2014). Erdővagyon-gazdálkodási közlemények 11. Soproni Egyetem Kiadó, Sopron.
- Mészáros K. et al.* (2004): Nemzeti Erdőstratégia és Erdőprogram Fehér Könyv, Nyugat-Magyarországi Egyetem, Sopron.
- Péck K.* (1933): Fölszólalás az új erdőtörvény-tervezetnek a magántársulásra alapított közös erdőkezelésre vonatkozó intézkedései ellen, Erdészeti Lapok, LXXII. évf.
- Schiberna E.* (2003): A magán-erdőgazdálkodási szektor kialakulása és fejlődése. Doktori szigorlat írásbeli dolgozata. Nyugat-Magyarországi Egyetem, Róth Gyula Erdészeti-Vadgazdálkodási Tudományok Doktori Iskola, Sopron. 39 p.
- Schiberna E.* 2007: A magán-erdőgazdálkodás működőképességének gazdasági értékelése. Doktori (PhD) értekezés. Nyugat-Magyarországi Egyetem, Róth Gyula Erdészeti-Vadgazdálkodási Tudományok Doktori Iskola, Sopron. 121. p.
- Steiner József et al.* [1994] Az erdőbirtokossági társulatokról, Erdőgazdák Kiskönyvtára 4. füzet, FVM, Budapest, 1994. ISBN 963 03 3805X
- Szücs R. – Lett B.* 2015: Nagy magán erdőszeti vállalkozások helyzete és teljesítménye. In: Tanulmánykötet Mészáros Károly tiszteletére, NYME Kiadó, Sopron. p. 65–71.

